

10 Undersökningar

10.1 Nuvarande ordning

10.1.1 Svensk rätt

Av 45 § 1 KL framgår att Konkurrensverket har befogenhet att begära in det utredningsmaterial som behövs i ett ärende enligt KL. Ett åläggande kan riktas mot vem som helst och kan enligt 57 § KL förenas med vite. Det kan röra sig om både muntliga och skriftliga upplysningar. Ett åläggande att tillhandahålla handlingar kan avse varje form av skriftligt material, t.ex. avtal, korrespondens, affärsböcker eller prislistor.¹

Konkurrensverket får enligt bestämmelserna i 45 § 2 KL ålägga den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig för förhör på tid och plats som verket bestämmer. Det kan vara fråga om dels personer som företräder företagen, dels utomstående. Den som kallas till förhör har inte någon på denna bestämmelse grundad skyldighet att yttra sig. Riktas åläggandet mot en person som företräder ett företag kan det dock förenas med ett åläggande enligt punkt 1.

I sammanhanget kan bestämmelsen om ”rätten att vara tyst” enligt artikel 6 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) bli tillämplig (se nedan 10.1.5). Det finns anledning anta att bestämmelsen omfattar även konkurrensmyndigheters möjlighet att inhämta uppgifter.²

¹ Begreppet handling skall enligt lagens förarbeten (prop. 1992/93:56 s. 107) ha samma innebörd som i 2 kap. tryckfrihetsförordningen, dvs. omfatta även upptagningar som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med hjälp av tekniska medel, t.ex. en bildskärm. Även annat, t.ex. varuprover, kan omfattas av uppgiftsskyldigheten.

² Genom lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna har konventionen inkorporerats som gällande svensk lag. Den har företräde framför KL, vilket kan få betydelse vid tillämpningen av KL:s regler om uppgiftsskyldighet.

Undersökning vid utredning om överträdelse av förbud

Bestämmelser om undersökningar hos företag finns i 47 § KL. De innebär att Konkurrensverket hos Stockholms tingsrätt skriftligen kan begära att få genomföra en undersökning hos ett företag för att undersöka om detta har överträtt förbuden i 6 eller 19 § KL.

Förutsättningarna för ett beslut om undersökning är att

1. det finns anledning att anta att en överträdelse har skett,
2. företaget inte rättar sig efter ett åläggande enligt 45 § 1 eller det annars finns risk att bevis undanhålls eller förvanskas, och
3. vikten av att åtgärden vidtas är tillräckligt stor för att uppväga det intrång eller annat men som åtgärden innebär för den som drabbas av åtgärden.

Enligt 48 § KL kan ett beslut om undersökning enligt 47 § KL riktas även mot någon annan (tredje man) om

1. vad som föreskrivs i 47 § första stycket 1 och 3 är uppfyllt,
2. det finns särskild anledning att anta att bevis finns hos den som ansökan avser, och
3. denne inte rättar sig efter ett åläggande enligt 45 § 1 KL eller det annars finns risk att bevis undanhålls eller förvanskas.

Av 49 § KL framgår att ett beslut enligt 47 eller 48 § KL får meddelas utan att det berörda företaget får tillfälle att yttra sig. I regel skulle en undersökning bli meningslös om de berörda företagen fick reda på åtgärden i förväg. Hittills har därför beslut alltid meddelats utan att berörda företag fått tillfälle att yttra sig. I 50 § KL anges vissa uppgifter som ett beslut enligt 47 eller 48 § KL skall innehålla.

Konkurrensverkets befogenheter vid en undersökning

Av bestämmelserna i 51 § KL framgår vilka befogenheter Konkurrensverket har vid en undersökning enligt 47 eller 48 § KL. Verket har rätt att

1. granska bokföring och andra affärshandlingar,
2. ta kopior av eller göra utdrag ur bokföring och affärshandlingar,
3. begära muntliga förklaringar direkt på platsen, och

4. få tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra utrymmen.

Befogenheterna motsvarar dem som kommissionen har enligt artikel 14.1 i förordning 17/62.

Rätt att tillkalla ett juridiskt biträde

Bestämmelserna i 52 § KL innebär att, när en undersökning har beslutats enligt 47 eller 48 § KL, den hos vilken undersökningen skall genomföras har rätt att tillkalla ett juridiskt biträde. I avvaktan på att ett sådant biträde inställer sig får undersökningen inte börja, utom i de fall där undersökningen därigenom onödigt fördröjs eller beslutet om undersökning har fattats utan att det aktuella företaget fått tillfälle att yttra sig.

Begränsningar i uppgiftsskyldigheten

Skydd för meddelanden mellan en advokat och ett företag

I 54 § KL föreskrivs ett skydd för meddelanden mellan en advokat eller hans biträde och ett företag mot ålägganden enligt 45 § och mot undersökningar enligt 51 § KL.

Företagshemligheter

Av bestämmelserna i 55 § KL framgår att det vid ett åläggande enligt 45 § KL eller vid en undersökning enligt 51 § KL inte finns någon skyldighet att röja företagshemligheter av teknisk natur.

Proportionalitet

Enligt 56 § KL får den som är uppgiftsskyldig enligt KL inte betungas onödigt. Vad som sägs i bestämmelsen torde följa av allmänna principer om proportionalitet, som gäller vid tillämpning av såväl nationell rätt som EG-rätt.

10.1.2 Nationell tillämpning av artiklarna 81 och 82

I samband med att Konkurrensverket fick behörighet att tillämpa artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget infördes regler om att gällande regler i KL om undersökningar och uppgiftsskyldighet skulle tillämpas även när verket ingriper med stöd av artikel 81 eller 82 i EG-fördraget.

I förarbetena³ uttalades då bl.a. följande.

KL:s regler om uppgiftsskyldighet och undersökning bygger på motsvarande bestämmelser i EG-rätten. Konkurrensverket får i likhet med kommissionen vid vite begära erforderliga upplysningar från vilken fysisk eller juridisk person som helst. Verket har också möjlighet att kalla till förhör. Kommissionen kan dessutom, till skillnad mot Konkurrensverket, begära upplysningar hos medlemsstaternas regeringar och behöriga myndigheter.

Konkurrensmyndigheternas möjligheter att inhämta upplysningar begränsas av "rätten att vara tyst" enligt artikel 6 i Europakonventionen. Konventionen är en del av EG-rätten och har även inkorporerats i svensk rätt (se ovan 10.1.1). Det går att konstatera en skillnad mellan EG-rätten och den svenska rätten i fråga om den enskildes möjligheter att få till stånd en överprövning av ett beslut om uppgiftsskyldighet. Ett beslut av Konkurrensverket kan i förlängningen komma att prövas av Europadomstolen, medan ett motsvarande beslut av kommissionen kan komma under EG-domstolens prövning. Det går inte att utesluta att Europadomstolens och EG-domstolens tolkningar kan komma att skilja sig åt.

Beträffande frågan om skydd för viss skriftväxling mellan en advokat eller hans biträde och ett berört företag, s.k. *professional legal privilege*, kan det föreligga en skillnad mellan vad som gäller enligt EG-rättslig praxis och vad som gäller enligt 54 § KL. Den eventuella skillnaden avser uppgifter mellan ett företag och en advokat som har en ställning i företaget, t.ex. som styrelseledamot. Sådana uppgifter skyddas sannolikt inte enligt EG-rätten, men kan möjligen skyddas enligt bestämmelserna i KL.

De befogenheter vid undersökningar hos företag Konkurrensverket har enligt 47 § KL motsvaras av de befogenheter kommissionen har enligt artikel 14 i förordning 17/62. Till skillnad från vad som gäller för kommissionen får dock Konkurrensverket inte självt besluta om sådana undersökningar. Beslut fattas i stället av domstol (Stockholms tingsrätt). Systemet med domstolsprövning ansågs ha

³ Prop. 1999/2000:140 s. 191 ff.

fungerat utan några särskilda problem. Liknande bestämmelser finns i vissa andra medlemsstater i EU. Ordningen ansågs därför kunna gälla även när EG:s konkurrensregler skall tillämpas.

Sammantaget ansågs att det i fråga om undersökningar och uppgiftsskyldighet inte finns sådana skillnader mellan EG-rätten och den svenska rätten som hindrar att de svenska reglerna kan tillämpas vid ingripanden med stöd av EG-rätten. Därför infördes regler i 1994 års lag med innebörden att KL:s regler om undersökningar och uppgiftsskyldighet skall tillämpas när en svensk myndighet ingriper med stöd av artikel 81 eller 82 i EG-fördraget.

10.1.3 Undersökning åt kommissionen enligt 1994 års lag

Av 3 § 1994 års lag följer att, när Konkurrensverket genomför en undersökning på begäran av kommissionen, verket har rätt att hos företag

1. granska böcker och andra affärshandlingar,
2. ta kopior av eller göra utdrag ur böcker och andra affärshandlingar,
3. begära muntliga förklaringar på platsen, och
4. få tillträde till samtliga lokaler, markområden och transportmedel.

Detsamma gäller när verket bistår kommissionen vid undersökningar.

Av 4 § 1994 års lag följer att, när kommissionen har beslutat om en undersökning, Konkurrensverket har rätt att få handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 3 § 1, 2 och 4 i 1994 års lag. Frågor om handräckning prövas liksom enligt 53 § KL av Kronofogdemyndigheten i Stockholm.

10.1.4 Internationellt samarbete

Enligt 56 b § KL kan Konkurrensverket bistå en konkurrensmyndighet i en annan stat med vilken Sverige ingått ett avtal om rättslig hjälp i konkurrensärenden. Stockholms tingsrätt får på ansökan av Konkurrensverket besluta att verket får genomföra en undersökning hos ett företag eller någon annan för att bistå den

andra staten med att utreda om någon har överträtt den statens konkurrensregler, om

1. det finns anledning att anta att en överträdelse har skett,
2. det förfarande som utreds är av ett slag som vid tillämpningen av KL eller Europeiska gemenskapens konkurrensregler skulle ha innefattat en överträdelse av 6 eller 19 § KL eller av artikel 81 eller 82 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, om något av dessa regelverk hade tillämpats på förfarandet,
3. det finns särskild anledning att anta att bevis finns hos den som ansökan avser,
4. denne inte rättar sig efter ett åläggande att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat enligt 56 a § KL eller det annars finns risk att bevis undanhålls eller förvanskas, och
5. vikten av att åtgärden vidtas är tillräckligt stor för att uppväga det intrång eller annat men som åtgärden innebär för den som drabbas av åtgärden.

En ansökan skall enligt 56 b § andra stycket KL göras skriftligen.

Bestämmelser finns även om att Konkurrensverket kan meddela åläggande att inkomma med upplysningar och uppgifter (56 a § KL).

10.1.5 EG-rätten

Genomgången av nuvarande ordning beträffande EG-rätten behandlar framför allt de regler som återfinns i rådets förordning 17/62 samt kommissionens förordning 2842/98.⁴

Begäran om upplysningar

Kommissionen har enligt artikel 11 i förordning 17/62 rätt att begära upplysningar av medlemsstaternas regeringar och behöriga myndigheter samt företag och företagssammanslutningar. Det kan ske på vilket stadium som helst under en utredning. En begäran kan ställas till de företag som är direkt inblandade i ett ärende men kan också riktas till andra företag, t.ex. konkurrenter. Kommissionens

⁴ Kommissionens förordning (EG) nr 2842/98 av den 22 december 1998 om hörande av vissa parter i förfaranden enligt artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget, EGT L 354, 30.12.1998 s. 18.

utrymme för att begära upplysningar är omfattande. Det måste emellertid föreligga ett samband mellan den information som efterfrågas och den överträdelse ärendet rör. Vad ett företag åläggs får inte heller vara mer betungande än att det står i proportion till kommissionens intresse av att få informationen. Skyldiga att lämna information är företagets ägare eller ställföreträdare. Eventuella sanktioner vid vägran att lämna information eller då felaktig information lämnats kan emellertid drabba endast respektive företag.

Kommissionens begäran om upplysningar sker i två steg. Det första steget är en enkel begäran om upplysningar, att lämnas inom en viss tidsfrist. Ett företag är inte skyldigt att i detta läge lämna den information som efterfrågas. Om information lämnas, måste den emellertid vara korrekt; i annat fall riskerar företaget att bli bötfällt. Om företaget inte lämnar de begärda upplysningarna inom den angivna tidsfristen eller om upplysningarna är ofullständiga, skall kommissionen begära upplysningarna genom ett beslut. Av beslutet skall framgå vilka upplysningar som begärs, den tidsfrist som gäller och de påföljder som kan följa, om felaktiga eller ofullständiga upplysningar lämnas. Kommissionen är skyldig att samtidigt som den begär upplysningar av ett företag sända en kopia av begäran till den nationella konkurrensmyndigheten i det land där företaget har sitt säte. Motsvarande gäller i de fall kommissionen fattat ett beslut med en sådan begäran.

Ett företag kan ha olika skäl att inte vilja lämna upplysningar. Ett sådant skäl kan vara att informationen i fråga kan leda till att affärshemligheter röjs. Den typen av invändningar mot att lämna upplysningar godtas emellertid inte, eftersom informationen skyddas hos kommissionen av sekretessbestämmelser. EG-rätten innehåller inte någon uttrycklig bestämmelse som skyddar meddelanden mellan en advokat eller hans biträde och ett berört företag. I praxis har dock företag tillerkänts skydd för handlingar som omfattas av s.k. *professional legal privilege*. Den information som skyddas rör korrespondens mellan ett företag och en advokat, etablerad inom gemenskapen eller hans biträde. Korrespondensen skall ha tillkommit i anledning av att kommissionen inlett ett förfarande enligt förordning 17/62. Även korrespondens i ett tidigare skede kan omfattas av skyddet. Den måste då ha ett klart samband med de frågor kommissionens förfarande rör. Begränsningarna innebär bl.a. att skyddet inte omfattar korrespondens med en advokat som

är etablerad utanför gemenskapen och heller inte med en advokat som har en befattning i företaget.⁵

Undersökningar

Kommissionen får enligt artikel 14 genomföra alla nödvändiga undersökningar hos företag och företagssammanslutningar. Det innefattar bl.a. rätt att granska räkenskaper och andra affärshandlingar, att begära muntliga förklaringar på ort och ställe och att gå in i vilka lokaler, på vilken mark och i vilka fordon som helst som används av företagen.

Undersökningar enligt förordning 17/62 kan vara av två olika slag, beroende på om undersökningen grundas på ett föregående beslut av kommissionen eller ej. Kommissionens befogenheter är lika stora oavsett om ett formellt beslut om undersökning fattats eller ej. Olikheten är formell och till skillnad mot vad som gäller beträffande begäran om upplysningar krävs inget tvåstegsförfarande för att kommissionen skall ha rätt att fatta beslut om undersökning. För det enskilda företaget kan det emellertid ha stor betydelse om undersökningen föregåtts av ett formellt beslut eller ej. Om en undersökning inte föregåtts av ett beslut, har företaget rätt att motsätta sig undersökningen. Däremot kan ett företag bötfällas, om det motsätter sig en undersökning som föregåtts av ett beslut. Kommissionen har i allt större utsträckning kommit att fatta formella beslut om undersökningar.

Kommissionen är inte skyldig att i förväg underrätta berörda företag om en förestående undersökning. Om en undersökning annonserades i förväg, skulle det i åtskilliga fall sannolikt spoliera syftet med undersökningen. I takt med att kommissionen kommit att i större utsträckning ägna sig åt att bekämpa större karteller har det blivit vanligare att kommissionen genomför undersökningar oannonserat, s.k. gryningsräder.

På begäran av kommissionen skall enligt artikel 13 medlemsstaternas myndigheter genomföra de undersökningar kommissionen finner nödvändiga enligt artikel 14.

⁵ Se mål 155/79 *AM & S mot kommissionen*, REG 1982, s. 1575.

Rätt att tillkalla ett juridiskt biträde

Ett företag som är föremål för en undersökning har rätt att låta en advokat närvara vid undersökningen, under förutsättning att undersökningen inte onödigt fördröjs.

Rätten att framföra synpunkter

Artikel 19 i förordning 17/62 innehåller bestämmelser om förhör med parterna och tredje man. Innan kommissionen fattar beslut om icke- ingripandebesked, åläggande att upphöra med överträdelser, undantag enligt artikel 81.3 i EG-fördraget och återkallelse av sådant undantag samt om böter eller viten, skall den lämna de berörda företagen och företagssammanslutningarna tillfälle att yttra sig över dess anmärkningar.

Närmare bestämmelser om parternas rätt att bli hörda finns i förordning 2842/98. Av artikel 3 i den förordningen framgår att kommissionen skriftligen skall informera parterna om de invändningar som riktas mot dem, s.k. *statement of objections*. Parterna har sedan rätt att inom en närmare angiven tidsfrist skriftligen framföra synpunkter på kommissionens invändningar. Parterna kan också påkalla att bli hörda vid ett muntligt förhör. Förhören leds av ett s.k. förhørsombud (*hearing officer*), som är en högre tjänsteman, anställd vid kommissionens generaldirektorat för konkurrensfrågor men med en fristående ställning i förhållande detta. Även sökande, klagande och tredje män som kan påvisa ett tillräckligt intresse i saken kan, om förhørsombudet finner det lämpligt, beredas tillfälle att lämna muntliga synpunkter vid förhöret.

Rätten att inte yttra sig

I sammanhanget kan bestämmelsen om ”rätten att vara tyst” enligt artikel 6 i Europakonventionen bli tillämplig. I målet *Funke*⁶, där klaganden hade varit misstänkt för valutabrott och hade förelagts vid vite att till myndigheterna överlämna handlingar om vissa tillgångar utomlands, fann Europadomstolen att föreläggandet stred mot artikel 6, eftersom det innebar att klaganden skulle tillhandahålla bevis om de brott som han misstänktes för. Artikel 6 inne-

⁶ Europadomstolens dom i mål 82/1991/334/407 *Funke./France*, no 256 A.

fattar således en rätt för den enskilde att slippa lämna uppgifter som är belastande för honom själv. EG-domstolen hade tidigare funnit att artikel 6 i konventionen i och för sig var tillämplig även i samband med undersökningar i konkurrensärenden men att den hade en tämligen begränsad räckvidd.⁷ Europadomstolens dom i målet *Funke* går således längre än EG-domstolens tidigare praxis. Det kan noteras att EG-domstolen hänvisar till målet *Funke* i sin dom i målet *Roquette Frères*.⁸

10.2 Artiklarna 20 och 21 i förordningen

10.2.1 Kommissionens förslag till rådet

Kommissionens befogenheter vid inspektioner

För närvarande har kommissionens tjänstemän befogenhet att granska räkenskaper och andra affärshandlingar, göra kopior av eller utdrag ur räkenskaper och affärshandlingar, begära muntliga förklaringar på ort och ställe och bereda sig tillträde till mark, lokaler och fordon som används av de berörda företagen. Kommissionens förslag till rådet innehöll tre nya inslag som skulle komplettera kommissionens befogenheter vid inspektioner för att säkra att inspektionerna skall vara effektiva. Kommissionen anförde följande om förslagen.⁹

För det första föreskrivs en utvidgning av befogenheterna till att omfatta även privata bostäder, om det finns skäl att misstänka att affärshandlingar förvaras där. Denna utvidgning bygger på erfarenheterna från fall nyligen, där det föreföll som om företagens anställda förvarade viktiga handlingar i sina privata bostäder. Man fann bevis för att komprometterande handlingar avsiktligt förvarades i privata bostäder. Enligt de befintliga reglerna ger detta företagen möjlighet att effektivt underminera kommissionens inspektioner. För att säkerställa att inspektionerna avseende hemliga överträdelse förblir effektiva är det därför nödvändigt att utvidga tjänstemännens befogenheter så att de även kan söka igenom företagspersonals privata bostäder där det är troligt att handlingar

⁷ Mål 374/87 *Orkem mot Kommissionen*, REG 1989 s. 3283.

⁸ Mål C-94/00 *Roquette Frères SA*, REG 2002, s. 9011.

⁹ Se Europeiska kommissionens förslag till Rådets förordning om tillämpning av artiklarna 81 och 82 i fördraget, EGT C 365 E, 19.12.2000.

förvaras. Vidare säkerställs att utförandet av denna befogenhet gäller med förbehåll för godkännande av nationell domstol.

För det andra ges kommissionens tjänstemän befogenhet att försegla skåp och kontor för att se till att inga handlingar försvinner under inspektionen. Syftet med denna befogenhet är att säkerställa att inspektionerna är effektiva, särskilt i fall där en inspektion pågår längre än en dag och där tjänstemännen måste lämna företagets lokaler utan att ha avslutat undersökningen. Att bryta förseglingarna bestraffas med böter.

För det tredje föreskrivs, utan att det påverkar tillämpning av domstolens rättspraxis, att kommissionens tjänstemän under inspektionen får ställa alla frågor som avser föremålet för inspektionen. Detta är nödvändigt för att göra inspektionerna effektivare, eftersom ordalydelsen i den nuvarande artikel 14 i förordning nr 17 bara ger tjänstemännen tillstånd att begära muntliga förklaringar avseende dokument. Vidare kodifieras den rättspraxis som följer av rättsfallet *Hoechst*¹⁰ för att säkerställa att samma villkor gäller för alla företag som är föremål för kommissionens inspektioner inom den gemensamma marknaden. När kommissionen beslutar att utföra en inspektion enligt den nuvarande artikel 14.3, gäller i de flesta medlemsstater att de nationella myndigheter som bistår den måste erhålla ett domstolsbeslut för att kunna bemöta invändningar från företagen. EG-domstolen förklarade i *Hoechst* att den nationella domstolen inte kan ersätta kommissionens bedömning med sin egen och inte kan ifrågasätta giltigheten av kommissionens beslut. Den nationella domstolens prövning är begränsad till att kontrollera att kommissionens beslut är fattat i vederbörlig ordning och att väga de planerade tvångsåtgärderna (dvs. kommissionens möjligheter att utföra undersökningen utan företagets medgivande) mot föremålet för inspektionen. För att ge domstolen möjlighet att utföra detta uppdrag måste kommissionen lämna en tillfredställande motivering till sina beslut om att utföra en inspektion. Domstolarnas behörighet när det gäller att tillämpa nationella konkurrenslagar skiljer sig från behörigheten när det gäller tillämpningen av EG:s konkurrenslagstiftning. Detta kan leda till osäkerhet under förfarandena, eftersom vissa domare har en tendens att tillämpa nationella normer på inspektioner som bygger på gemenskapsrätten. För att säkerställa att kommissionens inspektioner styrs av samma regler inom hela den inre marknaden, är det absolut

¹⁰ Mål 46/87 *Hoechst m.fl.*, REG 1989, s. 2859.

nödvändigt att i den nya förordningen tydligt föreskriva de normer som anges i Hoechst-domen.

Utredningar genomförda av medlemsstaternas myndigheter

Medlemsstaternas möjlighet att genomföra utredningar på sitt territorium på kommissionens vägnar behålls, men dessutom införs en möjlighet för nationella konkurrensmyndigheter att utföra vilken utredningsåtgärd som helst på en annan nationell konkurrensmyndighets vägnar. Denna bestämmelse är enligt kommissionen nödvändig för att tillåta ett effektivt samarbete mellan medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. Ett sådant samarbete ger de nationella myndigheterna möjlighet att handlägga ärenden där bevisen delvis kan påträffas i andra medlemsstater. Om sådana mekanismer inte fanns skulle en verklig decentralisering av tillämpningen av EG:s konkurrensregler allvarligt hämmas.

10.2.2 Den slutliga utformningen

Artikel 18 reglerar kommissionens möjligheter att begära upplysningar av företag. Bestämmelsen motsvarar Artikel 11 i förordning 17/62.

Artikel 19 reglerar kommissionens befogenheter att inhämta redogörelser. En nyhet är att kommissionen får höra alla fysiska eller juridiska personer som samtycker till detta, i syfte att samla information om frågor som har samband med föremålet för en utredning. Artikel 19 lyder enligt följande.

Artikel 19 – Befogenhet att inhämta redogörelser

1. För fullgörandet av de uppgifter som kommissionen tilldelas genom denna förordning får den höra alla fysiska eller juridiska personer som samtycker till detta, i syfte att samla information om frågor som har samband med föremålet för en utredning.
2. Om förhör enligt punkt 1 hålls i ett företags lokaler, skall kommissionen informera konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium förhöret äger rum. Om konkurrensmyndigheten i medlemsstaten i fråga så önskar, får dess tjänste-

män bistå tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat att hålla förhöret.

Artikel 20 innehåller bestämmelser om kommissionens befogenheter vid inspektioner hos företag och företagssammanslutningar. Artikeln motsvarar artikel 14 i förordning 17/62 men innehåller också regler om möjligheter för kommissionen att begära sakupplysningar i samband med en inspektion, samt möjligheter att försegla utrymmen i samband med en inspektion. Artikel 20 lyder enligt följande.

Artikel 20 – Kommissionens befogenheter vid inspektioner

1. För fullgörandet av de uppgifter som kommissionen tilldelas genom denna förordning får den genomföra alla nödvändiga inspektioner hos företag och företagssammanslutningar.
2. De tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat att genomföra en inspektion har befogenhet att
 - a) bereda sig tillträde till företags eller företagssammanslutningars lokaler, mark och transportmedel,
 - b) granska räkenskaper och andra affärshandlingar, oavsett i vilken form de föreligger,
 - c) göra eller erhålla alla former av kopior av eller utdrag ur sådana räkenskaper och affärshandlingar,
 - d) försegla samtliga företagslokaler, räkenskaper eller affärshandlingar så länge och i den omfattning det är nödvändigt för inspektionen,
 - e) begära att företagets eller företagssammanslutningens företrädare eller medarbetare lämnar förklaringar till sakförhållanden och dokument som har samband med föremålet för och syftet med inspektionen och protokollföra deras svar.
3. De tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat att genomföra en inspektion skall utöva sina befogenheter efter uppvisande av ett skriftligt tillstånd som anger föremålet för och syftet med inspektionen samt de påföljder som föreskrivs i artikel 23 om begärda räkenskaper eller andra affärshandlingar inte läggs fram i fullständigt skick

eller om svaren på en begäran enligt punkt 2 i den här artikeln är oriktiga eller vilseledande. Kommissionen skall i god tid före inspektionen underrätta konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium inspektionen skall genomföras om denna.

4. Företag och företagssammanslutningar är skyldiga att underkasta sig de inspektioner som kommissionen har beslutat om. I beslutet skall anges föremålet för och syftet med inspektionen, fastställas när den skall börja och anges de påföljder som föreskrivs i artiklarna 23 och 24 samt upplysas om rätten att få beslutet prövat av EG-domstolen. Kommissionen skall fatta sådana beslut efter att ha samrått med konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium inspektionen skall genomföras.
5. Tjänstemän som är anställda vid eller bemyndigade eller utsedda av konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium inspektionen skall genomföras skall, på begäran av den myndigheten eller kommissionen, aktivt bistå de tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat. De skall för detta ändamål ha de befogenheter som anges i punkt 2.
6. Om de tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat konstaterar att ett företag motsätter sig en inspektion som har beslutats enligt denna artikel, skall den berörda medlemsstaten lämna dem nödvändigt bistånd, och, när det är lämpligt, begära handräckning av polisen eller annan motsvarande verkställande myndighet, för att de skall kunna genomföra sin inspektion.
7. Om det bistånd som föreskrivs i punkt 6 kräver tillstånd av en rättslig myndighet enligt nationella bestämmelser, skall ett sådant tillstånd begäras. Ett sådant tillstånd kan också begäras i förebyggande syfte.
8. Vid ansökan om ett tillstånd enligt punkt 7 skall den nationella rättsliga myndigheten kontrollera att kommissionens beslut är fattat i vederbörlig ordning och att de planerade tvångsåtgärderna varken är godtyckliga eller alltför långtgående i förhållande till föremålet för inspektionen. Den nationella rättsliga myndigheten får vid sin kontroll av att tvångsåtgärderna är proportionella, direkt eller via medlemsstatens konkurrensmyndighet, be kommissionen om närmare förklaringar om

framförallt de grunder på vilka kommissionen misstänker överträdelse av bestämmelserna i artiklarna 81 och 82 i fördraget samt hur allvarlig den misstänkta överträdelsen är och på vilket sätt det berörda företaget är inblandat. Den nationella rättsliga myndigheten får dock inte ifrågasätta att en inspektion behövs eller begära att få tillgång till uppgifter i kommissionens handlingar i ärendet. Lagenligheten hos kommissionens beslut kan endast prövas av EG-domstolen.

Artikel 21 avser inspektion av andra lokaler, såsom företagsledares bostäder. Detta är nytt i förhållande till förordning 17/62. Artikel 21 lyder enligt följande.

Artikel 21 – Inspektion av övriga lokaler

1. Om rimlig misstanke finns om att räkenskaper eller andra affärshandlingar, som har samband med föremålet för inspektionen och som kan vara av betydelse för att bevisa en allvarlig överträdelse av artikel 81 eller artikel 82 i fördraget, förvaras i andra lokaler, på annan mark och i andra transportmedel, inklusive de berörda företagens eller företagssammanslutningarnas ledares, direktörers och andra medarbetares bostäder, får kommissionen genom beslut beordra att en inspektion genomförs i dessa lokaler, på denna mark och i dessa transportmedel.
2. I beslutet skall anges föremålet för och syftet med inspektionen, fastställas tidpunkten när den skall börja och upplysas om rätten att få beslutet prövat av EG-domstolen. Det skall särskilt meddelas på vilka grunder kommissionen har antagit att misstankar enligt punkt 1 finns. Kommissionen skall fatta sådana beslut efter att ha samrått med konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium inspektionen skall genomföras.
3. Ett beslut som antas enligt punkt 1 kan inte genomföras utan förhandsgodkännande från den nationella rättsliga myndigheten i den berörda medlemsstaten. Den nationella rättsliga myndigheten skall kontrollera att kommissionens beslut är fattat i vederbörlig ordning och att de planerade tvångsåtgärderna varken är godtyckliga eller alltför långtgående i förhållande till framförallt hur allvarlig den misstänkta överträdelsen är, betydelsen av den bevisning som avses, det berörda före-

tagets medverkan och den rimliga sannolikheten för att de räkenskaper och affärshandlingar som inspektionen avser förvaras i de lokaler för vilka bemyndigande begärs. Den nationella rättsliga myndigheten får, direkt eller via medlemsstatens konkurrensmyndighet, be kommissionen om närmare förklaringar i de avseenden som krävs för att den skall kunna kontrollera att de planerade tvångsåtgärderna är proportionella. Den nationella rättsliga myndigheten får dock inte ifrågasätta att en inspektion behövs eller begära att få tillgång till uppgifter i kommissionens handlingar i ärendet. Lagenligheten hos kommissionens beslut kan endast prövas av EG-domstolen.

4. De tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat för att genomföra en inspektion enligt punkt 1 i denna artikel skall ha de befogenheter som anges i artikel 20.2 a, b och c. Artikel 20.5 och 20.6 skall gälla i tillämpliga delar.

Artikel 22 som reglerar utredningar som genomförs av medlemsstaternas konkurrensmyndigheter, motsvarar artikel 13 i förordning 17/62. Artikel 22 innehåller dock nya bestämmelser om att medlemsstaternas konkurrensmyndigheter får företa inspektioner på uppdrag av en myndighet i en annan medlemsstat. Artikel 22 lyder enligt följande.

Artikel 22 – Utredningar som genomförs av medlemsstaternas konkurrensmyndigheter

1. En medlemsstats konkurrensmyndighet får på sitt territorium på uppdrag av konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat, och för dess räkning, företa alla sådana inspektioner eller andra undersökningsåtgärder enligt sin nationella lagstiftning som krävs för att konstatera om det föreligger en överträdelse av artikel 81 eller artikel 82 i fördraget. Allt utbyte och all användning av den information som inhämtats skall genomföras i enlighet med artikel 12.
2. På begäran av kommissionen skall medlemsstaternas konkurrensmyndigheter genomföra de inspektioner som kommissionen anser nödvändiga enligt artikel 20.1 eller som den har beslutat om enligt artikel 20.4. De tjänstemän hos medlemsstaternas konkurrensmyndigheter som har till uppgift att

genomföra inspektionerna samt de tjänstemän som bemyndigats eller utsetts av dem skall utöva sina befogenheter i enlighet med nationell lagstiftning.

På begäran av kommissionen eller konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium inspektionen skall genomföras, får de tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat bistå den berörda myndighetens tjänstemän.

Enligt artikel 23 kan den som uppsåtligen eller av oaktsamhet vägrar att lämna uppgifter eller underkasta sig en undersökning eller motarbetar en undersökning på olika sätt (bryter försegling m.m.) åläggas böter på upp till 1 procent av företagets omsättning.

Artikel 27 reglerar frågor om hörande av parter, klagande och andra. Artikeln innebär att företaget har en rätt men inte skyldighet att muntligen lägga fram sitt försvar (*oral hearing*).

Punkterna 23–26 i ingressen lyder enligt följande.

(23) Kommissionen bör inom hela gemenskapen ha befogenhet att begära de upplysningar som krävs för att avslöja sådana avtal, beslut eller samordnade förfaranden som är förbjudna enligt artikel 81 i fördraget eller sådant missbruk av en dominerande ställning som är förbjudet enligt artikel 82 i fördraget. När företag efterkommer kommissionens beslut, kan de inte tvingas medge att de begått en överträdelse, men de är under alla förhållanden skyldiga att besvara frågor om sakförhållanden och tillhandahålla handlingar, även om dessa upplysningar kan komma att användas emot dem eller mot ett annat företag för att påvisa att en överträdelse ägt rum.

(24) Kommissionen bör även ha befogenhet att genomföra de inspektioner som är nödvändiga för att avslöja sådana avtal, beslut eller samordnade förfaranden som är förbjudna enligt artikel 81 i fördraget eller sådant missbruk av en dominerande ställning som är förbjudet enligt artikel 82 i fördraget. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter bör samarbeta aktivt när kommissionen utövar dessa befogenheter.

(25) Det blir allt svårare att avslöja överträdelser av konkurrensreglerna, och för att effektivt kunna skydda konkurrensen är det därför nödvändigt att kommissionens undersökningsbefogenheter kompletteras. Kommissionen bör särskilt få befogenhet att höra alla personer som skulle kunna ge den användbara upplysningar och

att protokollföra deras uttalanden. Vid en inspektion bör vidare tjänstemän som kommissionen bemyndigat ha befogenhet att besluta om försegling under den tid som krävs för inspektionen. Förseglingen bör vanligtvis inte vara längre än 72 timmar. Tjänstemän som har bemyndigats av kommissionen bör även ha befogenhet att begära alla upplysningar som är av betydelse för frågan och syftet med inspektionen.

(26) Erfarenheten har visat att det förekommer att affärshandlingar förvaras hemma hos företagets ledare och andra personer som arbetar för företaget. För att inspektionerna skall kunna vara effektiva bör tjänstemän och andra av kommissionen bemyndigade personer få tillträde till alla lokaler där affärshandlingar kan förvaras, även privata bostäder. Utövandet av sistnämnda befogenhet bör dock vara underordnat ett tillstånd från en rättslig myndighet.

10.3 Utredningens överväganden

Utredningens förslag och bedömning:

- Frågor om förhandsgodkännande enligt artikel 21.3 i förordningen prövas av Stockholms tingsrätt på ansökan av Konkurrensverket.
- Stockholms tingsrätt får efter ansökan besluta att Konkurrensverket får genomföra en undersökning hos ett företag för att utreda om företaget har överträtt artikel 81 eller 82 i EG-fördraget – förutom enligt vad som gäller nu – även efter begäran av kommissionen eller en konkurrensmyndighet i annan medlemsstat i EU.
- Artiklarna 20 och 21 kräver därutöver ingen lagstiftningsåtgärd.

10.3.1 Kommittédirektiven

I utredningens direktiv sägs följande. Utredaren skall analysera i vilken utsträckning de regler i KL som gäller förfarandet samt regler om undersökningar, sanktioner m.m. kan tillämpas och är ändamålsenliga mot bakgrund av den nya EG-förordningen. Vidare skall utredaren pröva om de regler om bistånd till kommissionen i

samband med undersökningar som finns i 1994 års lag bör kompletteras eller ändras.

10.3.2 Kommissionens undersökningar hos företag i Sverige

Enligt artikel 20 i förordningen har kommissionen rätt att genomföra alla nödvändiga inspektioner hos företag och företagssammanslutningar. Företag och företagssammanslutningar är skyldiga att underkasta sig de inspektioner som kommissionen har beslutat om. Denna skyldighet är sanktionerad genom böter enligt artikel 23.1 c). Dessa bestämmelser gäller direkt i Sverige och någon svensk lagreglering behövs inte.

Om emellertid ett företag motsätter sig en inspektion som har beslutats enligt artikel 20, skall den berörda medlemsstaten lämna nödvändigt bistånd för att inspektionen skall kunna genomföras och begära handräckning av verkställande myndighet när det är lämpligt. Om sådant bistånd kräver tillstånd av en rättslig myndighet enligt nationella bestämmelser, skall ett sådant tillstånd begäras. Tillstånd skall kunna begäras i förebyggande syfte.

Regler om hur undersökningar beslutade av kommissionen skall genomföras i Sverige finns i 1994 års lag. Det krävs inget domstolsgodkännande i Sverige för att kommissionen skall få genomföra en undersökning hos ett företag i Sverige. Kommissionens beslut gäller. Av 3 § 1994 års lag framgår vilka befogenheter Konkurrensverket har när verket genomför en undersökning på begäran av kommissionen eller bistår kommissionen vid en undersökning. Om företaget motsätter sig en undersökning, prövas frågor om handräckning av Kronofogdemyndigheten i Stockholm på begäran av Konkurrensverket.

De nu redovisade reglerna torde vara tillräckliga för att Sveriges förpliktelse enligt artikel 20 skall vara uppfyllda. Artikeln förleder således ingen lagändring.

10.3.3 Undersökningar hos andra än det berörda företaget

Förordningen innehåller som nämnts den nyheten att kommissionens undersökning kan ske även i privata bostäder. I artikel 21 finns bestämmelser om kommissionens rätt att företa inspektioner i andra lokaler än hos det företag eller den företagssammanslutning

som berörs. Om rimlig misstanke finns om att räkenskaper eller andra affärshandlingar som har samband med föremålet för inspektionen och som kan vara av betydelse för att bevisa en allvarlig överträdelse av artikel 81 eller 82 förvaras i andra lokaler, på annan mark eller i andra transportmedel, får kommissionen genom beslut beordra att en inspektion genomförs där. Ett sådant beslut gäller direkt i medlemsstaterna och får enligt artikel 21.3 andra stycket inte ifrågasättas av en nationell rättslig myndighet. Det kan alltså inte komma i fråga att i svensk rätt föreskriva någonting ytterligare beträffande kommissionens beslut.

Förordningen föreskriver emellertid i artikel 21.3 första stycket att ett sådant beslut av kommissionen inte kan genomföras utan förhandsgodkännande från den nationella rättsliga myndigheten i den berörda medlemsstaten. Kriterierna för prövningen är de som framgår av artikel 21.3 i förordningen. Myndigheten skall sålunda kontrollera att kommissionens beslut är fattat i vederbörlig ordning och att de planerade tvångsåtgärderna varken är godtyckliga eller alltför långtgående i förhållande till framförallt hur allvarlig den misstänkta överträdelsen är, betydelsen av den bevisning som avses, det berörda företags medverkan och den rimliga sannolikheten för att de räkenskaper och affärshandlingar som inspektionen avser förvaras i de lokaler för vilka bemyndigande begärs. Myndigheten får, direkt eller via medlemsstatens konkurrensmyndighet, be kommissionen om närmare förklaringar i de avseenden som krävs för att den skall kunna kontrollera att de planerade tvångsåtgärderna är proportionella. Som nämnts får myndigheten dock inte ifrågasätta att en inspektion behövs och inte heller begära att få tillgång till uppgifter i kommissionens handlingar i ärendet. Lagenligheten hos kommissionens beslut kan prövas endast av EG-domstolen.

Vad som föreskrivs i artikel 21.3 innebär en nyordning som kräver reglering på nationell nivå i Sverige. I första hand måste det bestämmas vilken nationell rättslig myndighet som skall pröva frågor om förhandsgodkännande. I förordningen används uttrycket "nationell rättslig myndighet", vilket tyder på att det inte måste vara en domstol. Det finns alltså ett visst utrymme för olika lösningar på nationell nivå. De resonemang som har förts kring regleringen tyder på att det är en domstolsprövning man har haft i tankarna när bestämmelserna har utformats. Förhandsgodkännandets karaktär är emellertid sådan att det för svenska förhållanden inte framstår som självklart att uppgiften bör läggas på en domstol.

Huruvida en inspektion skall ske får inte prövas. I stället skall prövningen inriktas på frågan om planerade tvångsåtgärder är proportionerliga. Därutöver skall kontrolleras att kommissionens beslut är formellt i sin ordning. I realiteten synes sålunda frågan främst gälla om handräckning med tvång skall tillåtas. Sådana frågor handläggs i Sverige normalt av kronofogdemyndigheten. De konkurrensrättsliga bedömningar som kan bli nödvändiga torde emellertid kronofogdemyndigheterna inte ha någon närmare erfarenhet av. Till detta kommer de ingripande verkningarna av kommissionens beslut, som kan antas vara motivet för den särskilda regleringen i artikel 21.3. Utredningen har därför stannat för att frågor om förhandsgodkännande bör prövas av Stockholms tingsrätt, som får erfarenhet av liknande frågor vid sin prövning av Konkurrensverkets ansökningar enligt 47 och 48 §§ KL.

Kriterierna för prövningen av frågan huruvida förhandsgodkännande skall lämnas är angivna i förordningen. Dessutom finns rättspraxis från EG-domstolen, främst domarna i målen *Hoechst* och *Roquette Frères*¹¹, se författningskommentaren. Det kan inte komma i fråga att därutöver införa några nationella bestämmelser om prövningen.

Ett särskilt spörsmål är hur frågor om förhandsgodkännande skall anhängiggöras. Förordningen föreskriver inte vem som skall vara sökande. Det förefaller dock naturligt att det är Konkurrensverket som i sin egenskap av nationell konkurrensmyndighet bistår kommissionen med detta.

Artikel 21 ger alltså kommissionen behörighet att företa inspektioner hos andra än det misstänkta företaget, även i privata bostäder, om det finnas rimlig misstanke om att handlingar som har betydelse för att bevisa en allvarlig överträdelse finns hos den som inspektionen gäller. Konkurrensverket kommer att vara skyldigt att bistå kommissionen i en sådan undersökning efter den 1 maj 2004. Frågan kan då ställas om verket i sina egna utredningar bör ha samma befogenheter som kommissionen att inspektera privata bostäder.

Bestämmelser om undersökningar hos andra än det misstänkta företaget finns i 48 § KL, som enligt 2 § 1994 års lag är tillämplig även när EG-rätten tillämpas. I 48 § KL sägs att ett beslut om en undersökning får avse "någon annan" än det företag som är föremål för utredning. Lagtexten anger inte att möjligheten att företa

¹¹ Mål C-94/00 *Roquette Frères SA*, REG 2002, s. 9011.

undersökningar skulle vara begränsad till vissa slag av personer eller utrymmen. Sålunda föreskrivs inte några restriktioner beträffande undersökningar i privata hem. I förarbetena redovisas inga överväganden i den frågan. Med tanke på de ingripande verkningarna av undersökningar i privata hem hade man kunnat förvänta sig ett uttryckligt ställningstagande. I avsaknad härav framstår lagstiftarens avsikt som oviss. Frågan har inte prövats i domstol.

Om nu bestämmelsen i 48 § KL skall tillämpas på undersökningar i privata hem, kan noteras att det för tillstånd krävs att det finns "särskild anledning" att anta att bevis finns hos den som ansökan avser. Detta kan jämföras med kraven för husrannsakan enligt rättegångsbalken, som är högre ställda. För att en husrannsakan skall få ske hos annan än den som misstänks för brottet krävs att "eljest synnerlig anledning förekommer att genom rannsakingen föremål, som är underkastat beslag, skall anträffas eller annan utredning om brottet vinnas" (20 kap. 1 § andra stycket RB).

De nu diskuterade frågorna beträffande räckvidden av Konkurrensverkets befogenheter enligt 48 § KL måste inte besvaras med anledning av att EG-förordningen träder i kraft. Utredningen kan få anledning att återkomma till dem under nästa etapp av utredningsarbetet.

10.3.4 Sakupplysningar och försegling

Som nämnts innehåller artikel 20 i förordningen nyheterna att kommissionen får begära sakupplysningar och försegla utrymmen i samband med en inspektion.

Enligt 51 § KL har som nämnts Konkurrensverket vid en undersökning (vid misstanke om överträdelse av 6 eller 19 § eller artikel 81 eller 82) rätt att granska bokföring och andra affärshandlingar, ta kopior av eller göra utdrag ur bokföring och affärshandlingar, begära muntliga förklaringar direkt på platsen, och få tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra utrymmen.

Konkurrensverket kan enligt 53 § KL begära handräckning av kronofogdemyndigheten och har regelmässigt biträde av kronofogde vid undersökningar. Bestämmelserna i utsökningsbalken (bl.a. 16 kap. 10–12 §§) är därvid tillämpliga på förfarandet. Kronofogdemyndigheten skall dock inte underrätta den hos vilken undersökningen skall ske. Myndigheten får använda de tvångs-

medel som framgår av 2 kap. 17 § utsökningsbalken. Behöver förrättningsmannen ha tillträde till utrymme som är tillslutet får han låta öppna lås eller bereda sig tillträde på annat sätt. Förrättningsmannen får i övrigt använda tvång i den mån det kan anses befogat med hänsyn till omständigheterna.

Enligt gällande rätt torde förrättningsmannen kunna försegla utrymmen vid Konkurrensverkets platsundersökning. Några regler i KL om försegling behöver därför inte införas. En annan fråga är om Konkurrensverket bör ha befogenhet att liksom kommissionen ”begära att företagets eller företagssammanslutningens företrädare eller medarbetare *lämnar förklaringar till sakförhållanden* och dokument som har samband med föremålet för och syftet med inspektionen och protokollföra deras svar”. Möjligen innebär detta att kommissionen får en något större rätt att ställa frågor i samband med undersökningen än vad Konkurrensverket nu har. Frågan är dock inte så betydelsefull att det nu skulle vara nödvändigt att ändra 51 § KL.

För övrigt kan nämnas att Konkurrensverket har – även om det sker i ett senare skede av utredningen – långtgående möjligheter att kalla till och hålla förhör. Detta gäller vid verkets tillämpning såväl av EG-rätten som av KL.¹²

10.3.5 Undersökning på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat i EU

Enligt artikel 22.1 i förordningen får medlemsstaternas konkurrensmyndigheter företa inspektioner eller andra undersökningsåtgärder enligt nationell lag på uppdrag av en myndighet i en annan medlemsstat inom EU för att konstatera om det föreligger en överträdelse av artikel 81 eller artikel 82 i EG-fördraget.

Av förordningen framgår inte att själva uppdraget från en annan konkurrensmyndighet skulle ha en sådan stark ställning som ett kommissionsbeslut, vars lagenlighet endast får prövas av EG-domstolen. Därmed torde ett nytt beslut i Sverige om genomförande av en undersökning behöva komplettera den andra myndighetens begäran. Ett sådant beslut om undersökning, vilket även kan omfatta handräckning och användning av tvångsåtgärder i anslut-

¹² Konkurrensverket har med andra ord större utredningsbefogenheter än kommissionen i dessa avseenden.

ning till undersökningen, bör – liksom i fråga om Konkurrensverkets egna undersökningar – fattas av domstol.

I artikel 22.2 föreskrivs på motsvarande sätt att medlemsstaternas konkurrensmyndigheter på begäran av kommissionen skall genomföra de inspektioner som kommissionen anser nödvändiga enligt artikel 20.1 i förordningen. I dessa situationer finns inget kommissionsbeslut om en inspektion som skall gälla i medlemsstaten. Vad som just har sagts om inspektioner på uppdrag av andra medlemsstaters konkurrensmyndigheter gäller därmed även inspektioner på uppdrag av kommissionen.

Förutsättningarna för att en undersökning skall tillåtas bör vara desamma som enligt 47 och 48 §§ KL gäller för Konkurrensverkets undersökningar. Paragrafens ordalydelse täcker i och för sig även de nu avsedda fallen. För tydlighetens skull bör dock en bestämmelse i ämnet föras in i den paragrafen. Det bör också införas en möjlighet för Konkurrensverket att meddela ålägganden enligt 45 § KL som bistånd till andra konkurrensmyndigheter i EU.

Den nu föreslagna regleringen påverkar inte samarbetet med konkurrensmyndigheter utanför EU (se 56 a och 56 b §§ KL).

11 Samarbete inom nätverket

11.1 Nuvarande ordning

Den nya tillämpningsförfordningen ersätter rådets förordning 17/62. Den förordningen innehåller bestämmelser om kommissionens och de nationella myndigheternas behörighet att tillämpa artiklarna 85 och 86 (nuvarande artiklarna 81 och 82) i EG-fördraget (artikel 9), om samverkan mellan kommissionen och medlemsstaternas myndigheter (artikel 10) samt om kommissionens rätt att få upplysningar från medlemsstaterna och från företag och företagssammanslutningar (artikel 11).

Kommissionen har utfärdat ett meddelande om samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter för handläggning av ärenden som omfattas av artiklarna 85 och 86.¹

11.2 Nätverket enligt förordningen

11.2.1 Vitboken

I vitboken sägs bl.a. följande.

Hittills har samarbetet mellan kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna byggt på pragmatiska kriterier och det har i praktiken begränsats av kommissionens monopol på att tillämpa artikel 81.3.

Det kan visa sig att en nationell konkurrensmyndighet stöter på svårigheter vid behandlingen av ett klagomål som innebär utredningar i flera medlemsstater. Omvänt kan kommissionen få ett ärende till behandling, vars effekter i huvudsak är koncentrerade till

¹ EGT 97/C 313/03.

en enda medlemsstat. I sådana situationer skulle den effektivaste lösningen vara att den myndighet som behandlar ärendet överlämnar det för handläggning till den myndighet som är bäst lämpad för det. Detta förutsätter att den myndighet till vilken ett ärende överlämnas direkt kan använda alla handlingar i ärendet som bevismedel. För närvarande utgör artikel 20 i förordning 17/62 ett hinder för konkurrensmyndigheterna att använda upplysningar som översänts från kommissionen som bevismedel.

Den nya förordningen om tillämpning av artiklarna 81 och 82 i fördraget bör ge kommissionen möjlighet att, när den konstaterar att effekterna i ett ärende främst uppstår på nationell nivå, översända hela akten, inbegripet konfidentiell information, till den behöriga myndigheten i den medlemsstat där effekterna av det angripna förfarandet uppstår, så att denna kan fortsätta undersökningen och direkt använda all översänd information som bevismedel. Omvänt, om en nationell myndighet vid sin undersökning kommer fram till att ett ärende har gemenskapsdimension och kräver att kommissionen ingriper, bör denna myndighet kunna översända akten till kommissionen. Den enda begränsning som bör behållas är den som följer av det ursprungliga uppdraget. Således får upplysningar endast användas för det ändamål de inhämtats för och för tillämpningen av artiklarna 81 och 82, eller eventuellt den nationella konkurrenslagstiftningen, beroende på vilken myndighet som utfört undersökningen.

Kompensationen för denna utvidgning av användningen av upplysningar bör vara att det i den nya förordningen införs en princip som utesluter dubbla påföljder.

Det bör införas en skyldighet för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter att underrätta kommissionen om alla fall av tillämplighet av artiklarna 81 och 82, vilket motsvarar kommissionens skyldighet enligt artikel 10 i den nuvarande förordningen. Underrättelsen bör göras när ett förfarande inleds och innan det avslutas. Den information och det informationsutbyte som kan äga rum med de nationella myndigheterna bör garantera konkurrenspolitikens enhetlighet, utan att det blir nödvändigt att tillgripa auktoritära metoder för konfliktlösning vid tillämpningen av gemenskapsrätten. Kommissionen kommer emellertid att behålla möjligheten att frånta konkurrensmyndigheterna deras behörighet med stöd av en mekanism som motsvarar artikel 9.3 i den nuvarande förordning 17/62. För att säkerställa att förfarandena enligt gemenskapsrätten och förfarandena enligt nationell rätt är enhetliga bör dessutom

föreskrivas en skyldighet för de nationella myndigheterna att på eget initiativ eller på kommissionens begäran underrätta kommissionen om de förfaranden de handlägger enligt nationell rätt, vilka kan inverka på förfaranden på gemenskapsnivå.

Kommissionen bör förbättra informationen till potentiella klagande om sina åtgärder. Eftersom kommissionen enligt rättspraxis tillerkänts möjlighet att fastställa prioriteten för ingripandena mot överträdelser med stöd av begreppet tillräckligt gemenskapsintresse, förefaller det i dag nödvändigt att precisera detta begrepp i ett tillkännagivande, så att klagandena lättare kan avgöra till vilken instans, dvs. nationell eller gemenskapens, de bör ställa sitt klagomål. Detta tillkännagivande skall ge klaganden vägledning till vilken instans han bör inge sitt klagomål.

11.2.2 Artiklarna 11, 12 och 13 i förordningen

Artikel 11 i förordningen reglerar samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter, artikel 12 i förordningen rör informationsutbyte och artikel 13 i förordningen reglerar avbrytande eller avslutande av förfaranden.

Artikel 11 i förordningen lyder:

Artikel 11 – Samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter

1. Kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter skall tillämpa gemenskapens konkurrensregler i nära samarbete.
2. Kommissionen skall till medlemsstaternas konkurrensmyndigheter översända kopior av de viktigaste handlingarna som den har inhämtat i syfte att tillämpa artiklarna 7, 8, 9, 10 och 29.1. På begäran av en medlemsstats konkurrensmyndighet skall kommissionen till den överlämna en kopia av andra befintliga dokument som är nödvändiga för att bedöma ärendet.
3. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter skall, när de tillämpar artikel 81 eller artikel 82 i fördraget, skriftligen meddela kommissionen före eller utan dröjsmål efter påbörjandet av den första formella utredningsåtgärden. Denna information

- får göras tillgänglig för konkurrensmyndigheterna i de andra medlemsstaterna.
4. Senast 30 dagar innan ett beslut fattas med åläggande om att upphöra med en överträdelse, om godtagande av åtaganden eller om återkallelse av ett undantag enligt en förordning om gruppundantag, skall medlemsstaternas konkurrensmyndigheter underrätta kommissionen. I detta syfte skall de till kommissionen översända en sammanfattning av ärendet, det planerade beslutet, eller, i avsaknad av sådant, andra dokument av vilket den planerade åtgärden framgår. Denna information får också göras tillgänglig för de andra medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. På begäran av kommissionen skall den handläggande konkurrensmyndigheten till kommissionen överlämna andra dokument som konkurrensmyndigheten innehar och som är nödvändiga för att bedöma ärendet. Den information som lämnas till kommissionen får göras tillgänglig för de övriga medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. Nationella konkurrensmyndigheter kan också inbördes utbyta information som är nödvändig för bedömningen av ett fall som de behandlar enligt artikel 81 eller artikel 82 i fördraget.
 5. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter får rådgöra med kommissionen i alla ärenden som gäller tillämpning av gemenskapsrätten.
 6. Om kommissionen inleder ett förfarande i syfte att fatta ett beslut enligt kapitel III, fråntas medlemsstaternas konkurrensmyndigheter sin behörighet att tillämpa artiklarna 81 och 82 i fördraget. Om konkurrensmyndigheten i en medlemsstat redan handlägger ett ärende, skall kommissionen inleda ett förfarande endast efter att ha samrått med den nationella konkurrensmyndigheten.

Artikel 12 i förordningen lyder:

Artikel 12 – Informationsutbyte

1. Vid tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i fördraget skall kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter vara behöriga att till varandra översända all information om

faktiska eller rättsliga omständigheter, även konfidentiella uppgifter, och att använda dem som bevisning.

2. Information som utbyts skall endast användas som bevisning i syfte att tillämpa artikel 81 eller artikel 82 i fördraget och beträffande den sakfråga för vilken den inhämtades av den översändande myndigheten. Om emellertid nationell konkurrensrätt tillämpas på samma ärende och parallellt med gemenskapens konkurrensrätt samt inte leder till ett annorlunda resultat, kan den information som utbyts enligt denna artikel också användas vid tillämpningen av nationell konkurrensrätt.
3. Information som utbyts enligt punkt 1 kan endast användas som bevismedel för att ålägga fysiska personer påföljder om
 - det i den översändande myndighetens lagstiftning förutses påföljder av liknande slag i samband med överträdelser av artikel 81 eller artikel 82 i fördraget eller, om så inte är fallet,
 - informationen har inhämtats på ett sätt som respekterar samma nivå av skydd av fysiska personers rätt till försvar som föreskrivs enligt de nationella bestämmelser som gäller för den mottagande myndigheten. I detta fall får den mottagande myndigheten dock inte använda den utbytta informationen för att utdöma frihetsstraff.

Artikel 13 lyder:

Artikel 13 – Avbrytande eller avslutande av förfaranden

1. När ett klagomål har anhängiggjorts vid konkurrensmyndigheter i två eller flera medlemsstater eller när konkurrensmyndigheter i två eller flera medlemsstater har inlett ett förfarande på eget initiativ enligt artikel 81 eller artikel 82 i fördraget avseende samma avtal, beslut av en företagssammanslutning eller samordnade förfarande, utgör det faktum att en myndighet handlägger ärendet ett tillräckligt skäl för de övriga myndigheterna att avbryta sitt förfarande eller avvisa klagomålet. Kommissionen får också avvisa ett klagomål på den grunden att det handläggs av en konkurrensmyndighet i en medlemsstat.

2. När ett klagomål har anhängiggjorts vid en medlemsstats konkurrensmyndighet eller kommissionen avseende ett avtal, beslut av en företagsammanslutning eller samordnat förfarande som redan har handlagts av en annan konkurrensmyndighet, får klagomålet avvisas.

11.2.3 Samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter

Förordningen bygger på parallella kompetenser. Kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna har behörighet att tillämpa artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget fullt ut beträffande ärenden som påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Att tillämpa de EG-rättsliga reglerna innebär att man har ett perspektiv som går utöver en enda medlemsstat och beaktar de effekter ett ärende kan ha utanför det landets territorium.

Av ingressen (punkt 15) till förordningen framgår följande. Kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter bör tillsammans bilda ett nätverk av offentliga myndigheter som tillämpar gemenskapens konkurrensregler i nära samarbete. Det är därför nödvändigt att skapa mekanismer för information och samråd. Kommissionen kommer i nära samarbete med medlemsstaterna att fastställa och se över närmare former för samarbete inom nätverket.

Kommissionen kommer med anledning av förordningen att utarbeta ett antal meddelanden avseende bl.a.

- det direkt tillämpliga undantaget (artikel 1 i förordningen),
- samhandelskriteriet (artikel 3 i förordningen),
- kommissionens hantering av klagomål (artiklarna 7–10 i förordningen) och
- samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter (artikel 11 i förordningen).

Kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter har bildat ett nätverk, *European Competition Network* (ECN). I nätverket diskuteras bl.a. hur samarbetet mellan konkurrensmyndigheterna skall fungera i praktiken. Fyra arbetsgrupper med deltagare från de nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen har under våren 2003 arbetat med ett underlag för kom-

missionens meddelande om samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter.

En fråga som diskuteras flitigt inom ECN, och som också kommer att behandlas i kommissionens meddelande om samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter, är fördelningen av ärenden. Denna fråga har även behandlats av företrädare för kommissionen i artiklar och pressmeddelanden. Syftet med en fördelning av ärenden är att främja ett effektivt skydd för konkurrensen, undvika dubblering av kontrollen och förhindra s.k. *forum shopping*. Kriterier som har betydelse vid fördelning av ärenden skall anges i kommissionens meddelande om samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. Tanken är att meddelandet skall vara vägledande för företagen och konkurrensmyndigheterna. Flera kriterier har betydelse vid fördelning av ärenden. De kriterier som har framhållits är

- var effekterna (faktiska och potentiella) av en överträdelse uppstår,
- vilka möjligheter en konkurrensmyndighet har att utreda en eventuell överträdelse (bl.a. samla in bevis), eventuellt med bistånd av andra konkurrensmyndigheter,
- hur effektivt en myndighet kan få överträdelsen att upphöra och om myndigheten vid behov kan få en sanktion/påföljd utdömd som tar hänsyn till omfattningen av överträdelsen.

Andra frågor som diskuteras är vilka ärenden som bör handläggas av kommissionen och i vilka fall det kan bli aktuellt med parallella förfaranden. Fördelningen av enskilda ärenden är inte en fråga om kompetensfördelning utan endast ett sätt att fördela arbetet inom nätverket. Troligen kommer kriterierna att justeras efter hand som erfarenheter samlas inom nätverket.

Av artikel 31 i förordningen framgår att ett företag inte kan överklaga fördelningen av ärenden till EG-domstolen. Förordningen bygger på parallella behörigheter och fördelningen av ärenden är endast ett sätt att fördela arbetet. När en myndighet hanterar ett ärende kommer andra myndigheter enligt en allmän princip att avstå från att göra detta samtidigt.

11.2.4 Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter

Artikel 35 – Medlemsstaternas utseende av konkurrensmyndigheter

1. Medlemsstaterna skall utse en eller flera konkurrensmyndigheter ansvariga för tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i fördraget på ett sådant sätt att bestämmelserna i denna förordning efterlevs effektivt. De åtgärder som är nödvändiga för att dessa myndigheter skall ha befogenhet att tillämpa dessa artiklar skall vidtas före den 1 maj 2004. De utsedda myndigheterna kan innefatta domstolar.
2. Om verkställigheten av gemenskapens konkurrensrätt överläts till nationella administrativa och rättsliga myndigheter får medlemsstaterna tilldela dessa myndigheter olika befogenheter och funktioner, oavsett om de är administrativa eller rättsliga.
3. Verkningarna av artikel 11.6 skall gälla för de myndigheter som medlemsstaterna har utsett, inbegripet domstolar som utövar funktioner i samband med förberedelse och antagande av sådana beslut som avses i artikel 5. Verkningarna av artikel 11.6 skall inte omfatta domstolar som ansvarar för överprövningen av sådana beslut som avses i artikel 5.
4. Utan hinder av punkt 3 skall i den medlemsstat där en myndighet för antagandet av vissa former av beslut enligt artikel 5 väcker talan inför en rättslig myndighet som är åtskild från eller annan än den myndighet som väcker talan, och under förutsättning att villkoren i denna punkt är uppfyllda, verkningarna av artikel 11.6 begränsas till den myndighet som handlägger ärendet, vilken skall återkalla sin talan hos den rättsliga myndigheten när kommissionen inleder förfaranden, och detta återkallande skall leda till att de nationella förfarandena avslutas.

11.2.5 Sekretess

Sekretess behandlas i artikel 28 i förordningen. Artikelns lydelse:

Artikel 28 – Sekretess

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 12 och 15 får upplysningar som har inhämtats enligt artiklarna 17–22 endast användas för det ändamål för vilket de har inhämtats.
2. Utan att det påverkar det utbyte och den användning av upplysningar som anges i artiklarna 11, 12, 14, 15 och 27 får kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter, deras tjänstemän, anställda och övriga personer som arbetar under dessa myndigheters övervakning liksom tjänstemän vid andra myndigheter i medlemsstaterna inte röja upplysningar som de har inhämtat eller utbytt med stöd av denna förordning och som är av sådant slag att de omfattas av sekretess. Denna skyldighet gäller också alla de företrädare för och experter från medlemsstaterna som deltar i möten med den rådgivande kommittén enligt artikel 14.

De i sammanhanget viktigaste reglerna i den svenska sekretesslagen (1980:100) torde vara följande bestämmelser.

1 kap. 3 §

Gäller enligt denna lag sekretess för uppgift som förekommer hos viss myndighet, får uppgiften inte röjas för annan myndighet i andra fall än som anges i denna lag eller i lag eller förordning till vilken denna lag hänvisar.

Vad som sägs om myndighet i första stycket, 5 §, 13 och 14 kap. samt i särskilda bestämmelser i denna lag om överföring av sekretess mellan myndigheter gäller också i förhållandet mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet, när de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra.

Uppgift för vilken sekretess gäller enligt denna lag får inte röjas för utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation annat än om utlämnande sker i enlighet med särskild föreskrift därom i lag eller förordning eller om uppgiften i motsvarande fall skulle få utlämnas till svensk myndighet och det enligt den utlämnande

myndighetens prövning står klart, att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten eller mellanfolkliga organisationen.

4 kap. 5 §

Sekretess gäller i verksamhet som avser rättslig hjälp på begäran av annan stat för uppgift som hänför sig till

1. åläggande enligt 56 a § konkurrenslagen (1993:20) eller
2. undersökning enligt 56 b § konkurrenslagen,
om det kan antas att den rättsliga hjälpen begärts under förutsättning att uppgiften inte röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

8 kap 6 §

Sekretess gäller, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i statlig myndighets verksamhet, som består i utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn eller stödverksamhet med avseende på produktion, handel, transportverksamhet eller näringslivet i övrigt, för uppgift om

1. enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs,
2. andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet.

Sekretess gäller, i den mån riksdagen godkänt avtal härom med främmande stat eller mellanfolklig organisation, hos myndighet i verksamhet, som avses i första stycket, för uppgift om enskilda ekonomiska eller personliga förhållanden som myndigheten förfogar över på grund av avtalet.

Föreskrifterna i 14 kap. 1-3 §§ får inte i fråga om denna sekretess tillämpas i strid med avtalet. Regeringen kan för särskilt fall förordna om undantag från sekretess som har föreskrivits med stöd av första stycket 1, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

11.3 Utredningens överväganden

Utredningens bedömning och förslag:

- Skyldigheten enligt förordningen för konkurrensmyndigheter att underrätta kommissionen om planerade beslut förleder ingen lagstiftningsåtgärd.
- Sekretess skall gälla för uppgifter hos Konkurrensverket som verket erhållit genom bl.a. undersökningar på uppdrag av kommissionen eller konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat i EU.
- Särskild talerätt enligt nuvarande 23 § andra stycket skall inte finnas när Konkurrensverket har avvisat ett klagomål på grund av att en annan konkurrensmyndighet inom EU handlägger ärendet.

11.3.1 Samarbetet inom nätverket

Artiklarna 11–13 i förordningen reglerar närmare samarbetet mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. Förordningen är direkt tillämplig.

Kommissionen har i det interna arbetet inom ECN förklarat att artiklarna 11–13 i förordningen har direkt effekt och inte får några konsekvenser för de nationella regelverken. Innehållet i artiklarna torde dock kräva en översyn av Konkurrensverkets interna rutiner m.m. Vidare måste arbetet inom nätverket ECN utformas och beslutsordningen kanske måste regleras närmare, men inte heller den frågan kräver någon svensk lagstiftningsåtgärd, såvitt nu kan bedömas.

Enligt artikel 11.4 skall medlemsstaternas konkurrensmyndigheter underrätta kommissionen senast 30 dagar innan ett beslut fattas med åläggande om att upphöra med en överträdelse, om godtagande av åtaganden eller om återkallelse av ett undantag enligt en förordning om gruppundantag. I detta syfte skall myndigheterna till kommissionen översända en sammanfattning av ärendet, det planerade beslutet, eller, i avsaknad av sådant, andra doku-

ment av vilka den planerade åtgärden framgår. Denna information skall också få göras tillgänglig för de andra medlemsstaternas konkurrensmyndigheter.

Denna skyldighet gäller för Konkurrensverket som svensk konkurrensmyndighet. Innan Konkurrensverket fattar beslut i ett ärende brukar verket enligt den nuvarande ordningen bereda företaget i fråga tillfälle att yttra sig över ett utkast till beslut. I de allra flesta fall torde det räcka med att verket skickar denna motsvarighet till kommissionens s.k. *Statement of Objections* till kommissionen för att kraven enligt förordningens artikel 11.4 skall vara uppfyllda i dessa avseenden. Vid utredningens besök hos kommissionen förklarade tjänstemännen där att de ansåg en sådan ordning vara tillräcklig, eftersom ramarna för en kommande process därmed var fastlagda.

Huruvida underrättelseskyldigheten gäller även för Marknadsdomstolen när domstolen skall pröva överklaganden av Konkurrensverkets beslut om ålägganden är inte klart utsagt i förordningen. Vid utredningens samtal med tjänstemän i kommissionen framhöll dessa att tanken hade varit att en underrättelse inte skulle behöva lämnas mer än en gång i varje ärende. Marknadsdomstolen som överinstans skulle därmed inte omfattas av skyldigheten, eftersom denna en gång redan fullgjorts av Konkurrensverket inför verkets beslut i ärendet.

Dock torde Marknadsdomstolen vara en konkurrensmyndighet i första instans i den mening som avses i artikel 11.4 när ett företag väcker särskild talan mot ett annat företag enligt nuvarande 23 § andra stycket KL. Denna speciella situation tycks inte ha förutsetts i arbetet med förordningen. Det förefaller ofrånkomligt att det i dessa fall kommer att åligga Marknadsdomstolen att fullgöra underrättelseskyldigheten enligt artikel 11.4 gentemot kommissionen. Emellertid framstår det som otänkbart att Marknadsdomstolen skulle skicka ett utkast till sin kommande dom till kommissionen, som också skulle kunna vidarebefordra det till konkurrensmyndigheterna i de övriga medlemsstaterna. Möjligen är det inte heller nödvändigt att tillämpa bestämmelsen så. Om det för Konkurrensverkets del räcker att verket skickar ett utkast till sitt kommande beslut, torde det med samma motivering – att ramarna för processen är bestämda – vara tillräckligt att Marknadsdomstolen skickar en kopia av stämningsansökan till kommissionen. Det blir dock här fråga om att tolka och tillämpa den direkt

tillämpliga förordningen. Utredningen ser inget utrymme för att föreslå någon svensk lagreglering.

Sammantaget medför artiklarna 11–13 i förordningen inte några ändringar i KL.

11.3.2 Sekretess

Samarbetet mellan medlemsstaternas konkurrensmyndigheter innefattar informationsutbyte mellan dem och undersökningar som en konkurrensmyndighet genomför på uppdrag av en annan konkurrensmyndighet. Detta medför att nya svenska reglerna om sekretess bör övervägas.

De nuvarande bestämmelserna i 4 kap. 5 § sekretesslagen om sekretess i ärenden om rättslig hjälp i konkurrensärenden på begäran av en annan stat tar inte sikte på samarbetet inom EU. Bestämmelserna torde inte vara tillräckliga när det gäller uppgifter som verket får del av efter undersökningar eller inhämtande av uppgifter som sker på begäran av kommissionen eller en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat i EU. Därför bör 4 kap. 5 § sekretesslagen kompletteras så att sekretess gäller på motsvarande sätt som när verket ger rättslig hjälp åt en annan stat med vilken Sverige har avtalat om samarbete.

Av nuvarande regler i 8 kap. 6 § andra stycket sekretesslagen följer att absolut sekretess gäller hos verket för uppgifter om enskildas ekonomiska eller personliga förhållanden som kommissionen inhämtat enligt förordning 17/62. Sekretess torde med stöd av samma lagrum komma att gälla för uppgifter hos verket som kommissionen inhämtar med stöd av den nya tillämpningsförordningen. Fråga uppkommer om också samma sekretessregler gäller för uppgifter som verket fått enligt artikel 12 i förordningen och som har inhämtats av andra konkurrensmyndigheter i EU. Enligt utredningens mening torde sekretess gälla enligt samma lagrum även för de uppgifter som verket på det sättet får del av.

En annan fråga är om verket kan lämna ut uppgifter som inhämtats med stöd av KL till andra nationella konkurrensmyndigheter i EU och kommissionen med tillämpning av artikel 12. Så torde vara fallet i enlighet med 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen, under förutsättning att det reglerats i lag och det är förenligt med svenska intressen att så sker. Dessa krav torde vara uppfyllda med tanke på förordningens direkta effekt.

11.3.3 Den särskilda talerätten

För att säkerställa att ärenden handläggs av de därtill mest lämpade myndigheterna i nätverket, har det i artikel 13 i förordningen införts en bestämmelse som ger en konkurrensmyndighet möjlighet att avbryta eller avsluta ett ärende på grund av att en annan myndighet handlägger eller har handlagt samma ärende. Tanken är att varje ärende skall handläggas av endast en myndighet.²

Vid tillämpning av artikel 13 i förordningen torde ECN komma att få viktiga uppgifter. Frågor som kan aktualiseras är huruvida samma ärende är under prövning i mer än en medlemsstat, vilket lands konkurrensmyndighet som bör handlägga ett visst ärende, huruvida det är önskvärt med parallella förfaranden osv. I ingressen till förordningen sägs att artikel 13 i förordningen inte hindrar kommissionen från att avvisa ett klagomål om det saknar gemenskapsintresse, även om ingen annan konkurrensmyndighet har tillkännagett sin avsikt att handlägga ärendet.³

Enligt 23 § första stycket KL får Konkurrensverket ålägga ett företag att upphöra med överträdelser av förbuden i 6 eller 19 § KL. Konkurrensverkets beslut att meddela ett åläggande kan, enligt 60 § KL, överklagas till Marknadsdomstolen. Om verket beslutar att inte meddela ett åläggande, får däremot det beslutet inte överklagas. Företag som berörs av överträdelserna har i stället enligt 23 § andra stycket KL en särskild talerätt, dvs. företaget får föra talan om saken i Marknadsdomstolen. Det finns inte någon motsvarande bestämmelse i EG-rätten. En förutsättning för den särskilda talerätten är att Konkurrensverket i ett visst fall har beslutat att inte ålägga ett företag att upphöra med en överträdelse av ett förbud. Konkurrensverket skall alltså i ett beslut ha funnit att en tillämpning av 6 eller 19 § KL inte motiverar någon vidare åtgärd från verkets sida.

Av 2 § 1994 års lag framgår att de flesta av KL:s regler om förfarandet är tillämpliga när artikel 81 eller 82 i EG-fördraget tillämpas. Genom hänvisning till bl.a. 23 § KL blir lagens bestämmelse om den särskilda talerätten tillämplig. Någon begränsning i denna talerätt föreskrivs inte. Det betyder att den omfattar alla förfaranden som utgör överträdelser av EG-rätten. En förutsättning för att ett företag som väcker talan om åläggande mot ett annat företag skall få framgång är dock självfallet att företaget kan lägga

² Ingressen punkt 18 i förordningen.

³ Ingressen punkt 18 i förordningen.

fram tillräcklig utredning till stöd för sin talan. Det finns anledning att utgå från att företagen i allmänhet inte kommer att finna det meningsfullt att lägga ned de kostnader som rättegången medför i andra fall än där det ifrågasatta förfarandet har en närmare anknytning till Sverige. Det har ansetts att det inte behövs någon särskild regel som begränsar talerätten i internationella förhållanden.⁴

Ett företag kan ge in ett klagomål till Konkurrensverket och hemställa att verket skall ålägga ett annat företag att upphöra med en överträdelse av förbuden i artikel 81 eller 82 i EG-fördraget. Det kan emellertid vara så att en annan medlemsstats konkurrensmyndighet handlägger samma ärende. Om Konkurrensverket då med stöd av artikel 13 i förordningen avbryter sitt förfarande eller avvisar klagomålet, uppkommer frågan om det berörda företaget då bör få föra särskild talan i Marknadsdomstolen.

I ett viktigt avseende skiljer sig Konkurrensverkets beslut enligt artikel 13 från ett beslut att inte meddela ett åläggande enligt 23 § KL. Ett beslut av det sist nämnda slaget innebär att klagomålet inte alls skall tas upp till prövning av en konkurrensmyndighet. När däremot Konkurrensverket med stöd av artikel 13 i förordningen beslutar att avbryta ett förfarande eller avvisa ett klagomål, kommer det förfarande som har föranlett klagomålet att i stället prövas av en annan konkurrensmyndighet. Enligt utredningens mening bör i ett sådant fall inte någon särskild talerätt utlösas till följd av Konkurrensverkets beslut. Ett tillägg bör därför göras i 23 §, med innebörden att det nuvarande andra stycket om särskild talerätt inte gäller, om Konkurrensverkets beslut grundar sig på artikel 13 i förordningen.

11.3.4 Konkurrensmyndigheter enligt artikel 35

I artikel 5.1 föreskrivs att medlemsstaternas konkurrensmyndigheter skall vara behöriga att i enskilda ärenden tillämpa artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Vidare sägs att de för detta ändamål får, på eget initiativ eller till följd av klagomål, fatta beslut om att

- kräva att en överträdelse skall upphöra,
- förordna om interimistiska åtgärder,
- godta åtaganden,

⁴ Prop. 1999/2000:140 s. 181 f.

- ålägga böter, förelägga viten eller ålägga andra påföljder som föreskrivs i den nationella lagstiftningen.

Enligt artikel 35.1 skall medlemsstaterna utse en eller flera konkurrensmyndigheter ansvariga för tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i fördraget på ett sådant sätt att bestämmelserna i denna förordning efterlevs effektivt. De åtgärder som är nödvändiga för att konkurrensmyndigheterna skall ha befogenhet att tillämpa dessa artiklar skall vidtas före den 1 maj 2004. De utsedda myndigheterna kan innefatta domstolar. Av artikel 35.2 framgår att medlemsstaterna får tilldela myndigheter olika befogenheter och funktioner.

I Sverige har Konkurrensverket, Stockholm tingsrätt och Marknadsdomstolen behörighet att tillämpa EG-rätten sedan den 1 januari 2001. Den fördelning av uppgifter mellan dem som gäller nu synes stå sig väl även med den innebörd som EG-rätten får genom att förordningen träder i tillämpning.

I Sverige kommer alltså Konkurrensverket som central förvaltningsmyndighet på konkurrensområdet naturligen att utföra de uppgifter som ankommer på de nationella konkurrensmyndigheterna enligt förordningen, bl.a. att företräda Sverige i samarbetet inom nätverket ECN.

Marknadsdomstolen kommer att utgöra konkurrensmyndighet i förordningens mening, när domstolen prövar en talan enligt nuvarande 23 § andra stycket KL. Stockholms tingsrätt kommer att utöva funktioner som konkurrensmyndighet enligt förordningen när tingsrätten prövar frågor om konkurrensskadeavgift och när den förelägger vite enligt 57 § andra stycket KL, som föreslås bli ändrad. Lästa efter ordalydelsen tyder förordningens regler på att Marknadsdomstolen skall anses vara konkurrensmyndighet också när domstolen efter överklagande prövar Konkurrensverkets eller Stockholms tingsrätts avgöranden i sådana frågor som anges i artikel 5. Att det har varit avsikten att en domstol i överinstans skall vara konkurrensmyndighet kan dock betvivlas.

Att domstolarna sålunda i vissa avseenden kommer att vara konkurrensmyndigheter enligt förordningen behöver inte medföra några särskilda konsekvenser för svensk lagstiftning. Utredningen har särskilt uppmärksammat bestämmelsen i artikel 11.4, som ålägger nationella konkurrensmyndigheter att underrätta kommissionen om de beslut som myndigheten planerar att fatta. Som har utvecklats i avsnitt 11.3.1, har utredningen kommit till slutsatsen att någon sådan skyldighet inte åvilar Marknadsdomstolen som

överklagandeinstans och att skyldigheten förmodligen kan hanteras på ett tämligen enkelt sätt när domstolen prövar en talan enligt nuvarande 23 § andra stycket KL. När det gäller Stockholms tingsrätt aktualiseras inte frågan redan av det skälet att tingsrätten inte har att fatta sådana beslut som föranleder underrättelseskyldighet enligt artikel 11.4.

Det kan tilläggas att förordningen synes vara att förstå så att de bestämmelser som gäller domstolar skall tillämpas även på sådana domstolar som utgör konkurrensmyndigheter.

12 Konsekvenser av förslagen

Utredningen föreslår att möjligheten för företag att hos Konkurrensverket ansöka om icke-ingripandebesked slopas och att anmälningar för individuella undantag ersätts av en direkt tillämplig undantagsregel.

Konsekvenserna för företagen av den slopade förhandskontrollen diskuteras i avsnitt 7.4.5. Slutsatsen där är att en slopad förhandskontroll inte kan – i vart fall inte med säkerhet – motiveras med att det skulle innebära en regelförenkling som lättar bördan för företagen. Huruvida ändringarna medför ökade kostnader för företagen kan inte bedömas.

Förhandskontrollen kräver resurser hos Konkurrensverket. Omfattningen av de resurser som binds till förhandskontrollen på bekostnad av annan verksamhet är svår att uppskatta. Om förhandskontrollen avskaffas, innebär det under alla förhållanden att betydande resurser frigörs hos Konkurrensverket, vilka kan användas till andra insatser.

Det är ännu inte bestämt hur samarbetet i nätverket skall utformas. Därför går det inte att nu avgöra hur stora resurser som krävs för Konkurrensverkets deltagande. Följande antaganden kan göras.

Från den 1 maj 2004 kan Konkurrensverket genom förordning nr 1/2003 förväntas få överta ärenden som i dag handläggs av kommissionen. Vidare får Konkurrensverket genom förordningen en skyldighet att tillämpa artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget i de ärenden där samhandeln mellan medlemsstaterna inom EU kan påverkas. Konkurrensverket kommer också att samarbeta med kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter i det nätverk mellan konkurrensmyndigheterna som inrättats. Verket kommer bl.a. att företa inspektioner och andra undersökningsåtgärder på uppdrag av annan medlemsstats konkurrensmyndighet. En rad åtgärder krävs för att Konkurrensverket den 1 maj 2004 skall ha en intern ordning som kan uppfylla bestämmelserna i för-

ordning nr 1/2003 om samarbete, biträde, sekretess m.m. Enligt uppgifter till utredningen har Konkurrensverket inlett ett omfattande internt arbete för att förbereda organisationen för detta.

Förordning nr 1/2003 kommer enligt verket även att medföra ett behov av ökade resurser bl.a. i form av kompetensutveckling. Det kommer att krävas ökade resurser i form av utrednings- och analyskapacitet. Kompetensförstärkningen krävs bl.a. för att verkets personal skall kunna genomföra djupare analyser av samhandelsrekvisitet. Beträffande utbildningsfrågor kan tre huvudområden för utbildningsinsatser identifieras. Det är de nya materiella reglerna, nya procedurregler och språk.

Sammanfattningsvis kommer Konkurrensverket att få avsätta betydande resurser för att medverka i det europeiska samarbetet. Å andra sidan kommer avsevärda resurser att frigöras till följd av att förhandskontrollen avskaffas. Till detta kommer att verket redan nu i betydande utsträckning deltar i arbete på europeisk nivå. Utredningen har inte underlag för att bedöma om Konkurrensverkets behov av ökade resurser i anledning av förordning 1/2003 är större eller mindre än de resurser som frigörs om förhandskontrollen slopas.

I vad mån Marknadsdomstolen och Stockholms tingsrätt påverkas av utredningens förslag blir givetvis beroende av utvecklingen hos Konkurrensverket. Företagens framtida processbenägenhet kan påverka resursbehovet hos dessa domstolar och även hos de allmänna domstolarna i övrigt.

Utredningens förslag förväntas inte medföra konsekvenser i några av de avseenden som anges i 15 § kommittéförordningen (1998:1474).

13 Författningskommentar

13.1 Förslaget till lag om ändring i konkurrenslagen

Utredningens förslag om att den nuvarande ordningen med individuella undantag, gruppundantag och icke-ingripandebesked skall avskaffas medför att ett stort antal paragrafer i KL, nämligen 5, 9–18, 20–22, 29 och 61 §§, upphör att gälla. Vidare slopas ett antal rubriker. Det gör att lagens struktur rubbas och det finns anledning att överväga en annan disposition av lagens bestämmelser. Utredningen avser att återkomma till den frågan i nästa etapp av utredningsarbetet.

I KL har nu införts bestämmelser om den nationella tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Regler om detta har hittills funnits i 1994 års lag som nu också ändras, se avsnitt 13.3. Vidare har införts bestämmelser om det samarbete som följer av den nya tillämpningsförfordningen. Detta samarbete har en annan karaktär än det som regleras under rubriken ”Internationellt samarbete”.

6 §

I paragrafen har hänvisningarna till 13, 15 och 17 §§ tagits bort. Dessa paragrafer föreslås nämligen bli upphävda. Vidare har hänvisningen till 8 § formulerats om som en följd av att den paragrafen nu blir direkt tillämplig; några beslut skall inte längre fattas enligt 8 §.

8 §

I paragrafen finns bestämmelser om undantag från förbudet i 6 § mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag. Hittills har gällt att Konkurrensverket beslutar i enskilda fall om undantag för avtal som uppfyller kraven i paragrafens fyra punkter. Bestämelsen ändras nu så att den blir en generellt tillämplig regel. Varje gång det blir aktuellt att pröva om ett avtal strider mot förbudet i

6 § skall det också prövas om undantaget enligt reglerna i förevarande paragraf är uppfyllt. Om så är fallet strider avtalet inte mot förbudet i 6 §. Ändringen har behandlats i avsnitt 7.4.6.

Villkoren för undantag har inte ändrats i sak. De motsvarar vad som föreskrivs i artikel 81.3 i EG-fördraget. Någon ändrad tillämpning är inte avsedd.

8 a §

Paragrafen är ny. Här föreskrivs att artikel 81 i EG-fördraget skall tillämpas i stället för 6–8 §§ på sådana avtal som kan påverka handeln mellan medlemsstater i EU. När samhandelsrekvisitet är uppfyllt och EG:s konkurrensregler därför är tillämpliga skall alltså de reglerna tillämpas och inte KL:s motsvarande regler. Förslaget har behandlats i avsnitt 5.3.2.

I paragrafen talas om *avtal*. Av 3 § tredje stycket följer att bestämmelsen skall tillämpas också på beslut av en sammanslutning av företag och på samordnade förfaranden av företag.

Frågan huruvida ett avtal kan påverka handeln mellan medlemsstater i EU besvaras av EG-rätten, i sista hand av EG-domstolen. Samhandelsrekvisitets innebörd behandlas i avsnitt 5.1.2. Innebörden kan i många fall vara oviss. Därmed kan det också i ett enskilt fall vara osäkert om artikel 81 i EG-fördraget eller 6–8 §§ skall tillämpas. Som har utvecklats i avsnitt 5.3.2 bör det under sådana förhållanden vara möjligt att i en process åberopa artikel 81 och 6 § som alternativa grunder.

19 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om förbud mot missbruk av en dominerande ställning. I ett nytt tredje stycke regleras förhållandet mellan förbudet i paragrafen och motsvarande förbud i artikel 82 i EG-fördraget. Frågan har behandlats i avsnitt 5.3.2.

Samma princip skall gälla vid förbud mot missbruk av en dominerande ställning som enligt 8 a § skall gälla vid förbud mot konkurrensbegränsande avtal. Om samhandelsrekvisitet är uppfyllt och därmed artikel 82 är tillämplig, skall alltså den artikeln tillämpas och inte 19 §.

23 §

Enligt den hittillsvarande lydelsen av paragrafens *första stycke* får Konkurrensverket ålägga ett företag att upphöra med överträdelser av förbuden i 6 eller 19 §. I stycket har nu lagts till att ett åläggande kan grunda sig även på en överträdelse av förbuden i artikel 81 eller 82 i EG-fördraget. Tillägget innebär ingen ändring i sak. Detsamma har hittills föreskrivits i 1994 års lag.

Andra stycket är nytt. Där föreskrivs att Konkurrensverket, om verket misstänker att ett företag överträder något av förbuden, får godta ett åtagande från företaget att vidta åtgärder som är ägnade att undanröja misstankarna. Om verket godtar åtagandet, blir det inte längre aktuellt för verket att besluta om ett åläggande enligt första stycket. Regleringen har utformats efter mönster av artikel 9.1 i tillämpningsförfordningen. Frågan har behandlats i avsnitt 9.3.6.

I ingresspunkt 13 till förordningen sägs att beslut om åtaganden inte är lämpliga i ärenden där kommissionen har för avsikt att ålägga böter. Motsvarande bör gälla i sådana fall där Konkurrensverket avser att föra talan om konkurrensskadeavgift.

Beslutet att godta åtagandet binder verket så att verket inte kan ingripa mot det ifrågasatta förfarandet, om inte förutsättningarna enligt 23 a § är uppfyllda. Även för företaget är åtagandet bindande. Följderna av att företaget inte står vid sitt åtagande framgår också av 23 a §.

Om Konkurrensverket godtar ett åtagande, innebär beslutet att verket inte meddelar något åläggande enligt första stycket. Därmed inträder den särskilda talerätten enligt paragrafens tredje stycke. Ett företag som berörs av den ifrågasatta överträdelsen får alltså väcka talan i Marknadsdomstolen. Vad domstolen då har att pröva är förfarandet med beaktande av det godtagna åtagandet.

I *tredje stycket* regleras den särskilda talerätten som utlöses när Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett åläggande enligt första stycket. Ett företag som berörs av överträdelsen får då föra talan om ett åläggande i Marknadsdomstolen. En ny andra mening har nu lagts till i stycket. Den är en konsekvens av konkurrensmyndigheternas samarbete i det europeiska nätverket, ECN. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 11.3.3.

I artikel 13 i tillämpningsförfordningen finns bestämmelser som syftar till att en misstanke om en överträdelse av förbuden i artikel 81 eller 82 inte skall utredas av flera konkurrensmyndigheter sam-

tidigt. Det faktum att en myndighet handlägger ett ärende om en sådan misstanke är sålunda ett tillräckligt skäl för att andra myndigheter skall få avbryta sitt förfarande eller avvisa ett klagomål om samma misstanke. På motsvarande sätt får en myndighet avvisa ett klagomål som rör ett avtal, ett beslut av en företagssammanslutning eller ett samordnat förfarande som redan har prövats av en annan myndighet.

Den nya bestämmelsen tar sikte på sådana fall där Konkurrensverket har beslutat att inte meddela ett åläggande som en följd av att en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat i EU skall pröva överträdelsen eller redan har prövat den. I den situationen skall inte ett företag som berörs av det ifrågasatta förfarandet ha rätt att föra talan om det i Marknadsdomstolen. Företaget får i stället förlita sig på den prövning som sker – eller har skett – i den andra medlemsstaten.

För att bestämmelsen skall kunna tillämpas är det naturligtvis viktigt att det framgår tydligt av Konkurrensverkets beslut vad som är skälet till att verket inte tar upp ärendet.

Att Konkurrensverket och Marknadsdomstolen kan fråntas behörigheten att tillämpa artiklarna 81 och 82 i fördraget, om kommissionen inleder ett förfarande i syfte att fatta ett beslut enligt kap III i förordningen, följer av artikel 11.6 i samma förordning. Av artikel 35.3 framgår dock att detta inte gäller när Marknadsdomstolen prövar överklaganden.

23 a §

I paragrafen räknas upp ett antal omständigheter som medför att Konkurrensverket får återkalla ett beslut enligt 23 § andra stycket om att godta ett åtagande som ett företag gör när Konkurrensverket misstänker att företaget har överträtt ett förbud enligt 6 eller 19 § eller enligt artikel 81 eller 82 i EG-fördraget. En motsvarande bestämmelse finns i artikel 9.2 i tillämpningsförordningen.

Konkurrensverkets beslut om att godta ett åtagande, som annars är bindande får återkallas, om det visar sig att verkets beslut byggde på felaktiga förutsättningar till följd av oriktiga eller vilseledande uppgifter eller om förutsättningarna har ändrats i något väsentligt avseende. Vidare får ett beslut om att godta åtagande återkallas, om de berörda företagen bryter mot ett åtagande som godtagandet

avser. För att en omständighet skall få leda till att verket återkallar sitt beslut måste den ha saklig betydelse och viss tyngd.¹

Om Konkurrensverket återkallar ett beslut att godta ett åtagande, kan verket på nytt ta upp frågan om åläggande enligt 23 § första stycket. Verket kan då också ta upp förhandlingar med det berörda företaget om ett nytt åtagande som verket kan godkänna. Det synes också vara innebörden av bestämmelsen i artikel 9.2 i tillämpningsförordningen. Ett beslut om återkallelse kan till skillnad från vad som gäller enligt artikel 8 i förordning 17/62 inte ha retroaktiv verkan. Detta hindrar inte att Konkurrensverket, när verket har återkallat godtagandet, för talan om konkurrensskadeavgift för en överträdelse som hänför sig till tiden före återkallelsen. En annan sak är att verket inte bör godta ett åtagande när överträdelsen är så allvarlig att konkurrensskadeavgift aktualiseras, jfr ingresspunkt 13.

26 §

Enligt paragrafens hittillsvarande lydelse får konkurrensskadeavgift åläggas vid överträdelse av förbuden i 6 eller 19 §. Nu har lagts till att detta gäller även vid överträdelse av artikel 81 eller 82 i EG-fördraget. Detta innebär ingen ändring i sak. Detsamma har hittills framgått av 1994 års lag.

Vidare har punkten 2 i första stycket tagits bort. Enligt den bestämmelsen får konkurrensskadeavgift åläggas vid åsidosättande av ett villkor som har beslutats med stöd av 10 § andra stycket. Ändringen är en följd av att 10 §, som innehåller bestämmelser om individuella undantag, föreslås bli upphävd.

Andra stycket är oförändrat.

28 b §

I paragrafen finns regler om att konkurrensskadeavgift får efterges beträffande företag som har överträtt – enligt den hittillsvarande lydelsen – 6 §. Genom ett tillägg förs även artikel 81 i EG-fördraget in i bestämmelsen. Tillägget innebär ingen ändring i sak. Detsamma gäller nu enligt 1994 års lag.

¹ Jfr prop. 1992/93:56 s. 82.

28 c §

Enligt denna paragraf skall Konkurrensverket i vissa fall förklara om förutsättningar för eftergift av konkurrensskadeavgift är uppfyllda. Liksom i föregående paragraf har artikel 81 i EG-fördraget förts in vid sidan av 6 § utan att det innebär någon ändring i sak. Motsvarande reglering finns nu i 1994 års lag.

45 §

Enligt paragrafen har Konkurrensverket befogenhet att inhämta den utredning som behövs i de ärenden som verket handlägger enligt KL. I det syftet får verket enligt bestämmelserna i paragrafen besluta om ålägganden i vid utsträckning.

I paragrafen införs nu ett nytt *andra stycke*, av vilket framgår att verket skall ha befogenheterna enligt första stycket även när verket handlägger ärenden på begäran av EG-kommissionen eller en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat i EU. Det är alltså då inte fråga om utredningar i verkets egna ärenden. En motsvarande befogenhet har verket sedan tidigare enligt 56 a § inom ramen för en internationell överenskommelse om rättslig hjälp i konkurrensärenden. Frågan har berörts i avsnitt 10.3.5.

47 §

I *första stycket* i paragrafen föreskrivs att Stockholms tingsrätt på ansökan av Konkurrensverket får besluta att verket får genomföra en undersökning hos ett företag för att utreda om företaget har överträtt förbuden i 6 eller 19 §. Som på andra håll i lagen förs nu även artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget in i paragrafen utan någon saklig ändring (jfr 1994 års lag). Eftersom ett nytt *andra stycke* har införts i 45 §, har hänvisningen till den paragrafen i första stycket 2 ändrats. Bestämmelsen får läsas så att den omfattar även det fallet att ett åläggande enligt 45 § första stycket 1 har beslutats med stöd av 45 § andra stycket.

I paragrafen har införts ett nytt *andra stycke*, enligt vilket första stycket gäller också när Konkurrensverket gör en ansökan på begäran av EG-kommissionen eller en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat i EU. Bestämmelsen, som har berörts i avsnitt 10.3.5, utgör närmast ett förtydligande; regeln kan möjligen sägas framgå redan av första stycket. På grund av hänvisningen i 48 § till 47 § blir det tydligt att även 48 § kommer att gälla för sådana fall som regleras i det nya *andra stycket* av förevarande paragraf.

48 §

I punkt 3 har gjorts en redaktionell ändring som följd av att ett nytt andra stycke har införts i 45 §. Bestämmelsen får läsas så att den omfattar även det fallet att ett åläggande enligt 45 § första stycket 1 har beslutats med stöd av 45 § andra stycket.

49 §

Enligt paragrafen får vissa beslut om undersökningar meddelas utan att den som ansökan avser får tillfälle att yttra sig, om det kan befaras att undersökningen annars skulle förlora i betydelse. *Första stycket* har ändrats så att paragrafen skall gälla även beslut om förhandsgodkännande enligt den nya 53 a §.

53 a §

I paragrafen, som är ny, föreskrivs att frågor om förhandsgodkännande enligt artikel 21.3 i den nya tillämpningsförordningen skall prövas av Stockholms tingsrätt på ansökan av Konkurrensverket. Frågan har behandlats i avsnitt 10.3.3.

Vad som regleras i paragrafen är endast att det är Stockholms tingsrätt som skall göra den prövning som föreskrivs i artikel 21.3 och att Konkurrensverket är behörig sökande. I övrigt gäller EG-förordningens bestämmelser, i första hand artikel 21.

Bestämmelserna i artikel 21 skall ses mot bakgrund av vad som föreskrivs i artikel 20. Enligt den artikeln får kommissionen – för fullgörande av de uppgifter som kommissionen tilldelas genom förordningen – genomföra alla nödvändiga inspektioner hos företag och företagssammanslutningar. I artikel 21 ges kommissionen befogenhet att genom beslut beordra att en inspektion genomförs i andra lokaler, på annan mark och i andra transportmedel, inklusive de berörda företagets eller företagssammanslutningarnas ledares, direktörers och andra medarbetares bostäder. Artikeln motsvarar således 48 §; dock är att märka att det i artikeln sägs uttryckligen att inspektioner får göras i privata bostäder.

Det är kommissionen som beslutar att en inspektion skall göras. En nationell myndighet får inte ifrågasätta att en inspektion behövs. I artikel 21.3 andra stycket framhålls att endast EG-domstolen kan pröva lagligheten hos kommissionens beslut.

Emellertid föreskrivs i artikel 21.3 att ett beslut av kommissionen inte kan genomföras utan förhandsgodkännande från den nationella rättsliga myndigheten. Det är denna uppgift som nu

läggs på Stockholms tingsrätt. Hur prövningen skall gå till föreskrivs i artikel 21.3. Den nationella myndigheten skall kontrollera att kommissionens beslut är fattat i vederbörlig ordning och att de planerade tvångsåtgärderna varken är godtyckliga eller alltför långtgående i förhållande till framför allt hur allvarig den misstänkta överträdelsen är, betydelsen av den bevisning som avses, det berörda företags medverkan och den rimliga sannolikheten för att de räkenskaper och affärshandlingar som inspektionen avser förvaras i de lokaler för vilka bemyndigande begärs. Den nationella rättsliga myndigheten får, direkt eller via medlemsstatens konkurrensmyndighet, be kommissionen om närmare förklaringar i de avseenden som krävs för att den skall kunna kontrollera att de planerade tvångsåtgärderna är proportionella. Myndigheten får dock inte begära att få tillgång till kommissionens handlingar i ärendet.

Som har nämnts i avsnitt 10.3.3 finns rättspraxis från EG-domstolen som också skall beaktas när domstolen prövar om förhandsgodkännande skall lämnas. Enligt rättsfallen *Hoechst* och *Roquette Frères*² får inte en nationell rättslig myndighet pröva kommissionens beslut som sådant att besluta om undersökning. EG-domstolen förklarade i *Hoechst* att den nationella domstolen inte kan ersätta kommissionens bedömning med sin egen och inte kan ifrågasätta giltigheten av kommissionens beslut. Däremot finns inget EG-rättsligt hinder mot att handräckning vid en sådan undersökning måste förhandsgodkännas genom ett nationellt förfarande. I den prövningen får domstolen kontrollera att kommissionens beslut är fattat i vederbörlig ordning och att de planerade tvångsåtgärderna varken är godtyckliga eller alltför långtgående i förhållande till föremålet för inspektionen. Dessa uttalanden återspeglas tydligt i artikel 21.

Av rättsfallet *Roquette Frères* framgår vidare att EG-domstolen anser att den behöriga nationella myndigheten inte kan göra en proportionalitetsprövning utan att beakta sådana faktorer som hur allvarig den misstänkta överträdelsen är, på vilket sätt det berörda företaget är inblandat eller vilken betydelse det som eftersöks har. Annars skulle den nationella myndighetens prövning bli helt innehållslös och det skulle inte tas hänsyn till det ingrepp i den privata sfären som följer av ett polisingripande.³

² Mål 46/87 *Hoechst m.fl.*, REG 1989, s. 2859, och mål C-94/00 *Roquette Frères SA*, REG 2002, s. 9011.

³ Punkt 79 i domen.

Enligt EG-domstolen måste således den behöriga nationella domstolen kunna avslå en ansökan om tvångsåtgärder när den misstänkta inverkan på konkurrensen är alltför obetydlig, det berörda företags förmodade inblandning är alltför marginell eller det som eftersöks är av alltför underordnad betydelse för att det ingrepp i en juridisk persons privata sfär som följer av en husrannsakan med polisens hjälp inte skall framstå som oproportionerligt och oacceptabelt i förhållande till de mål som eftersträvas med undersökningen.⁴

För att den behöriga nationella domstolen skall kunna göra en erforderlig proportionalitetsprövning är kommissionen följaktligen i princip skyldig att upplysa domstolen om det som är utmärkande för den misstänkta överträdelsen för att domstolen skall kunna bedöma hur allvarlig överträdelsen är. Härvid skall kommissionen ange vilken den relevanta marknaden antas vara och vilken typ av konkurrensbegränsningar som misstänks föreligga samt i vilken grad det berörda företaget är inblandat.⁵

I 53 b § föreskrivs att, när ett förhandsgodkännande har beslutats, kronofogdemyndigheten får besluta om handräckning för att kommissionens beslut skall kunna verkställas. Ansökan om handräckning görs av Konkurrensverket.

53 b §

Paragrafen är ny. I den finns bestämmelser om handräckning för verkställighet av beslut om undersökningar som EG-kommissionen har fattat enligt artikel 20 eller 21 i den nya tillämpningsförordningen. Beträffande beslut enligt artikel 20 innebär regleringen ingen ändring i sak i förhållande till vad som nu gäller enligt 1994 års lag, se avsnitt 10.3.2. I fråga om beslut enligt artikel 21 tillkommer att beslutet måste vara förhandsgodkänt enligt vad som föreskrivs i 53 a §, se författningskommentaren till den paragrafen.

Enligt *första stycket* är det Konkurrensverket som skall ansöka om handräckning. Av EG-domstolens uttalanden i rättsfallet *Hoechst* framgår att det ankommer på Konkurrensverket att kontrollera att den begärda åtgärden inte är godtycklig eller oproportionell i förhållande till syftet med den och att nationella regler i detta avseende iaktas då undersökningen genomförs.⁶

⁴ Punkt 80 i domen.

⁵ Punkt 81 i domen.

⁶ Se *Kenny Carlsson* i Karnov 2002/03, s. 1593 (not 5).

I *andra stycket* föreskrivs att frågor om handräckning enligt paragrafen skall prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholm. Bestämmelserna i stycket överensstämmer med vad som gäller enligt 53 § andra stycket vid handräckning i Konkurrensverkets egna ärenden, vilket i sin tur är en anpassning till den ordning som följer av 4 § andra stycket 1994 års lag.⁷

57 §

I paragrafen finns bestämmelser om föreläggande av vite. I *andra stycket* har gjorts ett tillägg av innebörd att ett åtagande som Konkurrensverket godtar enligt 23 § andra stycket får förenas med vite på samma sätt som nu gäller i fråga om frivilliga åtaganden i samband med en företagskoncentration. Frågan har behandlats i avsnitt 9.3.6.

60 §

I paragrafens *första stycke* finns bestämmelser om vilka slags beslut av Konkurrensverket som får överklagas till Marknadsdomstolen. Eftersom reglerna om individuella undantag, gruppundantag och icke-ingripandebesked utmönstras, blir det inte längre aktuellt att överklaga beslut enligt dessa regler. Därför har de två första punkterna i uppräkningsdelen fått utgå.

Vidare har en ny punkt 4 införts. Enligt artikel 29.2 i tillämpningsförfordningen får konkurrensmyndigheten i en medlemsstat i ett visst fall återkalla undantaget enligt en kommissionsförfordning om gruppundantag, om vissa villkor är uppfyllda. Sådana beslut om återkallelse får överklagas enligt den nya punkten.⁸

En följdändring har gjorts i *andra stycket*.

62 §

I paragrafen har hänvisningen till 61 § tagits bort, eftersom den paragrafen föreslås bli upphävd.

63 §

I paragrafens *första stycke* finns bestämmelser om vilka beslut av Stockholms tingsrätt som får överklagas till Marknadsdomstolen. I uppräkningsdelen har en ny punkt (punkt 5) lagts till. Av den nya

⁷ Se prop. 1997/98:130 s. 39 f.

⁸ jfr 2 § fjärde stycket 1994 års lag.

punkten framgår att beslut enligt 53 a § om förhandsgodkännande av EG-kommissionens beslut enligt artikel 21.3 får överklagas. Den tidigare punkten 5 har fått nummer 6.

64 §

I paragrafen finns bestämmelser om vilka rättegångsregler som skall tillämpas i olika kategorier av mål och ärenden. Till följd av ändringar på andra håll i lagen har hänvisningar i paragrafen fått ändras.

64 a och 64 c §§

I paragraferna finns bestämmelser om tingsrättens sammansättning. Paragraferna har ändrats så att rätten skall ha samma sammansättning i mål om förhandsgodkännande enligt 53 a § som nu gäller i mål om s.k. gryningsrader.

69 §

I paragrafen har de nuvarande hänvisningarna till 23 § andra stycket ändrats till 23 § tredje stycket, eftersom ett nytt andra stycke har införts i 23 §.

70 §

Paragrafen är ny. Här finns de rättegångsbestämmelser som har bedömts nödvändiga för rättsens behandling av yttranden från EG-kommissionen och Konkurrensverket enligt artikel 15 i den nya tillämpningsförordningen. Frågan har behandlats i avsnitt 6.3.

I *första stycket* föreskrivs att rätten får beakta ett yttrande av kommissionen eller Konkurrensverket *ex officio*, dvs. även om ingen av parterna har åberopat yttrandet. Regleringen är en konsekvens av den indispositiva karaktären hos EG:s konkurrensrätt. Av principerna för den materiella processledningen följer dock att rätten bör ge parterna tillfälle att yttra sig innan den lägger kommissionens eller Konkurrensverkets yttrande till grund för sitt avgörande.⁹

Av *andra stycket* framgår att domstolen får lämna ett skriftligt yttrande utan avseende, om det annars uppkommer avsevärda olägenheter i rättegången. Bestämmelsen har införts med stöd av förordningens ingresspunkt 21, där det sägs att yttrandena från kommissionen och medlemsstaterna konkurrensmyndigheter bör

⁹ Se *Fitger*, Rättegångsbalken, s. 17:10 f.

lämnas inom ramen för nationella processuella regler och förfaranden, däribland dem som garanterar parternas rättigheter. Det är alltså i första hand olägenheter med hänsyn till parternas möjligheter att föra processen som skall kunna föranleda att ett yttrande lämnas utan avseende. Ett exempel som anförs i avsnitt 6.3.4 är att ett yttrande kommer så sent under målets handläggning att det skulle försena målets avgörande avsevärt.

Bestämmelsen i andra stycket gäller bara skriftliga yttranden. Det beror på att motsvarande fråga beträffande muntliga yttranden regleras i förordningens artikel 15.3. Där föreskrivs att kommissionen och medlemsstatens konkurrensmyndighet får lämna muntligt yttrande efter, respektive med tillstånd av domstolen. Några kriterier för sådant tillstånd har inte föreskrivits i förordningen och kan knappast föreskrivas i den nationella lagen. Det får bli domstolens sak att avgöra tillståndsfrågan med stöd av allmänna principer för processens gång.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelserna

Den nya tillämpningsförordningen skall enligt artikel 45 tillämpas från och med den 1 maj 2004. De ändringar i KL som föreslås som en följd av förordningen bör träda i kraft samma dag.

I förordningen har inte reglerats vad som skall gälla övergångsvis i materiellt hänseende. Det torde inte vara möjligt att införa bestämmelser om detta på nationell nivå. De problem som kan uppkomma får lösas i rättstillämpningen, i sista hand av EG-domstolen.

Däremot går det naturligtvis att införa svenska övergångsregler till ändringarna i de svenska reglerna. Denna möjlighet begränsas dock av EG-rättens företräde. Inte ens övergångsvis får de svenska konkurrensreglerna strida mot EG-rätten.

De mest påtagliga ändringar som utredningen föreslår är att förfarandena med individuella undantag, gruppundantag och icke-ingripandebesked avskaffas. Frågan är då vad som skall gälla efter ikraftträdandet beträffande avtal och förfaranden för vilka undantag eller icke-ingripandebesked har beslutats eller som omfattas av ett gruppundantag. Om samhandelsrekvisitet är uppfyllt, gäller EG-rätten och det går inte att upprätthålla något nationellt undantag, gruppundantag eller icke-ingripandebesked i strid mot EG-rättens regler. Som nyss framhölls gäller det även övergångsvis. När

samhandelsrekvisitet inte är uppfyllt ställer sig saken annorlunda. Då bör enligt utredningens mening företagen även efter de nya reglernas ikraftträdande kunna förlita sig på det skydd som de har fått genom individuella undantag, gruppundantag eller icke-ingripandebesked.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen tre övergångsbestämmelser, en för avtal som omfattas av ett gruppundantag, en annan för individuella undantag och en tredje för icke-ingripandebesked. Alla bestämmelserna syftar till att det tidigare rättsläget skall fortsätta att gälla efter ikraftträdandet.

För ett avtal som omfattas av ett tidigare gällande gruppundantag skall alltså undantaget gälla alltjämt, men det skall kunna återkallas av Konkurrensverket med tillämpning av den upphävda 18 §.

I fråga om ett individuellt undantag skall äldre bestämmelser tillämpas så länge undantaget gäller enligt vad som har bestämts när undantaget beslutats. Bland de äldre bestämmelser som skall tillämpas kan särskilt nämnas 12 §, som föreskriver att Konkurrensverket får återkalla eller ändra ett beslut om undantag, 13 och 14 §§ om s.k. automatiska undantag, 15 och 16 §§ om undantag beslutade av Marknadsdomstolen och om Konkurrensverkets åtgärder med sådana beslut. Däremot skall inte 11 § tillämpas; ett undantag skall inte kunna förnyas. Av övergångsbestämmelsen framgår nämligen att undantaget inte skall gälla längre än vad som har bestämts när beslutet om undantaget fattades. Det betyder att Konkurrensverket inte heller kan förnya ett undantag enligt 16 §.

Om ett undantag har förenats med ett villkor enligt 10 §, blir det möjligt att ålägga konkurrensskadeavgift enligt 26 § första stycket 2.

Ett icke-ingripandebesked som har beslutats före ikraftträdandet skall fortsätta att gälla med de rättsverkningar som framgår av 20 § andra stycket. Konkurrensverket skall kunna återkalla ett beslut om icke-ingripande besked enligt bestämmelserna i 21 §.

Även de äldre bestämmelserna om överklagande skall fortsätta att gälla i fråga om nu nämnda slag av beslut.

I fråga om mål och ärenden som pågår när de nya reglerna träder i kraft, kan följande sägas.

Anmälningar för undantag som är under handläggning hos Konkurrensverket kan inte leda till beslut om undantag efter ikraftträdandet utan måste avskrivas. På motsvarande sätt kan verket inte besluta om icke-ingripandebesked efter ikraftträdandet. Ansökningar som har kommit in dessförinnan får också avskrivas.

En annan tänkbar situation är att en talan har väckts i domstol före ikraftträdandet med åberopande endast av KL:s regler, trots att samhandelsrekvisitet är uppfyllt. Från och med den 1 maj 2004 måste enligt artikel 3 i tillämpningsförordningen EG-rätten tillämpas i denna situation. Det torde då vara tillåtet att åberopa också det relevanta förbudet i EG:s konkurrensrätt utan att det kommer i konflikt med bestämmelserna om ändring av talan, jfr 13 kap. 3 § tredje stycket RB.

I fråga om konkurrensskadeavgift behövs två övergångsbestämmelser.

När bestämmelser om nationell tillämpning av EG:s konkurrensregler infördes i 1994 års lag föreskrevs i en övergångsbestämmelse att konkurrensskadeavgift inte skulle få påföras för överträdelser eller åsidosättande såvitt avsåg tid före lagens ikraftträdande. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2001. Denna övergångsbestämmelse bör gälla även när bestämmelserna har förts över till KL.

Till följd av den nu nämnda övergångsbestämmelsen kan konkurrensskadeavgift inte påföras med stöd av EG-rätten för överträdelser före den 1 januari 2001. I fråga om överträdelser som avser den tiden bör därför konkurrensskadeavgift kunna utdömas med stöd av 6 eller 19 § efter den nya lagens ikraftträdande även om samhandelsrekvisitet är uppfyllt.

13.2 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

4 kap. 5 §

I paragrafen finns bestämmelser om sekretess i verksamhet som avser rättslig hjälp på begäran av annan stat för uppgifter som hänför sig till ålägganden enligt 56 a § KL eller till undersökning enligt 56 b § KL. Paragrafen har nu ändrats för att den skall vara tillämplig även på ålägganden och undersökningar inom ramen för samarbetet enligt EG:s nya tillämpningsförordning. Frågan har behandlats i avsnitt 11.3.2.

13.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler

Utredningen föreslår att bestämmelserna om nationell tillämpning av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget förs över till KL. På grund härav har den inledande 1 § justerats. Vidare har 2 § upphävts och rubriken före den paragrafen slopats. I 5 §, som innehåller en uppräknning av de rättsakter som aktualiserar en tillämpning av 3 och 4 §§ i lagen, har punkt 1 utgått. Den punkten tar upp förordning 17/62, som ersätts av den nya tillämpningsförordningen 1/2003.

Utredningen kommer att i nästa etapp av utredningsarbetet överväga om andra ändringar i 5 § bör göras till följd av artiklarna 36–43 i förordningen.

13.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

1 §

I paragrafen finns regler om vilka slags mål och ärenden som Marknadsdomstolen handlägger. Bl.a. nämns 1994 års lag. Utredningen föreslår att bestämmelserna om nationell tillämpning av EG:s konkurrensregler i enlighet med den nya tillämpningsförordningen införs i KL och att bestämmelserna om detta i 1994 års lag upphävs. Som en följd av detta får hänvisningarna i denna paragraf till 1994 års lag tas bort; hänvisningar till KL finns redan i paragrafen.

Särskilda yttranden

Särskilt yttrande av sakkunnige Nils Wahl och experten Johan Coyet

Utredningen föreslår att konkurrenslagen (KL) och EG:s konkurrensregler inte längre skall kunna tillämpas parallellt utan att KL och EG-rätten blir exklusivt tillämpliga på förfaranden som inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna respektive sådana som kan påverka samhandeln. Till stöd för sitt förslag anför utredningen att en parallell tillämpning av KL och EG-rätten skulle vara meningslös (avsnitt 5.3.2), eftersom en tillämpning av den nationella rätten ändå alltid måste vara förenlig med EG-rätten. Av skäl som utvecklas nedan delar vi inte utredningens bedömning i denna del. Enligt vår uppfattning riskerar utredningens förslag leda till att tolkningen och tillämpningen av KL kommer att fjärma sig från tolkningen och tillämpningen av EG-rätten.

Kommissionens ursprungliga förslag till den nya rådsförordningen byggde just på en sådan uppdelning av tillämpningen av EG-rätt och nationell rätt som utredningen föreslår. Flera medlemsstater riktade emellertid starka invändningar mot en sådan uppdelning. Ett av de angivna skälen var enligt uppgift att samhandelskriteriet är utomordentligt svårtolkat och att ett krav på att endast tillämpa EG-rätten vid bedömningen av ett avtal m.m. som avses i artikel 81.1 när samhandeln kan påverkas skulle tvinga myndigheterna att redan i början av ett ärendes handläggning fokusera på frågan om tillämplig lag i stället för den i allmänhet viktigare frågan om förfarandets effekter på konkurrensen. Vid en parallell tillämpning däremot skulle myndigheterna inte behöva ta ställning i lagvalsfrågan. Utredningen anser att detta problem lätt löses genom alternativa yrkanden men enligt vår uppfattning innebär alternativa yrkanden i lagvalsfrågan att Konkurrensverket i så fall kan tvingas ge uttryck för motstridiga uppfattningar.

Resultatet av beredningen av kommissionens förslag blev med anledning av medlemsstaternas kritik den parallella tillämpning som kommer till uttryck i förordningens artikel 3.1. Tolkningen av bestämmelsen är ingalunda självklar och kommer sist och slutligen an på EG-domstolen.

Mot denna bakgrund anser vi att det bör föreligga starka skäl för att avvika från den parallella tillämpning av EG-rätt och nationell rätt som förordningen bygger på. Det är alltså utredningen som borde motivera den föreslagna avvikelsen. Utredningen förefaller emellertid ha haft den motsatta utgångspunkten nämligen att exklusiv tillämpning av endera regelverket är det naturliga om inte starka skäl talar för motsatsen

Förhållandet mellan nationell konkurrensrätt och EG-rätten styrs idag av de principer som EG-domstolen uttalade redan 1969 i målet *Walt Wilhelm*. I allt väsentligt innebär dessa att nationell konkurrensrätt kan tillämpas parallellt med EG-rätten så länge som tillämpningen av den nationella rätten inte skadar en fullständig och enhetlig tillämpning av gemenskapsrätten samt verkan av de rättsakter som antagits för att genomföra denna. Av det anförda följer att tillämpningen av nationell konkurrensrätt redan idag måste vara förenlig med EG-rätten i den utsträckning som EG-rätten är tillämplig. Eftersom tillämpningen av den nationella rätten måste respektera den fulla och enhetliga tolkningen av EG-rätten måste det i dag ske en kontroll av den nationella rättens innebörd i samtliga de fall då handeln mellan medlemsstaterna kan påverkas. Annorlunda tolkningar skulle ju kunna påverka EG-rättens enhetlighet. Rådets nya tillämpningsförfordning ändrar denna ordning på sådant sätt att det efter förordningens ikraftträdande inte längre är möjligt att tillämpa strängare nationell konkurrensrätt på förfaranden som påverkar samhandeln i artikel 81. Kravet på förenlighet med EG-rätten utsträcks således till att omfatta även förfaranden som inte tidigare var föremål för krav på konvergens. Dessutom föreskrivs i förordningen en skyldighet att vid all tillämpning av nationell konkurrensrätt på förfaranden som omfattas av artiklarna 81 och 82 även tillämpa EG-rätten. Denna skyldighet kan tolkas som en garanti för att konkurrensvillkoren inom EU kommer att vara likartade även såvitt gäller förfaranden som inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna, eftersom tolkningen av den nationella rätten kontinuerligt stäms av mot tolkningen av EG-rätten.

För att EG:s konkurrensregler skall vara tillämpliga krävs det att handeln mellan medlemsstaterna kan påverkas. Såsom detta kriterium har tolkats av EG-domstolen hittills finns det – som utredningen anför – skäl att ifrågasätta behovet av nationella konkurrensregler över huvud taget. Tillämpningen av dem är ju inte kostnadsfri vare sig för företagen eller det offentliga. Det förefaller emellertid inte uteslutet att EG-domstolens tolkning av kriteriet påverkan på handeln mellan medlemsstaterna kan komma att revideras, möjligen i en riktning som ökar utrymmet för nationell konkurrensrätt.

Under förutsättning av att det anses önskvärt att KL utvecklas på ett sätt som är förenligt med EG-rätten, dvs. att förfaranden behandlas på samma sätt oavsett om EG-rätten eller KL tillämpas, finns det enligt vår uppfattning ett behov av att KL tillämpas parallellt med EG-rätten. Om det skulle vara så att kriteriet påverkan på handeln mellan medlemsstaterna förändras på sätt som angivits ovan ökar dessutom detta behov. Skälet härtill är att endast en parallell tillämpning av KL och EG-rätten säkerställer en enhetlig tolkning och tillämpning av de båda regelverken, eftersom tolkningen av KL kontinuerligt stäms av mot EG-rätten. Om däremot utredningens förslag skulle komma att genomföras innebär detta att KL aldrig kommer att tillämpas på samma förfarande som omfattas av EG-rätten. När KL aldrig tillämpas på samma förfaranden som EG-rätten innebär detta samtidigt att en anledning till kontroll av huruvida tolkningen av KL faktiskt överensstämmer med tolkningen av EG-rätten bortfaller. Om det inte sker en kontinuerlig avstämning mellan KL och EG-rätten, genom domstolspraxis, förefaller det närmast självklart att divergenser kommer att uppstå, både såvitt avser praxis och författningsmässigt. Att det i dagens läge föreligger författningsmässiga avvikelser är notoriskt och det är enligt vår uppfattning förhållandevis klart att många av Konkurrensverkets avgöranden inte är förenliga med EG-rättslig praxis. Det finns även skäl att ifrågasätta vissa av Marknadsdomstolens avgöranden sett utifrån en EG-rättslig horisont. I den utsträckning som dessa avvikelser endast gäller förfaranden som inte kan påverka samhandeln föreligger naturligtvis inget EG-rättsligt problem, men det blir ett problem för de företag som verkar på den svenska marknaden eftersom dessa får anpassa sig till två regelsystem istället för ett. Ett av de viktigaste angivna skälen för införandet av en konkurrenslag efter EG-rättslig förebild var just att i möjligaste mån eliminera detta problem. I likhet med Konkur-

rensverket kan ju även företagen förmodas ha svårigheter att bilda sig en klar uppfattning om huruvida ett visst agerande påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Osäkerhet om vilka regler som egentligen gäller för ett visst förfarande orsakar kostnader för marknadsaktörerna.

Utredningen (avsnitt 5.3.2) anser inte att en parallell tillämpning av KL och EG-rätten skulle motverka tendenser till divergerande tolkningar i högre grad än om KL istället kunde åberopas som en alternativ grund vid sidan av EG-rätten. Grunden för utredningens uppfattning anförs vara att de skillnader som kan påvisas företrädesvis har tillkommit genom svenska lagstiftningsåtgärder. Utredningen har emellertid inte redovisat något stöd för den uppfattningen och såsom anförts ovan är det vår uppfattning att det föreligger skillnader som inte enbart kan hänföras till lagstiftaren. Så länge som det saknas en undersökning om huruvida det föreligger skillnader i tillämpningen av KL och EG-rätten samtidigt som finns en önskan om rättslikhet mellan systemen och det dessutom föreligger osäkerhet om hur stort tillämpningsområde som den nationella rätten kommer att ges (jfr. ovan ang. samhandelskriteriet), är det vår uppfattning att det saknas anledning att utsluta en tillämpning av nationell rätt på sådana förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna.

Även utredningen förefaller anse att det finns en risk för divergerande tolkningar mellan KL och EG-rätten och av det skälet säger sig utredningen ha för avsikt att i etapp 2 studera lämpligheten av att införa en lagbestämmelse som skulle föreskriva enhetlighet mellan KL och EG-rätten. Enligt vår uppfattning vore ett avsevärt bättre alternativ att avvakta med den föreslagna inskränkningen av KL:s tillämpningsområde till dess att effekterna av Rfo 1/2003 har hunnit analyserats vidare. Inte ens från utredningens perspektiv skulle ju en fortsatt parallell tillämpning av KL och EG-rätten medföra några olägenheter vare sig för Konkurrensverket eller företagen.

Särskilt yttrande av experten Ann-Charlotte Bragsjö

I delbetänkandet föreslås bl.a. att artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget skall tillämpas på avtal och förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU medan förbudsbestämmelserna i konkurrenslagen skall tillämpas på avtal och förfaranden som inte kan ha en sådan påverkan. I denna del delar jag inte utredningens förslag.

Utredningens förslag motsvarar kommissionens förslag till rådet som förbjöd en nationell tillämpning på avtal och förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU. Detta förslag ersattes emellertid under arbetet i rådet med en bestämmelse som möjliggör parallell tillämpning dock med ett konvergenskrav. Den utformning som artikel 3 slutligen fick i rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (förordning 1/2003) innebär att om nationell konkurrensrätt tillämpas på avtal och förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU skall också artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget tillämpas. Det finns således inte något EG-rättsligt hinder mot att Konkurrensverket och de svenska domstolarna parallellt tillämpar artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget och förbudsbestämmelserna i konkurrenslagen på avtal och förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU. EG-rätten kräver inte heller en sådan begränsning.

I delbetänkandet berörs inte närmare hur det ser ut i övriga medlemsstater inom EU. Av en tidigare utredning framgår att den italienska konkurrenslagen uttryckligen förbjuder att den nationella lagen tillämpas på förfaranden som faller under EG-rätten men att det normalt i de medlemsländer som tillåter nationell tillämpning av EG-rätten torde vara att nationell rätt och EG-rätt tillämpas parallellt. Enligt uppgift kommer andra länder (däribland Danmark och Finland) att behålla möjligheten för nationell konkurrensmyndighet att tillämpa EG:s konkurrensregler och nationell konkurrensrätt parallellt på avtal och förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU. En fråga som bör belysas innan ett förslag som begränsar tillämpningen av nationell konkurrensrätt presenteras är huruvida övriga medlemsstaters konkurrensmyndigheter kommer att fråntas möjligheten att tillämpa nationell konkurrensrätt parallellt med EG-rätten.

Enligt artikel 44 i förordning 1/2003 skall kommissionen fem år efter förordningens "tillämpningsdag" (1 maj 2004) rapportera till

Europaparlamentet och rådet hur förordningen fungerar och på grundval av denna rapport skall kommissionen bedöma om det är lämpligt att föreslå rådet en översyn av förordning 1/2003. Med hänsyn härtill synes det inte befogat att redan nu gå fram med den av utredningen föreslagna begränsningen av tillämpningen av nationell konkurrensrätt.

Enligt utredningen medför regleringen i artikel 3 i förordning 1/2003 att det är meningslöst att tillämpa förbudsbestämmelserna i konkurrenslagen samtidigt med artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget när samhandelsrekvisitet är uppfyllt. Vidare anförs i delbetänkandet att för den händelse Konkurrensverket bedömer det osäkert om domstol kommer att anse att samhandelsrekvisitet är uppfyllt, torde verket kunna åberopa konkurrenslagen och EG-rätten som alternativa grunder för att hävda att ett visst avtal eller förfarande strider mot något konkurrensrättsligt förbud samt att en sådan processföring är vanlig på andra områden och torde utan olägenhet kunna användas också av Konkurrensverket.

Utredningens förslag innebär att Konkurrensverket måste, för att inte riskera rättsförlust, åberopa artikel 81 i EG-fördraget som alternativ grund även om verket anser att överträdelsen inte kan påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU. I dessa mål blir verkets argumentering motstridig. Det är inte säkert att verkets processföring i alla avseenden skall jämföras med den som är vanlig på andra områden. Konkurrensverkets övergripande uppgift är att arbeta för en effektiv konkurrens till nytta för konsumenterna. En tillkrånglad processföring kan motverka denna uppgift. Innebörden och omfattningen av samhandelsrekvisitet är inte entydig. Kommissionen skall ge ut ett tillkännagivande som rör samhandelsrekvisitet. Utredningens förslag kan leda till att argumenteringen i domstol fokuseras kring samhandelsrekvisitet och önskemål om att domstol i mellandom skall bedöma huruvida ett avtal eller förfarande kan påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU. Processerna förenklas således inte med utredningens förslag.

I delbetänkandet anförs att eftersom sanktionsreglerna skall vara desamma oavsett om Konkurrensverket tillämpar konkurrenslagen eller EG:s konkurrensregler, torde utredningen av om avtalet kan ha effekt på handeln mellan medlemsstaterna inom EU kunna göras mindre omfattande än om ett helt mål står och faller med om samhandelsrekvisitet är uppfyllt. Vidare anförs att en annan sak är den utredning av förfarandets skadliga effekter som under alla

förhållanden måste göras för att bestämma konkurrensskadeavgiftens storlek.

Konkurrensskadeavgiftens storlek kan komma att variera beroende på om ett avtal eller förfarande kan påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU eller inte. En nationell tillämpning av artikel 81 eller 82 i EG-fördraget ger Konkurrensverket möjlighet att utreda ett avtal eller förfarande i hela dess vidd. Det är därför naturligt att även effekter utomlands av ett avtal eller förfarande skall kunna beaktas vid bestämmande av storleken på konkurrensskadeavgiften. Det följer dock av EG-rätten att påföljder som i annat sammanhang dömts ut för samma förfarande skall beaktas. Huruvida samhandelsrekvisitet är uppfyllt eller inte kan komma att påverka storleken på konkurrensskadeavgiften. Verket måste således yrka ett visst belopp i första hand när det bedöms att handeln mellan medlemsstaterna inom EU inte påverkas och ett annat, högre belopp, ”i andra hand” för det fall domstolen skulle bedöma att samhandelsrekvisitet är uppfyllt.

Ett samarbete vars syfte är konkurrensbegränsande är förbjudet i sig. Det krävs i ett sådant fall inte att någon konkret effekt påvisas. EG-domstolen har fastslagit att vissa typer av avtal, såsom avtal om priser och marknadsuppdelning, i sig anses ha till syfte att snedvrیدا marknadsstruktur. Marknadsdomstolen har i några avgöranden anslutit sig till detta synsätt. I vissa situationer krävs således ingen utredning av Konkurrensverket om förfarandets skadliga effekter.

Av artikel 3.2 i förordning 1/2003 följer att medlemsstaterna på sitt territorium får anta och tillämpa strängare regler i fråga om företags ensidiga förfaranden. Enligt utredningen torde bestämmelsen ta sikte på sådan sektorslagstiftning som för Sveriges vidkommande finns i t.ex. postlagen och telelagen (eller den nya lagen om elektronisk kommunikation). I delbetänkandet anförs att artikel 3.2 i förordning 1/2003 enligt sin ordalydelse tillåter strängare nationella regler även avseende andra förfaranden som regleras i 19 § konkurrenslagen men att det varit den svenske lagstiftarens ambition att tillämpningen av konkurrenslagen i materiellt hänseende så långt som möjligt skall överensstämma med tillämpningen av konkurrensreglerna i EG-fördraget. På grund härav anses i utredningen att det inte finns någon anledning att nu gå ifrån den principen utanför de särreglerade sektorerna.

Förbudet mot missbruk av dominerande ställning omfattas inte av konvergenskravet i artikel 3 i förordning 1/2003. Såsom Kon-

kurrensverket uppfattar förordning 1/2003 tillåter således förordningen en strängare nationell tillämpning av missbruksförbudet även om handeln mellan medlemsstaterna skulle påverkas av ett förfarande. Utredningens förslag innebär därför en onödigt långtgående begränsning av den generella konkurrensrätten.

Sammantaget anser jag att det saknas skäl att begränsa möjligheten till parallell tillämpning av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget och konkurrenslagens förbudsbestämmelser på avtal och förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU. Förordning 1/2003 skall tillämpas från och med den 1 maj 2004 och ingen vet i dag hur det nya systemet kommer att fungera. Det är inget som hindrar att frågan om parallell tillämpning belyses på nytt vid ett senare tillfälle, exempelvis i samband med den utvärdering som skall göras av förordning 1/2003. Därtill kommer att förordning 1/2003 torde tillåta en strängare nationell tillämpning av förbudet mot missbruk av dominerande ställning även om handeln mellan medlemsstaterna inom EU skulle påverkas av ett förfarande.

Särskilt yttrande av experten Anders Stenlund

Det är angeläget att konkurrenslagen tillämpas på ett sätt som är kongruent med EG-rätten. Jag vill understryka att den materiella rättslikheten har ett egenvärde och att denna sannolikt befordras av parallell tillämpning. Samtidigt bör man inte ha dubblerande regelsystem, om detta går att undvika. Det kan visa sig att det upplägg som föreslås av utredningen inte är förenat med de befarade olägenheterna och då bör det i så fall införas. Jag menar dock att det är för tidigt att ta definitiv ställning i den frågan.

Det s.k. nätverket kommer att få en nyckelroll för den praktiska hanteringen av ärenden enligt EG-rätten. Nätverkets administrativa rutiner och beslutsmekanismer är emellertid ännu i stor utsträckning okända. Det är också väsentligen oklart i vad mån andra medlemsstater avser att införa alternativ- eller parallell tillämpning. En inte speciellt djärv gissning är att hur detta val träffas, och av vilka, kommer att påverka nätverkets funktionssätt. En ytterligare osäker faktor är om det tøjbara samhandelskriteriet kommer att preciseras och på vilken nivå. Det vore sålunda oklokt att avhända sig möjligheten till parallell tillämpning nu, innan det klarnat hur det nya systemet kommer att fungera.

Det är också viktigt att inte försvåra införandet av bestämmelser i KL mot sådana ensidiga förfaranden som kan snedvrída konkurrensen på marknader där privata företag möter offentliga aktörer. Dessa regler måste kunna omfatta även fall med samhandelseffekt.

Jag delar inte utredningens uppfattning att de svenska gruppundantagen skall avskaffas. Det bör åtminstone inte ske nu. Behovet av vägledning snarast ökar när man inte längre kan ansöka om individuellt undantag eller icke-ingripandebesked. Att gruppundantag erbjuder större rättssäkerhet än allmänna råd är obestridligt. Jag anser att där det finns ett EG-gruppundantag skall ett motsvarande svenskt i princip vara identiskt. Härigenom kan KL i betydelsefulla hänseenden knytas fast till EG-rätten. Någon gång kan det också vara befogat att utfärda ett specifikt svenskt undantag för avtal etc. under samhandelströskeln (jfr taxi). Detta kan förstås ske genom ett allmänt råd från Konkurrensverket istället, men det är inte självklart en bättre lösning.

Gruppundantagen är tidsbegränsade. Jag kan inte se att det medför någon skada att låta dem löpa för att sedan ta ställning till om de bör förnyas eller inte. Frågan påverkas bl.a. av hur samhandelskriteriet utvecklas. Behövs de inte, skall de naturligtvis inte utfär-

das på nytt. Varför själva möjligheten skulle avskaffas på detta stadium ter sig svårbegripligt.

Kommittédirektiv

**Effektivisering av det
konkurrensrättsliga regelverket för
företagen m.m.**

**Dir.
2003:2**

Beslut vid regeringssammanträde den 9 januari 2003.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas för att analysera frågor som uppkommer med anledning av rådets beslut om en ny tillämpningsförfordning för genomförandet av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget, det s.k. moderniseringsarbetet. Utredaren skall föreslå de ändringar av det svenska regelsystemet som bedöms motiverade.

I uppgiften ingår att pröva om det behövs och är lämpligt att från förbudet i 6 § konkurrenslagen (1993:20) mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag införa ett ständigt gällande generellt undantag för sådana avtal m.m. som uppfyller de förutsättningar som anges i 8 § konkurrenslagen, ett s.k. legalundantag. Vidare skall samma prövning göras av om rätten för företag att ansöka och få beslut om icke-ingripandebesked bör avskaffas. Utredaren skall även pröva om det behövs och är lämpligt att förändra Konkurrensverkets befogenheter motsvarande vad som föreslås för kommissionen i fråga om strukturella förändringar och möjligheter att göra åtaganden från företag bindande. Dessutom skall utredaren överväga förändringar i de svenska processuella reglerna med anledning av den nya tillämpningsförfordningen om samarbete mellan kommissionen och nationella domstolar och i annan lagstiftning. Uppdraget innefattar vidare att analysera i vilken utsträckning nuvarande regler i konkurrenslagen som gäller förfarandet samt regler om undersökningar, sanktioner m.m. kan tillämpas och är ändamålsenliga mot bakgrund av den nya tillämpningsförfordningen. Slutligen skall utredaren överväga om de regler om bistånd till kommissionen i samband med undersökningar som

finns i lagen (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler bör ändras.

Det står utredaren fritt att ta upp ytterligare frågor som har samband med moderniseringsarbetet och som denne anser bör övervägas inom ramen för uppdraget.

Ett annat uppdrag för utredaren är att göra en allsidig prövning av om kretsen av skadeståndsberättigade enligt konkurrenslagen bör utvidgas och, om det anses lämpligt, föreslå ändrad reglering.

Utredaren skall därutöver se över sättet att beräkna konkurrens-skadeavgift i koncernförhållanden samt rättstillämpningen i samband med accessoriska begränsningar. Utredaren får dessutom lämna förslag till ändringar även i andra avseenden om det visar sig att det finns skillnader mellan EG-rätten och den nationella rätten.

EG-rätten och den nya tillämpningsförfordningen

EG-fördragets konkurrensregler för företag

Genom EG-fördraget har ett system skapats som syftar till att förhindra att konkurrensen inom den gemensamma marknaden hindras, begränsas eller snedvrids. De grundläggande konkurrensreglerna för företag finns i artiklarna 81 och 82, som har direkt tillämplighet och direkt effekt i medlemsstaterna. De skapar därmed sådana rättigheter och skyldigheter för enskilda rättssubjekt som kan åberopas vid nationella domstolar.

Artikel 81.1 innehåller ett generellt förbud mot sådana avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden som dels kan påverka handeln mellan medlemsstater, dels har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen inom den gemensamma marknaden.

Avtal eller beslut som är förbjudna enligt artikel 81.1 är civilrättsligt ogiltiga enligt artikel 81.2. Av artikel 81.3 följer att bestämmelserna i artikel 81.1 kan förklaras icke tillämpliga, om de negativa verkningarna av ett konkurrensbegränsande förfarande under vissa förutsättningar som anges i artikeln uppvägs i tillräcklig grad av vissa positiva verkningar. Undantag ges i enskilda fall av kommissionen efter anmälan dit. Dessutom har kommissionen bemyndigats av rådet att utfärda förordningar om undantag för vissa grupper av avtal, s.k. gruppundantag. Sådana förordningar finns på en rad områden.

Artikel 82 innehåller ett förbud mot vissa åtgärder som företag med marknadsdominerande ställning vidtar på marknaden. För att ett förfarande skall vara förbjudet krävs dels att det är fråga om missbruk av marknadsdominans, dels att förfarandet kan påverka handeln mellan medlemsstaterna. Artikeln medger ingen möjlighet till undantag.

En ny tillämpningsförfordning

EG-fördraget innehåller inga tillämpningsregler till artiklarna 81 och 82. Sådana regler har tillkommit genom särskilda förordningar. Den grundläggande förordningen, som ersätts av den nya tillämpningsförfordningen, är rådets förordning nr 17 - första förordningen om tillämpningen av fördragets artiklar 85 och 86¹ (förordning nr 17). I denna uttalas principen att alla konkurrensbegränsande avtal, beslut, och samordnade förfaranden som avses i artikel 81.1 och missbruk av dominerande ställning som avses i artikel 82 är förbjudna, utan att det krävs något föregående beslut om det. Kommissionen kan efter konstaterad överträdelse av artikel 81 eller 82 ålägga de berörda företagen att upphöra med överträdelsen. Om avtalen m.m. inte faller under något gruppundantag, måste de i princip anmälas till kommissionen och beviljas individuella undantag för att bli tillåtna. Enligt förordning nr 17 ges också möjligheter att efter ansökan till kommissionen få ett s.k. icke-ingripandebesked om att ett avtal eller ett förfarande inte omfattas av förbuden i artiklarna 81 och 82. Förordningen innehåller vidare sanktionsregler enligt vilka kommissionen bl.a. kan döma ut böter för överträdelse av förbuden samt vid vite ålägga företag att upphöra med pågående överträdelser.

Den 28 april 1999 antog kommissionen en vitbok om modernisering av tillämpningsföreskrifterna för artikel 81 och artikel 82. I denna föreslogs bl.a. att anmälningssystemet för individuella undantag skall avskaffas. Vitboken har beretts med medlemsstaterna och andra berörda. I det svenska yttrandet uttalades att systembytet måste leda till återverkningar för de nationella regelverken och att det med stor sannolikhet kommer att leda till - i vart fall i Sverige - sådana verkningar på lagstiftningsplanet. Vidare anfördes att nationella notifierings- och undantagssystem enligt svensk uppfattning knappast torde kunna behållas.

¹ EGT P 013, 21.2.1962 s. 204 (Celex 31962R0017).

Kommissionen överlämnade den 27 september 2000 ett förslag till en ny tillämpningsförordning till rådet. Efter att i två års tid ha berett förslaget i en rådsarbetsgrupp för konkurrens beslutade rådet den 26 november 2002 att anta den nya tillämpningsförordningen, rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpningen av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget². Förordningen skall tillämpas från och med den 1 maj 2004.

Nationella myndigheters tillämpning av EG-rätten m.m.

I den nya förordningen behålls principen att avtal m.m. som avses i artikel 81.1 och missbruk av dominerande ställning som avses i artikel 82 är förbjudna, utan att det krävs något föregående beslut om det. Genom förordningen avskaffas det nu gällande systemet med individuella undantag enligt artikel 81.3 från förbudet i artikel 81.1. Systemet ersätts med att undantagsreglerna gäller generellt utan särskilt beslut, dvs. ett så kallat legalundantag. Även rätten för företagen att ansöka om icke-ingripandebesked avskaffas. Kommissionen kan dock på eget initiativ fatta beslut om artiklarna 81 och 82 inte är tillämpliga. Vidare decentraliseras tillämpningen av artikel 81 och 82 till nationella myndigheter och domstolar vilka ges en med kommissionen parallell behörighet. Dessa nationella organ kommer att ta över tillämpningen i en rad fall som i dag handläggs av kommissionen. Reformen har som övergripande syfte att frigöra resurser som kan sättas in mot de allvarliga fallen, att effektivisera tillämpningen och därmed stärka konkurrensen samt att minska belastningen för företagen.

Reformen aktualiserar en rad ändringar i de nuvarande EG-reglerna om förfarandet och sanktionerna m.m. Systemet med generella regler om undantag för grupper av avtal i form av förordningar om gruppundantag bibehålls dock.

Strukturella åtgärder och bindande åtaganden

Kommissionen har enligt bestämmelserna i artikel 3 i förordning nr 17 rätt att ålägga företag att upphöra med en överträdelse. Det kan vara fråga om att företaget skall upphöra att tillämpa ett visst avtal,

² EGT L 1, 4.1.2003, s. 1 (Celex 32003R0001).

villkor eller annat förbjudet förfarande. Ett åläggande kan även avse en annan åtgärd, t.ex. att sälja till ett visst företag, att vidta rättelse eller att förändra priser. Motsvarande bestämmelse återfinns den nya tillämpningsförfordningen med två förändringar. För det första klargörs att kommissionen har befogenhet att fatta beslut där den konstaterar att en överträdelse tidigare har förelegat. För det andra ges kommissionen befogenhet att ålägga de berörda företagen att vidta alla korrigerande åtgärder som är nödvändiga för att effektivt bringa en överträdelse att upphöra. Detta innefattar även strukturella åtgärder, dvs. avskiljande av en del av ett företag eller avhändande av tillgångar.

I anslutning till denna bestämmelse införs ett nytt instrument som saknar motsvarighet i förordning nr 17. I samband med ett förfarande genom vilket kommissionen avser att fatta beslut om att en påstådd överträdelse skall upphöra ges kommissionen en befogenhet att fatta beslut om att godta ett företags åtaganden. Mottagaren är bunden av beslutet med åtagandena. Beslutet är inte bindande för nationella domstolar eller nationella konkurrensmyndigheter utan dessa kan besluta om mer ingripande åtgärder än vad kommissionen har gjort. I beslutet skall det konstateras att det inte längre finns skäl för ingripande. Endast under vissa särskilda omständigheter får kommissionen ta upp förfarandet på nytt.

Samarbete med nationella domstolar

Genom den nya förordningen har det ansetts nödvändigt att inrätta metoder för att förstärka samarbetet mellan kommissionen och de nationella domstolarna för att främja en enhetlig tillämpning av artiklarna 81 och 82.

Den ordning som hittills gällt för samarbetet mellan nationella domstolar och kommissionen finns tillkännagiven i ett meddelande från kommissionen.³ I meddelandet erbjuder kommissionen de allmänna domstolarna en möjlighet att i en aktuell rättegång begära yttrande av kommissionen i rättsfrågor. Vidare erbjuds domstolarna en möjlighet att av kommissionen få information om olika sakuppgifter, t.ex. statistik, marknadsundersökningar och ekonomiska uppgifter.

³ Notice on cooperation between national courts and the Commission in applying Articles 85 and 86 of the EEC Treaty, OJ C 39.2.1993 s.6.

Av artikel 15 i den nya förordningen följer att medlemsstaternas domstolar vid tillämpningen av artiklarna 81 och 82 får begära upplysningar eller yttranden från kommissionen när det gäller tillämpningen av gemenskapens konkurrensregler. Vidare framgår att medlemsstaterna till kommissionen skall sända en kopia av avgöranden där artikel 81 eller 82 tillämpats. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och kommissionen får dessutom på eget initiativ lämna skriftliga yttranden till en nationell domstol. Efter domstolens tillåtelse får även muntliga yttranden lämnas. För detta ändamål får medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och kommissionen begära att domstolen översänder alla handlingar som är nödvändiga för bedömningen av målet.

Befogenheter vid utredningar

Enligt förordning nr 17 har kommissionen rätt att utföra inspektioner i företagens lokaler och skriftligen begära in information. Kommissionen kan bötfälla företag för överträdelse av materiella regler och procedurregler samt förelägga viten.

För att säkerställa en effektivare tillämpning av artiklarna 81 och 82 innehåller den nya förordningen vissa förändringar, bl.a. regleras möjligheterna att få ett domstolsbeslut på nationell nivå för att stävja ett företags möjliga försök att motsätta sig en inspektion. Även de befogenheter som ges till en kommissionstjänsteman under inspektionerna regleras i förordningen. Om det finns ett domstolsgodkännande skall kommissionens tjänstemän vara bemyndigade att undersöka privata utrymmen såsom bostäder, om misstanke finns att relevanta affärshandlingar förvaras där. Kommissionens tjänstemän får även befogenhet att försegla lokaler och affärshandlingar för att säkerställa att dokument inte avlägsnas eller förstörs. De bemyndigas även att ställa muntliga frågor som rör föremålet för inspektionen. Nivån på böter för överträdelse av procedurregler och viten höjs. Det nya systemet grundar sig på belopp uttryckta som procent av företagets omsättning.

De svenska konkurrensreglerna

Den svenska konkurrenslagen är utformad med förbuden i artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget som förebild. Konkurrensbegränsande avtal mellan företag är såsom enligt EG-reglerna i princip förbjudna enligt 6 § konkurrenslagen och missbruk av dominerande ställning förbjuds i 19 § samma lag.

Konkurrensverket har enligt 8 § konkurrenslagen en möjlighet att i särskilda fall besluta om undantag från förbudet i 6 § samma lag. Bestämmelsen stämmer i sak överens med artikel 81.3 i EG-fördraget bortsett från att denna artikel också innehåller beslut om gruppundantag och inte anger vilken myndighet som beslutar om undantag.

Av 20 § konkurrenslagen följer att Konkurrensverket efter ansökan av ett företag får förklara att ett avtal eller förfarande inte omfattas av något av förbuden i 6 eller 19 § enligt de uppgifter som lämnats av företaget eller som annars är tillgängliga för verket och att det därför inte finns anledning för verket att ingripa enligt konkurrenslagen (icke-ingripandebesked).

Konkurrensverket fungerar som övervakande myndighet av de svenska konkurrensreglerna och har särskilda befogenheter. I 23 § konkurrenslagen ges Konkurrensverket en möjlighet att ålägga ett företag att upphöra med överträdelser av förbuden i 6 och 19 §§. Bestämmelsen motsvarar artikel 3 i förordning nr 17. Verket kan föra talan vid domstol om konkurrensskadeavgift. Domstolsprövning i mål och ärenden enligt konkurrenslagen sker vid Stockholms tingsrätt och i Marknadsdomstolen.

Konkurrenslagens regler om uppgiftsskyldighet och undersökning bygger på motsvarande bestämmelser inom EG-rätten. Konkurrensverket får i likhet med kommissionen vid äventyr av vite begära upplysningar från både fysiska och juridiska personer. Verket har också möjlighet att kalla till förhör.

Även i lagen om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler finns vissa bestämmelser som har relevans i sammanhanget. Där regleras bland annat vad svenska myndigheter har att iaktta när kommissionen har beslutat om undersökningar hos företag och företagssammanslutningar här i landet. I Sverige är det Konkurrensverket som är behörig nationell myndighet med de uppgifter som framgår av de gemensamma konkurrensreglerna. Vidare framgår av lagen om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler att

Konkurrensverket sedan den 1 januari 2001 även får tillämpa artikel 81 och 82 i EG-fördraget. Också Marknadsdomstolen och Stockholms tingsrätt har en sådan behörighet. När artiklarna tillämpas är reglerna i konkurrenslagen om undersökningar och sanktioner m.m. tillämpliga.

Uppdraget med anledning av den nya tillämpningsförfordningen

Vikten av rättslikhet mellan det gemenskapsrättsliga regelverket och de svenska konkurrensreglerna har understrukits i flera lagstiftningsammanslagningar (se prop. 1992/93:56, s. 19 och prop. 1998/99:144, s. 43 f.) Detta möjliggör för företag och andra aktörer att arbeta med samma regler i sak, oavsett om det är EG-rätten eller svensk rätt som är tillämplig.

Förfordningen innebär en direkt reglering genom EG-rätten och får därför inte införlivas. Den nya ordningen leder dock till återverkningar för det svenska regelverket eftersom detta byggts upp med EG-rätten som förebild. Det kan tänkas att förfordningen i flera avseenden förutsätter nationella regler som redan finns eller som behöver skapas. Det kan i andra fall finnas avvikande svenska regler som bör göras konforma för att de inte skall behöva åsidosättas eller för att det i något annat avseende bedöms lämpligt.

Reglerna i konkurrenslagen om individuella undantag har tillkommit med EG-rätten som förebild. I den nya tillämpningsförfordningen föreskrivs ett ständigt gällande legalundantag för avtal som uppfyller vissa angivna förutsättningar. Motsvarande förändringar i den svenska konkurrenslagen bör övervägas. Utredaren skall således pröva om det behövs och är lämpligt att införa ett sådant legalundantag i svensk lagstiftning.

Vidare innebär den nya tillämpningsförfordningen att rätten för företag att ansöka och erhålla beslut om icke-ingripandebesked avskaffas. Även på denna punkt skall utredaren överväga lämpligheten och behovet av motsvarande ordning i svensk rätt.

Konkurrensverket har i dag befogenheter i fråga om ålägganden som motsvarar vad som hittills har gällt för kommissionen. Förändringarna ger kommissionen vissa befogenheter att vid tillämpningen av artiklarna 81 och 82 besluta om strukturella förändringar och göra företagens åtaganden bindande. Utredaren skall mot denna bakgrund bedöma om det behövs och är lämpligt att förändra även Konkurrensverkets befogenheter i dessa avseenden.

Beslut om att göra åtaganden bindande utesluter enligt den nya EG-förordningen i princip en utförligare beslutsmotivering då beslutet inte kommer att innehålla någon analys av om en överträdelse förelåg innan åtagandena lämnades eller om det föreligger en överträdelse efter åtagandena. Vikten av att utredarens analys innefattar rättssäkerhetsaspekter måste därför understrykas. Sverige får bedömas inte ha någon förpliktelse att inrätta samma ordning i fråga om beslutsmotivering.

Artikel 15 i förordningen reglerar kommissionens samarbete med nationella domstolar. Bestämmelsen innebär att förändringar i de svenska processuella reglerna på detta område måste övervägas. Exempel på ändringar och tillägg som kan behövas är regler för att göra aktuella yttranden till processmaterial, regler om parternas rätt att ta del av yttranden, regler för hur kommissionens och den nationella konkurrensmyndighetens yttranden skall behandlas vid en huvudförhandling, regler för information om pågående processer samt regler för expediering av relevanta avgöranden. En särskilt viktig aspekt är att överväga bestämmelser som ger den nationella domstolen processuella befogenheter att avvisa yttranden eller dylikt som vållar olägenheter av viss betydelse i rättegången. Dessa kan yttra sig i form av förseningar, ökade kostnader för parterna eller på annat sätt. Utredaren skall analysera de frågor som kan uppkomma med anledning av de föreslagna samarbetsformerna och överväga om de svenska processuella reglerna behöver förändras samt i förekommande fall föreslå nya eller ändrade regler.

Utredaren skall därutöver analysera i vilken utsträckning de regler i konkurrenslagen som gäller förfarandet samt regler om undersökningar, sanktioner m.m. kan tillämpas och är ändamålsenliga mot bakgrund av den nya EG-förordningen. Vidare skall utredaren pröva om de regler om bistånd till kommissionen i samband med undersökningar som finns i lagen om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler bör kompletteras eller ändras.

Det står utredaren fritt att ta upp de ytterligare frågor som denne anser behöver övervägas inom ramen för uppdraget samt föreslå de ändringar av regelsystemet som bedöms motiverade.

Skadestånd

Kretsen av skadeståndsberättigade enligt konkurrenslagen

Fråga om skadestånd på grund av överträdelse av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget prövas enligt medlemsstaternas nationella lagstiftning.

Av 33 § första stycket konkurrenslagen följer att ett företag som uppsåtligen eller av oaktsamhet överträder förbudet mot konkurrensbegränsande avtal mellan företag eller missbruk av dominerande ställning skall ersätta den skada som därigenom uppkommer för ett annat företag eller en avtalspart.

Enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer har bara den som kan sägas omfattas av lagens skyddsintresse rätt till skadestånd. Hit hör enligt förarbetena till konkurrenslagen konkurrerande företag men också företag i andra eller tidigare säljled som berörs mer direkt av förfarandet. Även den som inte kan anses som företag i lagens mening, men som träffat avtal med företag som deltar i ett förbjudet samarbete, kan enligt förarbetena ha rätt till ersättning för den skada som han drabbats av till följd av det förbjudna samarbetet. Det gäller främst när det förbjudna samarbetet är inriktat på en enskild avtalssituation, varvid en förbjuden anbudskartell är ett tydligt exempel på detta. Obestämda kretsar av konsumenter som indirekt berörs av ett förbjudet samarbete har, enligt nämnda förarbeten, inte rätt till skadestånd. Det uttalas vidare att även om ett syfte med lagen är att främja det totala konsumentintresset kan dessa inte anses ingå i lagens skyddsintresse med hänsyn till lagens inriktning på förhållandena inom näringslivet. (Se prop. 1992/93:56 s. 96.)

Grupptalan

Den 1 januari 2003 trädde lagen (2002:599) om grupprättegång i kraft. En ny taleform - grupptalan - infördes. Lagen infördes som ett komplement till det vanliga rättegångsförfarandet. Syftet med reformen är ytterst att förbättra genomslagskraften hos redan gällande materiella rättsregler. Med grupptalan avses att någon utan rättegångsfullmakt för talan för medlemmarna i en grupp. Gruppmedlemmarna är inte parter i rättegången och behöver inte medverka aktivt. En dom i processen gäller mot alla som ingår i gruppen. En grupptalan kan väckas av enskilda fysiska och juridiska per-

soner (enskild grupptalan), organisationer (organisationstalan) eller myndigheter (offentlig grupptalan). Regeringen har beslutat att två myndigheter Konsumentombudsmannen och Naturvårdsverket, får föra offentlig grupptalan.

Uppdraget i fråga om skadestånd

Skadeståndet inom svensk konkurrensrätt kan sägas ha både en reparativ och en preventiv funktion. Skadeståndet och skadeståndsprocessen kan bidra med en preventionsverkan som kompletterar och förstärker de offentliga sanktionerna. I dag är kretsen av skadeståndsberättigade enligt konkurrenslagen begränsad och bestämmelsen gäller enligt förarbetena till konkurrenslagen inte obestämda kretsar av konsumenter som mer indirekt berörs av ett förbudet samarbete.

Med grupptalaninstitutet kan en konsument som ingår i ett kollektiv och endast har lidit en mindre skada lättare ta till vara sin rätt. En utvidgning av kretsen skadeståndsberättigade enligt konkurrenslagen skulle därför kunna få ett annat genomslag med den nya lagstiftningen än vad som tidigare varit möjligt. Aspekter som måste beaktas är dock konsumenternas möjligheter att bevisa skadans storlek och orsakssambandet.

Effekterna av en ökning av kretsen skadeståndsberättigade enligt konkurrenslagen är, även med det nya institutet grupptalan, svåra att förutse. Dock kan positiva verkningar i form av ökad reparativ effekt tänkas uppstå. Även den preventiva effekten kan komma att öka eftersom företag som bryter mot konkurrenslagen utöver att betala konkurrensskadeavgift riskerar att få betala skadestånd till en bredare krets än nu. Effekterna av detta, även med det nya institutet grupptalan, är dock svåra att förutse. Mot denna bakgrund och de nya möjligheter institutet grupptalan erbjuder finns det skäl att se över konkurrenslagens skadeståndsbestämmelse i fråga om kretsen av skadeståndsberättigade. Utredaren skall göra en allsidig prövning av frågan och, om det anses lämpligt, föreslå ändrad reglering. För det fall utredaren finner att gruppen av skadeståndsberättigade bör utvidgas i fråga om konsumenter, skall utredaren också pröva om det är lämpligt att Konkurrensverket ges möjlighet att föra offentlig grupptalan enligt lagen om grupprättegång.

Andra frågor

Bakgrund

Vikten av rättslikhet mellan det gemenskapsrättsliga regelverket och de svenska konkurrensreglerna har understrukits i flera lagstiftningssammanhang. I vissa avseenden stämmer dock inte den svenska lagstiftningen med EG-rätten. Detta kan bero på medvetna ställningstaganden eller på att EG-rättslig praxis ändrats på ett sådant sätt att den svenska regleringen kan behöva omprövas.

Beräkning av böter respektive konkurrensskadeavgift i koncernförhållanden

De grundläggande förutsättningarna för att döma ut böter enligt EG-rätten respektive konkurrensskadeavgift enligt konkurrenslagen torde vara desamma. Konkurrenslagens regler om storleken på konkurrensskadeavgiften är i stort sett identiska med motsvarande bestämmelser i EG-rätten. Det finns emellertid en skillnad. Enligt förarbetena till konkurrenslagen (prop. 1992/93:56 s. 93) skall endast det berörda företags omsättning beaktas när avgiften bestäms. Enligt EG-rättslig praxis kan däremot en hel koncerns omsättning ligga till grund för beräkningen av böter. I samband med att Konkurrensverket gavs rätt att tillämpa artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget gjorde regeringen den bedömningen att konkurrenslagens nuvarande bestämmelser om konkurrensskadeavgifter var tillräckligt verkningsfulla för att kunna tillämpas på överträdelser av EG-rätten.

Prövning av accessoriska begränsningar i samband med företagskoncentrationer

En företagskoncentration skall enligt 34 a § andra stycket konkurrenslagen förbjudas om den har vissa negativa effekter på konkurrensen. Enligt 34 b § andra stycket samma lag skall ett beslut av Konkurrensverket att lämna en företagskoncentration utan åtgärd även omfatta sådana begränsningar som har direkt samband med och är nödvändiga för genomförandet av den anmälda koncentrationen. Bestämmelsen infördes den 1 april 2000 i samband med övergången till begreppet företagskoncentration och motsvaras av

artikel 8.2 i rådets förordning (EEG) nr 4064/89 av den 21 december 1989 om kontroll av företagskoncentrationer.⁴ Regeringen ansåg att det fanns starka skäl för att även när det gäller accessoriska begränsningar införa en nationell ordning som nära överensstämmer med gemenskapsrätten. Regeringen hänvisade till att kommissionens dåvarande tillkännagivande om accessoriska begränsningar⁵ borde ge värdefull vägledning också vid prövningen av motsvarande frågor enligt konkurrenslagen och att regler borde införas om att pröva accessoriska begränsningar inom ramen för koncentrationsprövningen.

I linje med arbetet med den nya tillämpningsförordningen har kommissionen nu antagit en ny policy för behandlingen av accessoriska begränsningar⁶. I fortsättningen avser kommissionen att inte i sina beslut i koncentrationsärenden göra någon bedömning av accessoriska begränsningar.

Uppdraget i övrigt

Vikten av rättslikhet mellan det gemenskapsrättsliga regelverket och det svenska har understrukits i flera lagstiftningssammanhang samtidigt som reglerna om hur konkurrensskadeavgiftens storlek bestäms är betydelsefulla för sanktionernas effektivitet. Utredaren skall därför överväga om det finns anledning till ett annat ställningstagande än tidigare i fråga om sättet att beräkna konkurrensskadeavgiften i koncernförhållanden.

De förändringar som skett i EG-rättslig praxis när det gäller accessoriska begränsningar innebär att motsvarande förändringar bör övervägas nationellt. I detta sammanhang blir det aktuellt att se över om förändringar krävs i den svenska lagstiftningen.

Utredaren får föreslå ändringar av regelsystemet även i andra avseenden om det visar sig att det finns skillnader mellan EG-rätten och den nationella rätten.

⁴ EGT L 395, 30.12.1989 s. 1 (Celex 31989R4064).

⁵ Commission notice regarding restrictions ancillary to concentrations OJ C 203, 14.8.1993, p.5.

⁶ Kommissionens tillkännagivande om begränsningar som har direkt samband med och är nödvändiga för genomförandet av en koncentration, EGT C 188, 4.7.2001, s.5.

Konsekvensbeskrivning

Utredaren skall belysa konsekvenserna av tillämpningsförordningen och lämnade förslag för Konkurrensverkets, Stockholms tingsrätts och Marknadsdomstolens verksamhet. Utredaren skall särskilt uppmärksamma budgetära konsekvenser av sådana utbildningsinsatser som kan behövas. Utredaren skall också uppmärksamma hur förändringarna i övrigt påverkar ianspråktagandet av resurser inom Konkurrensverket och de tillämpande domstolarna. För eventuella budgetära konsekvenser skall utredaren föreslå finansiering. Utredaren skall, vad gäller redovisning av förslagets konsekvenser för små företag, samråda med Näringslivets nämnd för regelgranskning.

Redovisning av uppdraget

Utredaren skall redovisa sitt uppdrag med anledning av en ny tillämpningsförordning, där svenska regelförändringar bedöms nödvändiga inför förordningens tillämpning, senast den 31 juli 2003 och i övrigt senast den 31 januari 2004.

(Näringsdepartementet)

Rådsförordning 1/2003

I

(Rättsakter vilkas publicering är obligatorisk)

RÅDETS FÖRORDNING (EG)nr 1/2003
av den 16 december 2002
om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i
fördraget
(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA
FÖRORDNING

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 83 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag ¹,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande ²,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ³, och

av följande skäl:

- (1) För att upprätta ett system som säkerställer att konkurrensen inom den gemensamma marknaden inte snedvrids, krävs det en effektiv och enhetlig tillämpning av artiklarna 81 och 82 i fördraget inom gemenskapen. Genom rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förord-

¹ EGT C 365 E, 19.12.2000, s.284.

² EGT C 72 E, 21.3.2002, s.305.

³ EGT C 155, 29.5.2001, s.73.

ningen om tillämpning av artiklarna 81 och 82^{*} i fördraget⁴, har det varit möjligt att utveckla en gemenskapspolitik på konkurrensområdet som har bidragit till att sprida en konkurrenskultur inom gemenskapen. Mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts bör emellertid denna förordning nu ersättas med lagstiftning som är anpassad till de utmaningar som marknadsintegreringen och den framtida utvidgningen av gemenskapen medför.

- (2) Särskilt bör en översyn göras av hur bestämmelserna om tillämpningen av undantag från förbudet mot konkurrensbegränsande avtal i artikel 81.3 i fördraget fungerar. Det krävs då att man enligt artikel 83.2 b i fördraget tar hänsyn till behovet av att å ena sidan säkerställa en effektiv övervakning och å andra sidan så långt som möjligt förenkla den administrativa kontrollen.
- (3) Den centraliserade ordning som inrättades genom förordning nr 17 kan inte längre säkerställa balansen mellan dessa båda mål. Den försvårar medlemsstaternas domstolars och konkurrensmyndigheters tillämpning av gemenskapens konkurrensregler, och det anmälningssystem den föreskriver hindrar kommissionen från att koncentrera sina resurser på att bekämpa de allvarligaste överträdelserna. Dessutom medför den stora kostnader för företagen.
- (4) Den nuvarande ordningen bör därför ersättas med ett system med direkt tillämplighet för undantag, där medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och domstolar har behörighet att inte bara tillämpa artikel 81.1 och artikel 82 i fördraget, som enligt rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol är direkt tillämpliga, utan även artikel 81.3 i fördraget.
- (5) För att garantera en effektiv tillämpning av gemenskapens konkurrensregler och även respektera de grundläggande rättigheterna till försvar bör bevisbördan enligt artiklarna 81 och 82 i fördraget regleras i denna förordning. Det bör vara den part eller myndighet som påstår att en överträdelse av artikel 81.1 eller artikel 82 i fördraget har skett som skall

^{*}Titeln på förordning nr 17 har anpassats till den omnumrering av artiklarna i EG-fördraget som gjordes genom artikel 12 i Amsterdamfördraget; den ursprungliga hänvisningen var till artiklarna 85 och 86 i fördraget.

⁴EGT 13, 21.2.1962, s.204/62. Förordningen senast ändrad genom förordning (EG) nr 1216/1999 (EGT L 148, 15.6.1999, s.5).

visa detta på ett ur rättslig synvinkel tillfredsställande sätt. Det bör vara det företag eller den företagssammanslutning som åberopar rätten till försvar, då överträdelse kan konstateras, som på ett ur rättslig synvinkel tillfredsställande sätt skall visa att villkoren för att tillämpa sådant försvar är uppfyllda. Denna förordning påverkar varken nationella regler om bevisvärde eller den skyldighet som konkurrensmyndigheter och domstolar i medlemsstaterna har att fastställa sakförhållanden i ett fall, förutsatt att sådana bestämmelser och skyldigheter är förenliga med gemenskapsrättens allmänna principer.

- (6) För att säkerställa en effektiv tillämpning av gemenskapens konkurrensregler bör konkurrensmyndigheterna i medlemsstaterna göras mera delaktiga i tillämpningen av reglerna. De bör därför ha behörighet att tillämpa gemenskapsrätten.
- (7) Nationella domstolar fyller en mycket viktig funktion vid tillämpningen av gemenskapens konkurrensregler. De skyddar medborgarnas rättigheter enligt gemenskapsrätten genom att avgöra tvister mellan enskilda, till exempel genom att utdöma skadestånd till dem som utsatts för överträdelser. De nationella domstolarna kompletterar i detta hänseende medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. De bör därför kunna tillämpa artiklarna 81 och 82 i fördraget fullt ut.
- (8) För att kunna garantera att gemenskapens konkurrensregler tillämpas effektivt och att de samarbetsmekanismer som finns i denna förordning fungerar på ett riktigt sätt är det nödvändigt att ålägga medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och domstolar att även tillämpa artiklarna 81 och 82 i fördraget när de tillämpar nationell konkurrensrätt i fråga om avtal och förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna. För att skapa likvärdiga marknadsvillkor när det gäller avtal, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden inom den gemensamma marknaden är det också nödvändigt att enligt artikel 83.2 e i fördraget fastställa förhållandet mellan nationell lagstiftning och gemenskapens konkurrensrätt. Därför är det nödvändigt att föreskriva att tillämpningen av nationella konkurrensregler på avtal, beslut eller samordnade

förfaranden som faller under artikel 81.1 i fördraget inte får leda till förbud mot sådana avtal, beslut och samordnade förfaranden om de inte också är förbjudna enligt gemenskapens konkurrensrätt. Begreppen avtal, beslut och samordnade förfaranden är autonoma begrepp i gemenskapens konkurrensrätt som täcker samordning av företags agerande på marknaden i enlighet med gemenskapsdomstolarnas tolkning. Medlemsstaterna bör enligt denna förordning inte hindras från att inom sina territorier anta och tillämpa en strängare nationell konkurrenslagstiftning som förbjuder eller inför påföljder mot företags ensidiga agerande. Denna strängare nationella lagstiftning får innehålla bestämmelser om förbud mot eller påföljder för missbruk mot ekonomiskt beroende företag. Denna förordning tillämpas vidare inte på nationella lagar genom vilka fysiska personer åläggs brottspåföljder, utom i den mån som sådana påföljder utgör det medel varmed konkurrensregler tillämpliga på företag verkställs.

- (9) Syftet med artiklarna 81 och 82 i fördraget är att skydda konkurrensen på marknaden. Denna förordning, som har antagits för att genomföra dessa fördragsbestämmelser, hindrar inte medlemsstaterna från att inom sina territorier tillämpa en nationell lagstiftning genom vilken andra berättigade intressen skyddas, förutsatt att en sådan lagstiftning är förenlig med allmänna principer och andra bestämmelser i gemenskapsrätten. I den mån som det i en sådan nationell lagstiftning till övervägande del eftersträvas ett annat mål än att skydda konkurrensen på marknaden, får medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och domstolar tillämpa en sådan lagstiftning inom sina territorier. I enlighet därmed får medlemsstaterna enligt denna förordning inom sina territorier tillämpa nationell lagstiftning genom vilken handlingar som innebär otillbörliga handelsmetoder förbjuds eller bestraffas oberoende av om de är ensidiga eller kontraktsevenliga. Genom en sådan lagstiftning eftersträvas ett särskilt mål, oavsett vilka faktiska eller förmodade följder sådana handlingar har på konkurrensen på marknaden. Detta är särskilt fallet med lagstiftning som förbjuder företag att påtvinga sina handelspartners villkor som är ooberättigade, oproportionerliga eller utan vederlag eller att från dem utverka eller försöka utverka sådana villkor.

- (10) Förordningar, såsom 19/65/EEG¹, (EEG) nr 2821/71², (EEG) nr 3976/87³, (EEG) nr 1534/91⁴, eller (EEG) nr 479/92⁵, ger kommissionen befogenheter att genom en förordning tillämpa artikel 81.3 i fördraget på vissa kategorier av avtal, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden. På de områden som definieras av sådana förordningar har kommissionen antagit och får fortsätta att anta förordningar om så kallade gruppundantag genom vilka den förklarar artikel 81.1 i fördraget icke tillämplig på kategorier av avtal, beslut och samordnade förfaranden. Där avtal, beslut och samordnade förfaranden på vilka sådana förordningar är tillämpliga ändå har verkningar som är oförenliga med artikel 81.3 i fördraget bör kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter ha befogenheter att i ett enskilt fall återkalla rätten att omfattas av gruppundantagsförordningen.
- (11) För att säkerställa att fördragets bestämmelser tillämpas bör kommissionen kunna rikta beslut om att överträdelser av artiklarna 81 och 82 i fördraget skall upphöra till företag och företagssammanslutningar. Om det finns ett berättigat

¹ Rådets förordning nr 19/65/EEG av den 2 mars 1965 om tillämpning av fördragets artikel 81.3 (Titlarna på förordningarna har anpassats till den omnumrering av artiklarna i EG-fördraget som gjordes genom artikel 12 i Amsterdamfördraget; de ursprungliga hänvisningarna var till artikel 85.3 i fördraget) på vissa grupper av avtal och samordnade förfaranden (EGT 36, 6.3.1965, s. 533/65). Förordningen senast ändrad genom förordning (EG) nr 1215/1999 (EGT L 148, 15.6.1999, s. 1).

² Rådets förordning (EEG) nr 2821/71 av den 20 december 1971 om tillämpning av fördragets artikel 81.3 (Titlarna på förordningarna har anpassats till den omnumrering av artiklarna i EG-fördraget som gjordes genom artikel 12 i Amsterdamfördraget; de ursprungliga hänvisningarna var till artikel 85.3 i fördraget) på grupper av avtal, beslut och samordnade förfaranden (EGT L 285, 29.12.1971, s. 46). Förordningen senast ändrad genom 1995 års anslutningsakt.

³ Rådets förordning (EEG) nr 3976/87 av den 14 december 1987 om tillämpning av artikel 81.3 i (Titlarna på förordningarna har anpassats till den omnumrering av artiklarna i EG-fördraget som gjordes genom artikel 12 i Amsterdamfördraget; de ursprungliga hänvisningarna var till artikel 85.3 i fördraget) fördraget på vissa grupper av avtal och samordnade förfaranden inom luftfartssektorn (EGT L 374, 31.12.1987, s. 9). Förordningen senast ändrad genom 1994 års anslutningsakt.

⁴ Rådets förordning (EEG) nr 1534/91 av den 31 maj 1991 om tillämpning av fördragets artikel 81.3 (Titlarna på förordningarna har anpassats till den omnumrering av artiklarna i EG-fördraget som gjordes genom artikel 12 i Amsterdamfördraget; de ursprungliga hänvisningarna var till artikel 85.3 i fördraget) på vissa grupper av avtal, beslut och samordnade förfaranden inom försäkringssektorn (EGT L 143, 7.6.1991, s. 1).

⁵ Rådets förordning (EEG) nr 479/92 av den 25 februari 1992 om tillämpning av artikel 81.3 (Titlarna på förordningarna har anpassats till den omnumrering av artiklarna i EG-fördraget som gjordes genom artikel 12 i Amsterdamfördraget; de ursprungliga hänvisningarna var till artikel 85.3 i fördraget) i fördraget på vissa grupper av avtal, beslut och samordnade förfaranden mellan linjerederier (konsortier) (EGT L 55, 29.2.1992, s. 3). Förordningen senast ändrad genom 1994 års anslutningsakt.

intresse bör kommissionen även kunna fatta beslut som konstaterar att överträdelser tidigare förelegat, även om den inte ålägger böter. Den behörighet att fatta beslut med förordnande om interimistiska åtgärder som EG-domstolen har tillerkänt kommissionen bör vidare föreskrivas uttryckligen i denna förordning.

- (12) I denna förordning bör det uttryckligen föreskrivas att kommissionen ges behörighet att ålägga alla åtgärder, såväl sådana som hänför sig till ett företags agerande (beteendemässiga åtgärder) som strukturella, som är nödvändiga för att få överträdelserna att upphöra, under iakttagande av proportionalitetsprincipen. Strukturella åtgärder bör endast åläggas antingen om det inte finns någon lika effektiv beteendemässig åtgärd, eller om en lika effektiv beteendemässig åtgärd skulle bli mer betungande för det berörda företaget än en strukturell åtgärd. Förändringar i ett företags struktur sådan den var innan överträdelserna ägde rum skulle bli proportionerliga endast om det finns betydande risk för fortsatta eller upprepade överträdelser som härrör från själva strukturen i företaget.
- (13) Om företag i samband med ett förfarande som kan leda till att ett avtal eller förfarande förbjuds erbjuder kommissionen att göra sådana åtaganden att dess betänkligheter undanröjs, bör kommissionen kunna fatta beslut som gör dessa åtaganden bindande för de berörda företagen. I besluten om åtaganden bör det fastställas att det inte längre finns någon något skäl att ingripa från kommissionens sida utan att det dras någon slutsats om huruvida en överträdelse har skett eller fortfarande sker. Beslut om åtaganden påverkar inte medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och domstolar när det gäller deras befogenheter att konstatera detta och besluta i fallet. Beslut om åtaganden är inte lämpliga i ärenden där kommissionen har för avsikt att ålägga böter.
- (14) Det kan även vara lämpligt att kommissionen i undantagsfall, när det allmänna gemenskapsintresset kräver det, antar ett beslut av förklarande natur i vilket den konstaterar att förbudet i artikel 81 eller artikel 82 i fördraget inte är tillämpligt, i syfte att klargöra rättsläget och säkerställa en enhetlig rättstillämpning inom gemenskapen, i synnerhet

beträffande nya typer av avtal eller förfaranden som inte har prövats i befintlig rättspraxis och administrativa förfaranden.

- (15) Kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter bör tillsammans bilda ett nätverk av offentliga myndigheter som tillämpar gemenskapens konkurrensregler i nära samarbete. Det är därför nödvändigt att skapa mekanismer för information och samråd. Kommissionen kommer i nära samarbete med medlemsstaterna att fastställa och se över närmare former för samarbete inom nätverket.
- (16) Oberoende av om nationella bestämmelser föreskriver annat bör medlemmarna i nätverket få möjligheter att utbyta information och använda sådan information som bevismaterial, även när den är konfidentiell. Denna information får användas vid tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i fördraget liksom vid parallell tillämpning av nationell konkurrenslagstiftning, förutsatt att den sistnämnda tillämpningen avser samma fall och inte leder till ett annat resultat. När den erhållna informationen används av den mottagande myndigheten för att tillgripa påföljder mot företag, bör det inte finnas någon annan begränsning i användningen av informationen än skyldigheten att använda den för det syfte i vilket den anskaffades mot bakgrund av att de påföljder som tillgrips mot företag är av samma slag i alla system. Den rätt till försvar som företag åtnjuter i de olika systemen kan anses som tillräckligt likvärdig. När det gäller fysiska personer kan dessa emellertid bli föremål för väsentligt olika slags påföljder i de olika systemen. Om så är fallet är det nödvändigt att säkerställa att informationen endast kan användas om den har inhämtats på ett sätt som iakttar samma nivå av skydd av fysiska personers rätt till försvar som föreskrivs enligt de nationella bestämmelser som gäller för den mottagande myndigheten.
- (17) Både för att kunna garantera en enhetlig tillämpning av konkurrensreglerna och för att samtidigt säkerställa att nätverket fungerar på bästa sätt, måste regeln om att medlemsstaternas konkurrensmyndigheter automatiskt fråntas sin behörighet när kommissionen inleder ett förfarande bibehållas. Om en konkurrensmyndighet i en medlemsstat redan har vidtagit åtgärder i ett ärende och kommissionen

avser att inleda ett förfarande, bör den försöka göra det så snabbt som möjligt. Kommissionen bör innan den inleder ett förfarande samråda med den berörda nationella myndigheten.

- (18) För att säkerställa att ärendena handläggs av de därtill mest lämpade myndigheterna i nätverket, bör det införas en allmän regel som ger en konkurrensmyndighet möjlighet att avbryta eller avsluta ett ärende på grund av att en annan myndighet handlägger eller har handlagt samma ärende, eftersom syftet är att varje ärende skall handläggas av endast en myndighet. Denna bestämmelse bör inte hindra kommissionens i EG-domstolens rättspraxis erkända möjlighet att avvisa ett klagomål för att det saknas gemenskapsintresse, även om ingen annan konkurrensmyndighet har tillkännagett sin avsikt att handlägga ärendet.
- (19) Den rådgivande kommitté för kartell- och monopolfrågor som inrättades genom förordning nr 17 har visat sig fungera mycket tillfredsställande. Den kommer att passa väl i det nya systemet med decentraliserad tillämpning. Det är därför nödvändigt att utgå ifrån bestämmelserna i förordning nr 17 samtidigt som förfarandet görs mer effektivt. Det är därför lämpligt att ge kommittén möjlighet att avge sitt yttrande genom skriftligt förfarande. Den rådgivande kommittén bör även kunna fungera som ett forum där ärenden som handläggs av medlemsstaternas konkurrensmyndigheter kan diskuteras, vilket kan bidra till att säkerställa en enhetlig tillämpning av gemenskapens konkurrensregler.
- (20) Den rådgivande kommittén bör bestå av företrädare för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. Till möten där allmänna frågor diskuteras bör medlemsstaterna kunna utse ytterligare en företrädare. Detta påverkar inte kommittédamöternas möjlighet att bistås av andra experter från medlemsstaterna.
- (21) En enhetlig tillämpning av konkurrensreglerna kräver också att det fastställs former för samarbete mellan medlemsstaternas domstolar och kommissionen. Detta gäller alla domstolar i medlemsstaterna som tillämpar artiklarna 81 och 82 i fördraget, oavsett om de tillämpar dessa bestämmelser i mål mellan enskilda parter eller agerar som offentliga verk-

ställande myndigheter eller ansvarar för överprövningen av dessa beslut. I synnerhet bör de nationella domstolarna kunna vända sig till kommissionen för att få information om eller synpunkter på tillämpningen av gemenskapens konkurrensrätt. Kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter bör också ges möjlighet att lämna skriftliga eller muntliga yttranden till de domstolar som skall tillämpa artikel 81 eller artikel 82 i fördraget. Dessa yttranden bör lämnas inom ramen för nationella processuella regler och förfaranden, däribland dem som garanterar parternas rättigheter. Det bör i detta sammanhang säkerställas att kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter hålls tillräckligt informerade om nationella domstolsförfaranden.

- (22) För att garantera att principerna om rättslig säkerhet och enhetlig tillämpning av gemenskapens konkurrensregler iakttas, måste man i ett system med parallell behörighet undvika motstridiga beslut. Det är därför nödvändigt att i enlighet med EG-domstolens rättspraxis förtydliga vilka konsekvenser kommissionens beslut och förfaranden har på medlemsstaternas domstolar och konkurrensmyndigheter. Beslut om åtaganden som kommissionen antar påverkar inte domstolarnas och medlemsstaternas konkurrensmyndigheters befogenhet att tillämpa artiklarna 81 och 82 i fördraget.
- (23) Kommissionen bör inom hela gemenskapen ha befogenhet att begära de upplysningar som krävs för att avslöja sådana avtal, beslut eller samordnade förfaranden som är förbjudna enligt artikel 81 i fördraget eller sådant missbruk av en dominerande ställning som är förbjudet enligt artikel 82 i fördraget. När företag efterkommer kommissionens beslut, kan de inte tvingas medge att de begått en överträdelse, men de är under alla förhållanden skyldiga att besvara frågor om sakförhållanden och tillhandahålla handlingar, även om dessa upplysningar kan komma att användas emot dem eller mot ett annat företag för att påvisa att en överträdelse ägt rum.
- (24) Kommissionen bör även ha befogenhet att genomföra de inspektioner som är nödvändiga för att avslöja sådana avtal, beslut eller samordnade förfaranden som är förbjudna

enligt artikel 81 i fördraget eller sådant missbruk av en dominerande ställning som är förbjudet enligt artikel 82 i fördraget. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter bör samarbeta aktivt när kommissionen utövar dessa befogenheter.

- (25) Det blir allt svårare att avslöja överträdelser av konkurrensreglerna, och för att effektivt kunna skydda konkurrensen är det därför nödvändigt att kommissionens undersökningsbefogenheter kompletteras. Kommissionen bör särskilt få befogenhet att höra alla personer som skulle kunna ge den användbara upplysningar och att protokollföra deras uttalanden. Vid en inspektion bör vidare tjänstemän som kommissionen bemyndigat ha befogenhet att besluta om försegling under den tid som krävs för inspektionen. Förseglingen bör vanligtvis inte vara längre än 72 timmar. Tjänstemän som har bemyndigats av kommissionen bör även ha befogenhet att begära alla upplysningar som är av betydelse för frågan och syftet med inspektionen.
- (26) Erfarenheten har visat att det förekommer att affärshandlingar förvaras hemma hos företagets ledare och andra personer som arbetar för företagen. För att inspektionerna skall kunna vara effektiva bör tjänstemän och andra av kommissionen bemyndigade personer få tillträde till alla lokaler där affärshandlingar kan förvaras, även privata bostäder. Utövandet av sistnämnda befogenhet bör dock vara underordnat ett tillstånd från en rättslig myndighet.
- (27) Utan att det påverkar EG-domstolens rättspraxis är det lämpligt att ange räckvidden för den kontroll som den nationella rättsliga myndigheten får utöva när den enligt nationell lagstiftning, även i förebyggande syfte, tillåter att handräckning från verkställande myndigheter används vid eventuellt motstånd från ett företag eller vid verkställande av beslutet om inspektion av andra lokaler än företagets. Av rättspraxis följer att den nationella rättsliga myndigheten särskilt från kommissionen får begära ytterligare information som den behöver för att utöva sin kontroll och för utan vilken den kunde neka tillstånd. I rättspraxis bekräftas även de nationella domstolarnas behörighet att kontrollera tillämpningen av nationella bestämmelser om vidtagande av tvångsåtgärder.

- (28) För att underlätta för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter att tillämpa artiklarna 81 och 82 i fördraget effektivt bör det vara möjligt för dem att bistå varandra med inspektioner och andra undersökningsåtgärder.
- (29) För att säkerställa att artiklarna 81 och 82 i fördraget iaktas och att de skyldigheter som genom denna förordning åläggs företag och företagssammanslutningar uppfylls, bör böter kunna åläggas och viten kunna föreläggas. Därför bör det föreskrivas lämpliga bötesnivåer även för överträdelse av förfarandereglerna.
- (30) För att säkerställa en effektiv indrivning av de böter som ålagts företagssammanslutningar för överträdelse som dessa har begått är det nödvändigt att fastställa på vilka villkor kommissionen får kräva betalning av böterna av sammanslutningens medlemmar, om sammanslutningen inte är solvent. Kommissionen bör därvid ta hänsyn till den relativa storleken på de företag som tillhör sammanslutningen och särskilt situationen för små och medelstora företag. Betalning av böterna av en eller flera medlemmar av en sammanslutning påverkar inte de bestämmelser i nationell lagstiftning som föreskriver indrivning av det inbetalade beloppet från andra medlemmar i sammanslutningen.
- (31) Reglerna om preskriptionstider för ålägganden av böter och förelägganden av viten har införts genom rådets förordning (EEG) nr 2988/74¹, som även behandlar påföljder på transportområdet. I ett system med parallell behörighet är det nödvändigt att utöver de åtgärder som kan avbryta preskriptionstiderna lägga till förfarandeåtgärder som kan vidtas av en konkurrensmyndighet i en medlemsstat som en självständig åtgärd. För att klargöra den rättsliga ramen bör därför förordning (EEG) nr 2988/74 ändras så att den inte är tillämplig inom det område som täcks av den här förordningen, och preskriptionsregler bör införas i den här förordningen.
- (32) De berörda företagen bör ges rätt att yttra sig inför kommissionen, tredje män vars intressen kan beröras av ett beslut bör ges tillfälle att i förväg framföra sina synpunkter

¹ Rådets förordning (EEG) nr 2988/74 av den 26 november 1974 om preskriptionstider i fråga om förfaranden och verkställande av påföljder enligt Europeiska gemenskapens transport- och konkurrensregler (EGT L 319, 29.11.1974, s.1).

och de beslut som fattas bör ges stor spridning. Samtidigt som de berörda företagens rätt till försvar och särskilt rätten till tillgång till handlingar i ärendet säkerställs, är det viktigt att affärshemligheter skyddas. Vidare bör det säkerställas att information som utbyts inom nätverket förblir konfidentiell.

- (33) Eftersom alla beslut som fattas av kommissionen enligt denna förordning är underkastade EG-domstolens prövning enligt de villkor som anges i fördraget, bör i enlighet med artikel 229 i fördraget domstolen ges obegränsad behörighet när det gäller kommissionens beslut att ålägga böter eller förelägga viten.
- (34) Principerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget, så som de tillämpats genom förordning nr 17, ger gemenskapsinstitutionerna en central roll. Denna centrala roll bör bibehållas, samtidigt som medlemsstaterna görs mer delaktiga i tillämpningen av gemenskapens konkurrensregler. I enlighet med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i artikel 5 i fördraget går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dess mål, nämligen en effektiv tillämpning av gemenskapens konkurrensregler.
- (35) För att ge faktisk verkan åt gemenskapens konkurrensrätt bör medlemsstaterna utse och befullmäktiga myndigheter att tillämpa artiklarna 81 och 82 i fördraget som offentliga verkställande myndigheter. Medlemsstaterna bör ges möjlighet att utse administrativa och rättsliga myndigheter för att utföra de olika uppgifter som genom denna förordning tilldelas konkurrensmyndigheterna. I denna förordning erkänns de stora variationer som finns i medlemsstaternas offentliga verkställighetssystem. Bestämmelserna i artikel 11.6 i denna förordning bör gälla alla konkurrensmyndigheter. Som ett undantag från denna allmänna regel bör artikel 11.6 tillämpas på den myndighet som väcker talan, på de villkor som anges i artikel 35.4 i denna förordning, när denna myndighet väcker talan vid en annan rättslig myndighet. Om dessa villkor inte är uppfyllda bör den allmänna regeln tillämpas. Artikel 11.6 bör inte i något fall tillämpas på domstolar när de ansvarar för överprövningen av beslut.
- (36) Eftersom det enligt rättspraxis har klargjorts att konkurrensreglerna är tillämpliga inom transportsektorn, bör

denna sektor omfattas av förfarandereglerna i denna förordning. Rådets förordning nr 141 av den 26 november 1962 om undantag från tillämpning av rådets förordning nr 17¹ från transportområdet bör därför upphävas och förordningarna (EEG) nr 1017/68², (EEG) nr 4056/86³ och (EEG) nr 3975/87⁴ bör ändras så att de särskilda förfarandereglerna i dessa förordningar upphävs.

- (37) I denna förordning respekteras de grundläggande rättigheterna och iakttas de principer som erkänns i synnerhet i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Följaktligen bör denna förordning tolkas och tillämpas med avseende på dessa rättigheter och principer.
- (38) Rättslig säkerhet för företag som verkar enligt gemenskapens konkurrensregler bidrar till att främja innovation och investeringar. I fall som ger upphov till verklig osäkerhet därför att de för fram nya eller olösta frågor vid tillämpningen av dessa regler kan enskilda företag vilja söka informell vägledning hos kommissionen. Denna förordning påverkar inte kommissionens rätt att ge sådan informell vägledning.

¹ EGT 124, 28.11.1962, s.2751/62. Förordningen ändrad genom förordning nr 1002/67/EEG (EGT 306, 16.12.1967, s. 1).

² Rådets förordning (EEG) nr 1017/68 av den 19 juli 1968 om tillämpning av konkurrensregler på transporter på järnväg, landsväg och inre vattenvägar (EGT L 175, 23.7.1968, s. 1). Förordningen senast ändrad genom 1994 års anslutningsakt.

³ Rådets förordning (EEG) nr 4056/86 av den 22 december 1986 om detaljerade regler för tillämpning av artiklarna 81 och 82 i fördraget (Titeln på förordningen har anpassats till den omnumrering av artiklarna i EG-fördraget som gjordes genom artikel 12 i Amsterdamfördraget; de ursprungliga hänvisningarna var till artiklarna 85 och 86 i fördraget) på sjöfarten (EGT L 378, 31.12.1986, s. 4). Förordningen senast ändrad genom 1994 års anslutningsakt.

⁴ Rådets förordning (EEG) nr 3975/87 av den 14 december 1987 om förfarandet för tillämpning av konkurrensreglerna på företag inom luftfartssektorn. Förordningen senast ändrad genom förordning (EEG) nr 2410/92 (EGT L 240, 24.8.1992, s. 18).

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

PRINCIPER

*Artikel 1***Tillämpning av artiklarna 81 och 82 i fördraget**

1. Sådana avtal, beslut och samordnade förfaranden som omfattas av artikel 81.1 i fördraget och som inte uppfyller villkoren i artikel 81.3 i fördraget skall vara förbjudna, utan att det krävs föregående beslut om detta.
2. Sådana avtal, beslut och samordnade förfaranden som omfattas av artikel 81.1 i fördraget och som uppfyller villkoren i artikel 81.3 i fördraget skall inte vara förbjudna, utan att det krävs föregående beslut om detta.
3. Sådant missbruk av en dominerande ställning som avses i artikel 82 i fördraget skall vara förbjudet, utan att det krävs föregående beslut om detta.

*Artikel 2***Bevisbörda**

Vid alla nationella förfaranden eller gemenskapsförfaranden för tillämpning av artiklarna 81 och 82 i fördraget skall bevisbördan åvila den part eller myndighet som gör gällande att artikel 81.1 eller artikel 82 i fördraget har överträtts. Det företag eller den företags-sammanslutning som åberopar att bestämmelserna i artikel 81.3 i fördraget är uppfyllda skall ha bevisbördan för att villkoren i den punkten är uppfyllda.

*Artikel 3***Förhållandet mellan artiklarna 81 och 82 i fördraget och nationell konkurrensrätt**

1. Om medlemsstaternas konkurrensmyndigheter eller de nationella domstolarna tillämpar den nationella konkurrensrätten på sådana avtal, beslut av en företagssammanslutning eller samordnade förfaranden som avses i artikel 81.1 i fördraget och som kan påverka handeln mellan medlemsstater enligt den bestämmelsen skall de också tillämpa artikel 81 i fördraget på sådana avtal, beslut eller samordnade förfaranden. Om medlemsstaternas konkurrensmyndigheter eller de nationella domstolarna tillämpar den nationella konkurrensrätten på ett sådant missbruk som är förbjudet enligt artikel 82 i fördraget, skall de även tillämpa artikel 82 i fördraget.
2. Tillämpningen av den nationella konkurrensrätten får inte leda till förbud mot sådana avtal, beslut av en företagssammanslutning eller samordnade förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstater men som inte begränsar konkurrensen enligt artikel 81.1 i fördraget, eller som uppfyller villkoren i artikel 81.3 i fördraget eller som omfattas av en förordning om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget. Medlemsstaterna skall enligt denna förordning inte vara förhindrade från att på sitt territorium anta och tillämpa en strängare nationell lagstiftning genom vilken företags ensidiga uppträdande förbjuds eller bestraffas.
3. Utan att det påverkar de allmänna principerna och övriga bestämmelser i gemenskapsrätten är punkterna 1 och 2 inte tillämpliga när medlemsstaternas konkurrensmyndigheter eller domstolar tillämpar nationella lagar om koncentrationskontroll och de hindrar inte heller tillämpningen av sådana bestämmelser i nationell lagstiftning som till övervägande del efterstävar ett annat mål än syftet med artiklarna 81 och 82 i fördraget.

KAPITEL II

BEHÖRIGHET

Artikel 4

Kommissionens behörighet

Vid tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i fördraget skall kommissionen ha de befogenheter som anges i denna förordning.

Artikel 5

Medlemsstaternas konkurrensmyndigheters behörighet

Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter skall vara behöriga att i enskilda ärenden tillämpa artiklarna 81 och 82 i fördraget. De får för detta ändamål, på eget initiativ eller till följd av ett klagomål, fatta beslut om att

- kräva att en överträdelse skall upphöra,
- förordna om interimistiska åtgärder,
- godta åtaganden,
- ålägga böter, förelägga viten eller ålägga andra påföljder som föreskrivs i den nationella lagstiftningen.

Om de på grundval av de uppgifter som de förfogar över finner att villkoren för ett förbud inte är uppfyllda, får de även besluta om att det inte finns skäl för dem att ingripa.

Artikel 6

Nationella domstolars behörighet

Nationella domstolar skall vara behöriga att tillämpa artiklarna 81 och 82 i fördraget.

KAPITEL III

KOMMISSIONENS BESLUT

Artikel 7

Konstaterande och upphörande av överträdelser

1. Om kommissionen till följd av ett klagomål eller på eget initiativ konstaterar att bestämmelserna i artikel 81 eller artikel 82 i fördraget har överträtts, får den genom beslut ålägga de berörda företagen eller företagsammanslutningarna att upphöra med överträdelser. För detta ändamål får kommissionen ålägga dem alla åtgärder som hänför sig till företagets agerande (beteendemässiga åtgärder) eller strukturella åtgärder som är proportionerliga mot överträdelserna och nödvändig för att få denna att upphöra. Strukturella åtgärder får endast åläggas om det antingen inte finns någon lika effektiv beteendemässig åtgärd eller om en lika effektiv beteendemässig åtgärd skulle vara mer betungande för det berörda företaget än den strukturella åtgärden. Om kommissionen har ett berättigat intresse av det får den även konstatera att en överträdelse tidigare har ägt rum.
2. Fysiska och juridiska personer som kan åberopa ett berättigat intresse i saken samt medlemsstaterna skall ha rätt att ge in klagomål enligt punkt 1.

Artikel 8

Interimistiska åtgärder

1. I fall som är brådskande på grund av att konkurrensen riskerar att lida allvarlig och irreparabel skada, får kommissionen på eget initiativ och på grundval av att en överträdelse vid första påseende kan konstateras, genom beslut förordna om interimistiska åtgärder.
2. Ett beslut enligt punkt 1 skall gälla för en bestämd tid och får förnyas i den mån detta är nödvändigt och lämpligt.

*Artikel 9***Åtaganden**

1. När kommissionen avser att fatta ett beslut om att en överträdelse skall upphöra och de berörda företagen erbjuder åtaganden för att undanröja de betänkligheter som kommissionen har delgivit dem i sin preliminära bedömning, får kommissionen genom beslut göra dessa åtaganden bindande för företagen. Ett sådant beslut får fattas för en bestämd period och skall fastställa att det inte längre finns skäl för kommissionen att ingripa.
2. Kommissionen får på begäran eller på eget initiativ ta upp förfarandet på nytt
 - a) om de sakförhållanden som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende,
 - b) om de berörda företagen åsidosätter sina åtaganden, eller
 - c) om beslutet grundar sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter som parterna har lämnat.

*Artikel 10***Konstaterande av icke-tillämplighet**

Om gemenskapens allmänintresse vid tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i fördraget så kräver, får kommissionen, på eget initiativ, genom beslut konstatera att artikel 81 i fördraget inte är tillämplig på ett avtal, ett beslut av en företagsammanslutning eller ett samordnat förfarande, antingen för att villkoren i artikel 81.1 i fördraget inte är uppfyllda eller för att villkoren i artikel 81.3 i fördraget är uppfyllda.

Kommissionen får även göra ett sådant konstaterande avseende artikel 82 i fördraget.

KAPITEL IV

SAMARBETE

Artikel 11

Samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter

1. Kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter skall tillämpa gemenskapens konkurrensregler i nära samarbete.
2. Kommissionen skall till medlemsstaternas konkurrensmyndigheter översända kopior av de viktigaste handlingarna som den har inhämtat i syfte att tillämpa artiklarna 7, 8, 9, 10 och 29.1. På begäran av en medlemsstats konkurrensmyndighet skall kommissionen till den överlämna en kopia av andra befintliga dokument som är nödvändiga för att bedöma ärendet.
3. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter skall, när de tillämpar artikel 81 eller artikel 82 i fördraget, skriftligen meddela kommissionen före eller utan dröjsmål efter påbörjandet av den första formella utredningsåtgärden. Denna information får göras tillgänglig för konkurrensmyndigheterna i de andra medlemsstaterna.
4. Senast 30 dagar innan ett beslut fattas med åläggande om att upphöra med en överträdelse, om godtagande av åtaganden eller om återkallelse av ett undantag enligt en förordning om gruppundantag, skall medlemsstaternas konkurrensmyndigheter underrätta kommissionen. I detta syfte skall de till kommissionen översända en sammanfattning av ärendet, det planerade beslutet, eller, i avsaknad av sådant, andra dokument av vilket den planerade åtgärden framgår. Denna information får också göras tillgänglig för de andra medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. På begäran av kommissionen skall den handläggande konkurrensmyndigheten till kommissionen överlämna andra dokument som konkurrensmyndigheten innehar och som är nödvändiga för att bedöma ärendet. Den information som lämnas till kommissionen får göras tillgänglig för de övriga medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. Nationella konkurrensmyndigheter kan också inbördes utbyta information som

är nödvändig för bedömningen av ett fall som de behandlar enligt artikel 81 eller artikel 82 i fördraget.

5. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter får rådgöra med kommissionen i alla ärenden som gäller tillämpning av gemenskapsrätten.
6. Om kommissionen inleder ett förfarande i syfte att fatta ett beslut enligt kapitel III, fråntas medlemsstaternas konkurrensmyndigheter sin behörighet att tillämpa artiklarna 81 och 82 i fördraget. Om konkurrensmyndigheten i en medlemsstat redan handlägger ett ärende, skall kommissionen inleda ett förfarande endast efter att ha samrått med den nationella konkurrensmyndigheten.

Artikel 12

Informationsutbyte

1. Vid tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i fördraget skall kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter vara behöriga att till varandra översända all information om faktiska eller rättsliga omständigheter, även konfidentiella uppgifter, och att använda dem som bevisning.
2. Information som utbyts skall endast användas som bevisning i syfte att tillämpa artikel 81 eller artikel 82 i fördraget och beträffande den sakfråga för vilken den inhämtades av den översändande myndigheten. Om emellertid nationell konkurrensrätt tillämpas på samma ärende och parallellt med gemenskapens konkurrensrätt samt inte leder till ett annorlunda resultat, kan den information som utbyts enligt denna artikel också användas vid tillämpningen av nationell konkurrensrätt.
3. Information som utbyts enligt punkt 1 kan endast användas som bevismedel för att ålägga fysiska personer påföljder om
 - det i den översändande myndighetens lagstiftning förutses påföljder av liknande slag i samband med överträdelse av artikel 81 eller artikel 82 i fördraget eller, om så inte är fallet,
 - informationen har inhämtats på ett sätt som respekterar samma nivå av skydd av fysiska personers rätt till försvar som föreskrivs enligt de nationella bestämmelser som gäller för den mottagande myndigheten. I detta fall får den mottagande myn-

digheten dock inte använda den utbytta informationen för att utdöma frihetsstraff

Artikel 13

Avbrytande eller avslutande av förfaranden

1. När ett klagomål har anhängiggjorts vid konkurrensmyndigheter i två eller flera medlemsstater eller när konkurrensmyndigheter i två eller flera medlemsstater har inlett ett förfarande på eget initiativ enligt artikel 81 eller artikel 82 i fördraget avseende samma avtal, beslut av en företagsammanslutning eller samordnade förfarande, utgör det faktum att en myndighet handlägger ärendet ett tillräckligt skäl för de övriga myndigheterna att avbryta sitt förfarande eller avvisa klagomålet. Kommissionen får också avvisa ett klagomål på den grunden att det handläggs av en konkurrensmyndighet i en medlemsstat.
2. När ett klagomål har anhängiggjorts vid en medlemsstats konkurrensmyndighet eller kommissionen avseende ett avtal, beslut av en företagsammanslutning eller samordnat förfarande som redan har handlagts av en annan konkurrensmyndighet, får klagomålet avvisas.

Artikel 14

Rådgivande kommitté

1. Kommissionen skall samråda med en rådgivande kommitté för kartell- och monopolfrågor innan beslut fattas enligt artiklarna 7, 8, 9, 10, 23, 24.2 och 29.1.
2. Vid diskussioner av enskilda ärenden skall den rådgivande kommittén bestå av företrädare för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. Vid möten där andra frågor än enskilda ärenden diskuteras får en extra företrädare från medlemsstaten vilken är sakkunnig i konkurrensfrågor utses. Företrädarna får vid förhinder ersättas av andra företrädare.
3. Samrådet kan äga rum vid ett sammanträde som sammankallas och leds av kommissionen och som hålls tidigast fjorton dagar efter det att kallelsen har sänts ut tillsammans med en sam-

manfattning av det ärende som skall behandlas, med uppgift om de viktigaste handlingarna och ett preliminärt utkast till beslut. När det gäller beslut enligt artikel 8 kan mötet hållas sju dagar efter det att den normativa delen av ett utkast till beslut har sänts ut. När kommissionen sänder ut en kallelse till ett möte som innebär en kortare kallelsetid än de ovan nämnda, kan mötet äga rum det föreslagna datumet, om ingen medlemsstat har några invändningar. Den rådgivande kommittén skall avge ett skriftligt yttrande om kommissionens preliminära utkast till beslut. Den får avge ett yttrande även om några ledamöter eller deras ersättare inte är närvarande. På begäran av en eller flera medlemmar skall skälen för ståndpunkterna i yttrandet anges.

4. Samrådet kan även äga rum genom skriftligt förfarande. Om någon medlemsstat begär det skall kommissionen dock kalla till ett sammanträde. Vid skriftligt förfarande skall kommissionen fastställa en tidsfrist på minst fjorton dagar inom vilken medlemsstaterna skall lämna sina synpunkter som skall sändas ut till alla övriga medlemsstater. Vid beslut som skall fattas enligt artikel 8 ersätts tidsfristen på fjorton dagar med sju dagar. Då kommissionen fastställer en tidsfrist för skriftligt förfarande som är kortare än de ovan nämnda, skall den föreslagna tidsfristen tillämpas om ingen medlemsstat har några invändningar.
5. Kommissionen skall ta största hänsyn till yttrandet från den rådgivande kommittén. Kommissionen skall informera kommittén om hur yttrandet har beaktats.
6. Om den rådgivande kommittén lämnar ett skriftligt yttrande, skall detta yttrande bifogas utkastet till beslut. Om kommittén rekommenderar offentliggörande av yttrandet, skall kommissionen svara för detta med beaktande av företagens berättigade intresse av att deras affärshemligheter skyddas.
7. På begäran av en medlemsstats konkurrensmyndighet skall kommissionen på den rådgivande kommitténs dagordning ta upp ärenden som handläggs av en medlemsstats konkurrensmyndighet enligt artikel 81 eller artikel 82 i fördraget. Kommissionen får också göra detta på eget initiativ. I båda fallen skall kommissionen underrätta den berörda konkurrensmyndigheten.

En begäran får särskilt göras av en konkurrensmyndighet i en medlemsstat beträffande ett ärende där kommissionen har för avsikt att inleda förfaranden med tillämpning av artikel 11.6.

Den rådgivande kommittén skall inte lämna yttranden om ärenden som medlemsstaternas konkurrensmyndigheter handlägger. Den rådgivande kommittén får också diskutera allmänna frågor inom gemenskapens konkurrensrätt.

Artikel 15

Samarbete med nationella domstolar

1. Vid förfaranden där artikel 81 eller artikel 82 i fördraget tillämpas får medlemsstaternas domstolar från kommissionen begära upplysningar som den förfogar över eller yttranden i frågor rörande tillämpningen av gemenskapens konkurrensregler.
2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna kopior av alla skriftliga avgöranden från nationella domstolar som gäller tillämpningen av artikel 81 eller artikel 82 i fördraget. En sådan kopia skall överlämnas utan dröjsmål efter det att det fullständiga skriftliga avgörandet har tillställts parterna.
3. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter får på eget initiativ lämna skriftliga yttranden till de nationella domstolarna i sina respektive medlemsstater om frågor som rör tillämpningen av artikel 81 eller artikel 82. Med tillstånd av den berörda domstolen får de också lämna muntliga yttranden till de nationella domstolarna i sina medlemsstater. Om den enhetliga tillämpningen av artikel 81 eller artikel 82 i fördraget så kräver, får kommissionen på eget initiativ lämna skriftliga yttranden till medlemsstaternas domstolar. Efter tillstånd av domstolen i fråga får kommissionen också avge muntliga yttranden.
Endast i syfte att utarbeta sina yttranden får medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och kommissionen begära att den berörda domstolen i medlemsstaterna översänder eller säkerställer översändande till dem av alla handlingar som är nödvändiga för att bedöma ärendet.
4. Denna artikel påverkar inte mer vittgående befogenheter att lämna yttranden inför domstol som medlemsstaternas konkurrensmyndigheter kan ha tilldelats enligt lagstiftningen i respektive medlemsstat.

*Artikel 16***Enhetlig tillämpning av gemenskapens konkurrensrätt**

1. När nationella domstolar fäller avgöranden om sådana avtal, beslut eller förfaranden enligt artikel 81 eller artikel 82 i fördraget som redan är föremål för ett beslut av kommissionen får de inte fatta beslut som strider mot det beslut som kommissionen har fattat. De måste också undvika att fatta beslut som skulle strida mot ett beslut som övervägs av kommissionen i förfaranden som den har inlett. I detta syfte får den nationella domstolen bedöma om det är nödvändigt att vilandeförklara saken. Denna skyldighet påverkar inte tillämpningen av de rättigheter och skyldigheter som avses i artikel 234 i fördraget.
2. När medlemsstaternas konkurrensmyndigheter fäller avgöranden om sådana avtal, beslut eller förfaranden enligt artikel 81 eller artikel 82 i fördraget som redan är föremål för ett beslut av kommissionen får de inte fatta beslut som strider mot beslut som kommissionen har fattat.

KAPITEL V

BEFOGENHETER VID UTREDNINGAR

*Artikel 17***Utredning av branscher och avtalstyper**

1. Om utvecklingen av handeln mellan medlemsstater, prisstelheter eller andra omständigheter tyder på att konkurrensen inom den gemensamma marknaden kan vara begränsad eller snedvriden, får kommissionen göra sin egen utredning av en särskild bransch eller av en särskild typ av avtal i olika branscher. Kommissionen får i samband därmed begära att de berörda företagen eller företagssammanslutningarna lämnar upplysningar samt utföra de inspektioner som är nödvändiga för att ge verkan åt artiklarna 81 och 82 i fördraget.
Kommissionen får särskilt begära att de berörda företagen eller företagssammanslutningarna informerar den om samtliga avtal, beslut och samordnade förfaranden.

Kommissionen får offentliggöra en rapport om resultaten av sin utredning av särskilda branscher eller avtalstyper i flera branscher och uppmana de berörda parterna att lämna synpunkter.

2. Artiklarna 14, 18, 19, 20, 22, 23 och 24 skall gälla i tillämpliga delar.

Artikel 18

Begäran om upplysningar

1. För fullgörandet av de uppgifter som kommissionen tilldelas genom denna förordning får den genom en enkel begäran eller genom beslut begära alla nödvändiga upplysningar från företag och företagsammanslutningar.
2. När kommissionen sänder en enkel begäran om upplysningar till ett företag eller en företagsammanslutning skall den ange den rättsliga grunden och syftet med begäran, precisera vilken information som begärs, fastställa den tidsfrist inom vilken upplysningarna skall lämnas, samt ange de påföljder som föreskrivs i artikel 23 för lämnande av oriktiga eller vilseledande upplysningar.
3. När kommissionen genom beslut kräver att företag eller företagsammanslutningar lämnar upplysningar, skall den ange den rättsliga grunden och syftet med begäran, precisera vilken information som begärs och fastställa den tidsfrist inom vilken upplysningarna skall lämnas. Kommissionen skall också i beslutet ange de påföljder som föreskrivs i artikel 23 samt ange eller förelägga de påföljder som föreskrivs i artikel 24. Kommissionen skall även upplysa om rätten att få beslutet prövat av EG-domstolen.
4. Företagens ägare eller deras företrädare och, när det gäller juridiska personer, bolag eller föreningar som inte är juridiska personer, de som enligt lag eller stadgar är utsedda att företräda dem, skall lämna de begärda upplysningarna på företagets eller företagsammanslutningens vägnar. I behörig ordning befullmäktigade advokater får lämna de begärda upplysningarna på sina huvudmäns vägnar. Huvudmännen skall förbli fullt ansva-

riga om de lämnade upplysningarna är, ofullständiga, oriktiga eller vilseledande.

5. Kommissionens skall utan dröjsmål sända en kopia av den enkla begäran eller av beslutet till konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium företaget eller företagsammanslutningen har sitt säte och till konkurrensmyndigheten i den medlemsstat vars territorium berörs.
6. På kommissionens begäran skall medlemsstaternas regeringar och konkurrensmyndigheter lämna alla nödvändiga upplysningar till kommissionen så att den kan fullgöra de uppgifter som den tilldelas genom denna förordning.

Artikel 19

Befogenhet att inhämta redogörelser

1. För fullgörandet av de uppgifter som kommissionen tilldelas genom denna förordning får den höra alla fysiska eller juridiska personer som samtycker till detta, i syfte att samla information om frågor som har samband med föremålet för en utredning.
2. Om förhör enligt punkt 1 hålls i ett företags lokaler, skall kommissionen informera konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium förhöret äger rum. Om konkurrensmyndigheten i medlemsstaten i fråga så önskar, får dess tjänstemän bistå tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat att hålla förhöret.

Artikel 20

Kommissionens befogenheter vid inspektioner

1. För fullgörandet av de uppgifter som kommissionen tilldelas genom denna förordning får den genomföra alla nödvändiga inspektioner hos företag och företagssammanslutningar.
2. De tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat att genomföra en inspektion har befogenhet att

- a) bereda sig tillträde till företags eller företagssammanslutningars lokaler, mark och transportmedel,
 - b) granska räkenskaperna och andra affärshandlingar, oavsett i vilken form de föreligger,
 - c) göra eller erhålla alla former av kopior av eller utdrag ur sådana räkenskaper och affärshandlingar,
 - d) försegla samtliga företagslokaler, räkenskaper eller affärshandlingar så länge och i den omfattning det är nödvändigt för inspektionen,
 - e) begära att företagets eller företagssammanslutningens företrädare eller medarbetare lämnar förklaringar till sakförhållanden och dokument som har samband med föremålet för och syftet med inspektionen och protokollföra deras svar.
3. De tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat att genomföra en inspektion skall utöva sina befogenheter efter uppvisande av ett skriftligt tillstånd som anger föremålet för och syftet med inspektionen samt de påföljder som föreskrivs i artikel 23 om begärda räkenskaper eller andra affärshandlingar inte läggs fram i fullständigt skick eller om svaren på en begäran enligt punkt 2 i den här artikeln är oriktiga eller vilseledande. Kommissionen skall i god tid före inspektionen underrätta konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium inspektionen skall genomföras om denna.
 4. Företag och företagssammanslutningar är skyldiga att underkasta sig de inspektioner som kommissionen har beslutat om. I beslutet skall anges föremålet för och syftet med inspektionen, fastställas när den skall börja och anges de påföljder som föreskrivs i artiklarna 23 och 24 samt upplysas om rätten att få beslutet prövat av EG-domstolen. Kommissionen skall fatta sådana beslut efter att ha samrått med konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium inspektionen skall genomföras.
 5. Tjänstemän som är anställda vid eller bemyndigade eller utsedda av konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium inspektionen skall genomföras skall, på begäran av den myndigheten eller kommissionen, aktivt bistå de tjänstemän och andra medföljande personer som kommissio-

nen bemyndigat. De skall för detta ändamål ha de befogenheter som anges i punkt 2.

6. Om de tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat konstaterar att ett företag motsätter sig en inspektion som har beslutats enligt denna artikel, skall den berörda medlemsstaten lämna dem nödvändigt bistånd, och, när det är lämpligt, begära handräckning av polisen eller annan motsvarande verkställande myndighet, för att de skall kunna genomföra sin inspektion.
7. Om det bistånd som föreskrivs i punkt 6 kräver tillstånd av en rättslig myndighet enligt nationella bestämmelser, skall ett sådant tillstånd begäras. Ett sådant tillstånd kan också begäras i förebyggande syfte.
8. Vid ansökan om ett tillstånd enligt punkt 7 skall den nationella rättsliga myndigheten kontrollera att kommissionens beslut är fattat i vederbörlig ordning och att de planerade tvångsåtgärderna varken är godtyckliga eller alltför långtgående i förhållande till föremålet för inspektionen. Den nationella rättsliga myndigheten får vid sin kontroll av att tvångsåtgärderna är proportionella, direkt eller via medlemsstatens konkurrensmyndighet, be kommissionen om närmare förklaringar om framförallt de grunder på vilka kommissionen misstänker överträdelse av bestämmelserna i artiklarna 81 och 82 i fördraget samt hur allvarlig den misstänkta överträdelsen är och på vilket sätt det berörda företaget är inblandat. Den nationella rättsliga myndigheten får dock inte ifrågasätta att en inspektion behövs eller begära att få tillgång till uppgifter i kommissionens handlingar i ärendet. Lagenligheten hos kommissionens beslut kan endast prövas av EG-domstolen.

Artikel 21

Inspektion av övriga lokaler

1. Om rimlig misstanke finns om att räkenskaper eller andra affärshandlingar, som har samband med föremålet för inspektionen och som kan vara av betydelse för att bevisa en allvarlig överträdelse av artikel 81 eller artikel 82 i fördraget, förvaras i andra lokaler, på annan mark och i andra transportmedel, inklusive de berörda företagens eller företagssammanslutningarnas

ledares, direktörers och andra medarbetares bostäder, får kommissionen genom beslut beordra att en inspektion genomförs i dessa lokaler, på denna mark och i dessa transportmedel.

2. I beslutet skall anges föremålet för och syftet med inspektionen, fastställas tidpunkten när den skall börja och upplysas om rätten att få beslutet prövat av EG-domstolen. Det skall särskilt meddelas på vilka grunder kommissionen har antagit att misstankar enligt punkt 1 finns. Kommissionen skall fatta sådana beslut efter att ha samrått med konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium inspektionen skall genomföras.
3. Ett beslut som antas enligt punkt 1 kan inte genomföras utan förhandsgodkännande från den nationella rättsliga myndigheten i den berörda medlemsstaten. Den nationella rättsliga myndigheten skall kontrollera att kommissionens beslut är fattat i vederbörlig ordning och att de planerade tvångsåtgärderna varken är godtyckliga eller alltför långtgående i förhållande till framförallt hur allvarlig den misstänkta överträdelsen är, betydelsen av den bevisning som avses, det berörda företags medverkan och den rimliga sannolikheten för att de räkenskaper och affärshandlingar som inspektionen avser förvaras i de lokaler för vilka bemyndigande begärs. Den nationella rättsliga myndigheten får, direkt eller via medlemsstatens konkurrensmyndighet, be kommissionen om närmare förklaringar i de avseenden som krävs för att den skall kunna kontrollera att de planerade tvångsåtgärderna är proportionella.

Den nationella rättsliga myndigheten får dock inte ifrågasätta att en inspektion behövs eller begära att få tillgång till uppgifter i kommissionens handlingar i ärendet. Lagenligheten hos kommissionens beslut kan endast prövas av EG-domstolen.

4. De tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat för att genomföra en inspektion enligt punkt 1 i denna artikel skall ha de befogenheter som anges i artikel 20.2 a, b och c. Artikel 20.5 och 20.6 skall gälla i tillämpliga delar.

*Artikel 22***Utredningar som genomförs av medlemsstaternas konkurrensmyndigheter**

1. En medlemsstats konkurrensmyndighet får på sitt territorium på uppdrag av konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat, och för dess räkning, företa alla sådana inspektioner eller andra undersökningsåtgärder enligt sin nationella lagstiftning som krävs för att konstatera om det föreligger en överträdelse av artikel 81 eller artikel 82 i fördraget. Allt utbyte och all användning av den information som inhämtats skall genomföras i enlighet med artikel 12.
2. På begäran av kommissionen skall medlemsstaternas konkurrensmyndigheter genomföra de inspektioner som kommissionen anser nödvändiga enligt artikel 20.1 eller som den har beslutat om enligt artikel 20.4. De tjänstemän hos medlemsstaternas konkurrensmyndigheter som har till uppgift att genomföra inspektionerna samt de tjänstemän som bemyndigats eller utsetts av dem skall utöva sina befogenheter i enlighet med nationell lagstiftning.

På begäran av kommissionen eller konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium inspektionen skall genomföras, får de tjänstemän och andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat bistå den berörda myndighetens tjänstemän.

KAPITEL VI

PÅFÖLJDER

*Artikel 23***Böter**

1. Kommissionen får genom beslut ålägga företag eller företagsammanslutningar böter på upp till 1 % av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet

- a) lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter som svar på en begäran enligt artikel 17 eller artikel 18.2,
 - b) som svar på en begäran genom beslut antaget enligt artikel 17 eller artikel 18.3 lämnar oriktiga, ofullständiga eller vilseledande uppgifter eller inte lämnar upplysningar inom den fastställda tidsfristen,
 - c) vid inspektioner som genomförs enligt artikel 20 lägger fram begärda räkenskaper eller andra affärshandlingar i ofullständigt skick eller inte underkastar sig en inspektion som har beslutats enligt artikel 20.4,
 - d) som svar på en fråga som ställs i enlighet med artikel 20.2 e
 - ger ett oriktigt eller vilseledande svar,
 - underlåter att inom en av kommissionen fastställd tidsfrist rätta ett felaktigt, ofullständigt eller vilseledande svar från en medarbetare, eller
 - underlåter eller vägrar ge ett fullständigt svar om fakta i samband med föremålet för och syftet med en inspektion som beordrats genom ett beslut som antagits enligt artikel 20.4,
 - e) har brutit förseglingar som de tjänstemän eller andra medföljande personer som kommissionen bemyndigat har anbringat enligt artikel 20.2 d.
2. Kommissionen får genom beslut ålägga företag och företagsammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet
- a) överträder artikel 81 eller artikel 82 i fördraget, eller
 - b) åsidosätter ett beslut om interimistiska åtgärder enligt artikel 8, eller
 - c) inte iakttar ett åtagande som gjorts bindande genom beslut enligt artikel 9.

För varje företag och företagssammanslutning som deltagit i överträdelsen får böterna inte överstiga 10 % av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.

Om en sammanslutnings överträdelse har samband med dess medlemmars verksamhet, får böterna inte överstiga 10 % av summan av den sammanlagda omsättningen hos varje medlem med verksamhet på den marknad som påverkas av sammanslutningens överträdelse.

3. När bötesbeloppet fastställs, skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.
4. Om böter åläggs en företagssammanslutning och hänsyn tas till medlemmarnas omsättning men sammanslutningen inte är solvent, är sammanslutningen skyldig att kräva betalning från medlemmarna för att täcka bötesbeloppet.

Om sådana inbetalningar inte har gjorts till sammanslutningen inom den tidsfrist som kommissionen fastställt, får kommissionen kräva att böterna betalas direkt av vilket som helst av de företag vars företrädare var medlemmar i sammanslutningens berörda beslutsfattande organ.

Efter det att kommissionen har krävt betalning enligt andra stycket får den, om så är nödvändigt för att garantera att hela bötesbeloppet betalas, kräva betalning av vilken som helst av de av sammanslutningens medlemmar som var verksamma på den marknaden där överträdelsen ägde rum.

Kommissionen får dock inte kräva betalning enligt andra och tredje styckena från företag som kan visa att de inte har genomfört det beslut som fattades av sammanslutningen och som ledde till överträdelse och antingen inte var medvetna om beslutets existens eller aktivt tog avstånd från det innan kommissionen började utreda fallet.

Betalningsansvaret för varje företag får när det gäller betalning av böterna inte överstiga 10 % av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.

- 5) Beslut som fattas enligt punkterna 1 och 2 skall inte vara av straffrättslig art.

Artikel 24

Viten

1. Kommissionen får genom beslut vid vite om upp till 5 % av den genomsnittliga dagsomsättningen under föregående räkenskapsår för varje dags dröjsmål, räknat från den dag som anges i beslutet, ålägga företag eller företagssammanslutningar att
 - a) upphöra med en överträdelse av artikel 81 eller artikel 82 i fördraget i enlighet med ett beslut enligt artikel 7 i denna förordning,

- b) iaktta ett beslut om interimistiska åtgärder enligt artikel 8,
 - c) iaktta ett åtagande som gjorts bindande genom beslut enligt artikel 9,
 - d) lämna fullständiga och riktiga upplysningar i enlighet med kommissionens begäran i beslut enligt artikel 17 eller artikel 18.3,
 - e) underkasta sig en sådan inspektion som kommissionen har beslutat om enligt artikel 20.4.
2. Om företag eller företagssammanslutningar har fullgjort den skyldighet för vars uppfyllande vitet har förelagts, får kommissionen fastställa det slutliga vitet till ett belopp som är lägre än det som följer av det ursprungliga beslutet. Artikel 23.4 skall gälla på motsvarande sätt.

KAPITEL VII

PRESKRIPTIONSTIDER

Artikel 25

Preskriptionstider för åläggande av påföljder

1. Följande preskriptionstider gäller kommissionens befogenheter enligt artiklarna 23 och 24:
 - a) Tre år vid överträdelser av bestämmelser om begäran om upplysningar eller genomförande av inspektioner.
 - b) Fem år vid alla övriga överträdelser.
2. Preskriptionstiden skall räknas från och med den dag då överträdelsern begicks. Vid fortsatta eller upprepade överträdelser skall dock tiden räknas från och med den dag då överträdelsern upphörde.
3. Preskriptionstiden för åläggande av böter eller föreläggande av viten skall avbrytas av åtgärder som vidtas av kommissionen eller av en medlemsstats konkurrensmyndighet i syfte att undersöka eller ingripa mot överträdelsern. Avbrottet i preskriptionstiden skall gälla från och med den dag då minst ett företag eller en företagssammanslutning som har deltagit i

överträdelsen underrättas om åtgärden. Åtgärder som avbryter preskriptionstiden skall särskilt utgöras av

- a) skriftliga framställningar om upplysningar vilka görs av kommissionen eller av en medlemsstats konkurrensmyndighet,
 - b) skriftliga tillstånd att genomföra inspektioner vilka kommissionen eller en medlemsstats konkurrensmyndighet har givit sina tjänstemän,
 - c) kommissionens eller en medlemsstats konkurrensmyndighets inledande av ett förfarande,
 - d) meddelanden om invändningar från kommissionen eller en medlemsstats konkurrensmyndighet.
4. Avbrottet i preskriptionstiden skall gälla alla de företag eller företagssammanslutningar som har deltagit i överträdelsen.
 5. Efter varje avbrott skall preskriptionstiden börja löpa på nytt. Preskriptionstiden skall dock löpa ut senast den dag då en period som är lika med den dubbla preskriptionstiden har förflutit utan att kommissionen har ålagt böter eller förelagt viten. Denna period skall förlängas med den tid under vilken preskriptionstiden tillfälligt har upphört att löpa enligt punkt 6.
 6. Preskriptionstiden för åläggande av böter eller föreläggande av viten skall tillfälligt upphöra att löpa så länge som kommissionens beslut är föremål för prövning av EG-domstolen.

Artikel 26

Preskriptionstiden för verkställande av påföljder

1. En preskriptionstid på fem år skall gälla för kommissionens befogenhet att verkställa beslut som fattats enligt artiklarna 23 och 24.
2. Preskriptionstiden skall räknas från och med den dag då beslutet vinner laga kraft.
3. Preskriptionstiden för verkställande av påföljder skall avbrytas
 - a) genom underrättelse om ett beslut om ändring av det ursprungliga bötes- eller vitesbeloppet eller om avslag på en begäran om en sådan ändring,

- b) genom åtgärder som vidtas av kommissionen eller av en medlemsstat på kommissionens begäran för att driva in böter eller viten.
- 4. Efter varje avbrott skall preskriptionstiden börja löpa på nytt.
- 5. Preskriptionstiden för verkställande av påföljder skall upphöra att löpa så länge som
 - a) en betalningsfrist har medgetts, eller
 - b) indrivningen har skjutits upp enligt ett beslut av EG-domstolen.

KAPITEL VIII

HÖRANDE AV PARTER OCH SEKRETESS

Artikel 27

Hörande av parter, klagande och andra

1. Innan kommissionen fattar beslut enligt artiklarna 7, 8, 23 och 24.2 skall den ge de företag eller företagssammanslutningar som omfattas av det förfarande som kommissionen inlett tillfälle att yttra sig över kommissionens invändningar. Kommissionen skall grunda sina beslut endast på invändningar som de berörda parterna har fått tillfälle att yttra sig över. De klagande skall vara nära knutna till förfarandet.
2. Berörda parter rätt till försvar skall iakttas fullt ut under förfarandet. De skall ha rätt att få tillgång till kommissionens handlingar i ärendet, med förbehåll för företagens berättigade intresse av att deras affärshemligheter skyddas. Rätten till tillgång till handlingar i ärendet skall inte omfatta konfidentiell information och interna handlingar hos kommissionen eller medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. I synnerhet skall rätten till tillgång inte utsträckas till att gälla skriftväxling mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter eller mellan de senare, inbegripet handlingar som utarbetats enligt artiklarna 11 och 14. Detta skall inte hindra att kommissionen röjer eller använder upplysningar som är nödvändiga för att bevisa en överträdelse.

3. Om kommissionen anser det nödvändigt får den också höra andra fysiska eller juridiska personer. En begäran från sådana personer om att bli hörda skall bifallas, om de kan påvisa ett tillräckligt intresse i saken. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter får också uppmana kommissionen att höra andra fysiska eller juridiska personer.
4. Om kommissionen avser att anta ett beslut enligt artikel 9 eller artikel 10 skall den offentliggöra en kort sammanfattning av fallet och huvuddragen i åtagandena eller det föreslagna förslaget. Berörda tredje män får lägga fram sina synpunkter inom en tidsfrist som kommissionen fastställer vid offentliggörandet och som inte får understiga en månad. Offentliggörandet skall beakta företagens berättigade intresse av att skydda sina affärshemligheter.

Artikel 28

Sekretess

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 12 och 15 får upplysningar som har inhämtats enligt artiklarna 17–22 endast användas för det ändamål för vilket de har inhämtats.
2. Utan att det påverkar det utbyte och den användning av upplysningar som anges i artiklarna 11, 12, 14, 15 och 27 får kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter, deras tjänstemän, anställda och övriga personer som arbetar under dessa myndigheters övervakning liksom tjänstemän vid andra myndigheter i medlemsstaterna inte röja upplysningar som de har inhämtat eller utbytt med stöd av denna förordning och som är av sådant slag att de omfattas av sekretess. Denna skyldighet gäller också alla de företrädare för och experter från medlemsstaterna som deltar i möten med den rådgivande kommittén enligt artikel 14.

KAPITEL IX

FÖRORDNINGAR OM UNDANTAG

Artikel 29

Återkallelse i enskilda fall

1. Om kommissionen på grundval av sin behörighet enligt en rådsförordning, såsom förordningarna nr 19/65/EEG, (EEG) nr 2821/71, (EEG) nr 3976/87, (EEG) nr 1534/91 eller (EEG) nr 479/92, att tillämpa artikel 81.3 i fördraget genom en förordning, har förklarat att artikel 81.1 i fördraget inte skall tillämpas på vissa kategorier av avtal, beslut av företagssammanslutningar eller samordnade förfaranden, får den, på eget initiativ eller till följd av ett klagomål, återkalla rätten att omfattas av en sådan undantagsförordning, om den konstaterar att ett avtal, beslut eller samordnat förfarande på vilket undantagsförordningen är tillämplig i ett visst fall har verkningar som är oförenliga med artikel 81.3 i fördraget.
2. Om avtal, beslut av företagssammanslutningar eller samordnade förfaranden på vilka en kommissionsförordning enligt punkt 1 är tillämplig i ett visst fall har verkningar som är oförenliga med artikel 81.3 i fördraget på en medlemsstats territorium, eller på en del av detta vilken uppvisar alla kännetecken på en avgränsad geografisk marknad, får konkurrensmyndigheten i denna medlemsstat återkalla undantaget enligt förordningen i fråga på det territoriet.

KAPITEL X
ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 30

Offentliggörande av beslut

1. Kommissionen skall offentliggöra de beslut som den fattar enligt artiklarna 7–10, 23 och 24.
2. I offentliggörandet skall de berörda parternas namn och huvuddragen i beslutet anges, inbegripet ålagda påföljder. Det skall beakta företagens berättigade intresse av att skydda sina affärshemligheter.

Artikel 31

EG-domstolens prövning

EG-domstolen skall ha obegränsad behörighet att pröva beslut genom vilka kommissionen har fastställt böter eller viten. EG-domstolen får upphäva, sänka eller höja förelagda böter eller viten.

Artikel 32

Undantag från tillämpningsområdet

Denna förordning skall inte gälla

- a) internationella trampfartstjänster enligt definitionen i artikel 1.3 a i förordning (EEG) nr 4056/86,
- b) en sjötransporttjänst som uteslutande äger rum mellan hamnarna i en och samma medlemsstat enligt artikel 1.2 i förordning (EEG) nr 4056/86,
- c) lufttransport mellan flygplatser i gemenskapen och tredje land.

*Artikel 33***Tillämpningsföreskrifter**

1. Kommissionen får vidta de åtgärder som behövs för att tillämpa denna förordning. Sådana åtgärder kan bland annat avse
 - a) form, innehåll och närmare bestämmelser om klagomål enligt artikel 7 samt förfarandet för att avvisa klagomål,
 - b) praktiska arrangemang för informationsutbyte och samråd enligt artikel 11,
 - c) praktiska arrangemang för hörande enligt artikel 27.
2. Innan kommissionen vidtar åtgärder enligt punkt 1 skall den offentliggöra ett utkast till dessa åtgärder och ge alla berörda parter tillfälle att framföra sina synpunkter inom den tid som kommissionen fastställer, vilken inte får understiga en månad. Innan kommissionen offentliggör ett utkast till åtgärd och innan den vidtar en sådan åtgärd skall den samråda med Rådgivande kommittén för kartell- och monopolfrågor.

KAPITEL XI

**ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER,
ÄNDRINGSBESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER***Artikel 34***Övergångsbestämmelser**

1. Ansökningar till kommissionen enligt artikel 2 i förordning nr 17, anmälningar enligt artiklarna 4 och 5 i förordning nr 17 samt motsvarande ansökningar och anmälningar enligt förordningarna (EEG) nr 1017/68, (EEG) nr 4056/86 och (EEG) nr 3975/87 skall upphöra att gälla från och med den här förordningens tillämpningsdag.
2. Förfarandeåtgärder som vidtagits enligt förordning nr 17 och förordningarna (EEG) nr 1017/68, (EEG) nr 4056/86 och (EEG) nr 3975/87 skall fortsätta att gälla i samband med tillämpningen av denna förordning.

*Artikel 35***Medlemsstaternas utseende av konkurrensmyndigheter**

1. Medlemsstaterna skall utse en eller flera konkurrensmyndigheter ansvariga för tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i fördraget på ett sådant sätt att bestämmelserna i denna förordning efterlevs effektivt. De åtgärder som är nödvändiga för att dessa myndigheter skall ha befogenhet att tillämpa dessa artiklar skall vidtas före den 1 maj 2004. De utsedda myndigheterna kan innefatta domstolar.
2. Om verkställigheten av gemenskapens konkurrensrätt överläts till nationella administrativa och rättsliga myndigheter får medlemsstaterna tilldela dessa myndigheter olika befogenheter och funktioner, oavsett om de är administrativa eller rättsliga.
3. Verkningarna av artikel 11.6 skall gälla för de myndigheter som medlemsstaterna har utsett, inbegripet domstolar som utövar funktioner i samband med förberedelse och antagande av sådana beslut som avses i artikel 5. Verkningarna av artikel 11.6 skall inte omfatta domstolar som ansvarar för överprövningen av sådana beslut som avses i artikel 5.
4. Utan hinder av punkt 3 skall i den medlemsstat där en myndighet för antagandet av vissa former av beslut enligt artikel 5 väcker talan inför en rättslig myndighet som är åtskild från eller annan än den myndighet som väcker talan, och under förutsättning att villkoren i denna punkt är uppfyllda, verkningarna av artikel 11.6 begränsas till den myndighet som handlägger ärendet, vilken skall återkalla sin talan hos den rättsliga myndigheten när kommissionen inleder förfaranden, och detta återkallande skall leda till att de nationella förfarandena avslutas.

*Artikel 36***Ändring av förordning (EEG) nr 1017/68**

Förordning (EEG)nr 1017/68 ändras på följande sätt:

1. Artikel 2 skall upphöra att gälla.
2. I artikel 3.1 skall orden "Förbudet enligt artikel 2 " ersättas med orden "Förbudet enligt artikel 81.1 i fördraget".

3. Artikel 4 skall ändras på följande sätt:
 - a) I punkt 1 skall orden ”De avtal, beslut och samordnade förfaranden som avses i artikel 2 ” ersättas med orden ”Avtal, beslut och samordnade förfaranden enligt artikel 81.1 i fördraget”.
 - b) Punkt 2 skall ersättas med följande:

”2. Om tillämpningen av ett sådant avtal, beslut eller samordnat förfarande som avses i punkt 1 i ett visst fall har verkningar som är oförenliga med de villkor som anges i artikel 81.3 i fördraget, kan företagen eller företagsammanslutningarna åläggas att upphöra med dessa verkningar.”
4. Artiklarna 5–29 skall upphöra att gälla med undantag av artikel 13.3 som skall fortsätta att tillämpas på beslut som fattas enligt artikel 5 i förordning (EEG) nr 1017/68 före den här förordningens tillämpningsdag fram till dess att giltighetstiden för dessa beslut utgår.
5. I artikel 30 skall punkterna 2, 3 och 4 utgå.

Artikel 37

Ändring av förordning (EEG) nr 2988/74

I förordning (EEG)nr 2988/74 skall följande artikel införas:

”Artikel 7a

Undantag från tillämpningsområdet

Denna förordning gäller inte för åtgärder som vidtas enligt rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (*).

(*)EGT L 1,4.1.2003,s.1.”

*Artikel 38***Ändring av förordning (EEG) nr 4056/86**

Förordning (EEG) nr 4056/86 ändras på följande sätt:

1. Artikel 7 ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 skall ersättas med följande:

”1. Underlåtelse att fullgöra en skyldighet

När de berörda parterna underlåter att fullgöra en skyldighet som enligt artikel 5 är en förutsättning för undantaget i artikel 3, får kommissionen för att få överträdelsen att upphöra och på de villkor som anges i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (*) fatta ett beslut som antingen förbjuder dem eller anmodar dem att vidta vissa åtgärder eller återkallar gruppundantaget för dem.

(*) EGT L 1, 4.1.2003, s.1.”

b) Punkt 2 skall ändras på följande sätt:

i) I led a skall ”på de villkor som fastställs i avsnitt II” ersättas med ”på de villkor som fastställs i förordning (EG) nr 1/2003”.

ii) I led c i andra stycket skall andra meningen ersättas med följande:

”Kommissionen skall samtidigt, i enlighet med artikel 9 i förordning (EG) nr 1/2003, besluta om den skall godta de åtaganden som lämnats av de berörda företagen, för att bland annat ge företag som inte är medlemmar i konferensen tillträde till marknaden utanför linjekonferenser.”

2. Artikel 8 skall ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 skall utgå.

b) I punkt 2 skall orden ”enligt artikel 10 ” ersättas med orden ”enligt förordning (EG) nr 1/2003”.

c) Punkt 3 skall utgå.

3. Artikel 9 skall ändras på följande sätt:
 - a) I punkt 1 skall ”den rådgivande kommitté som avses i artikel 15 ” ersättas med ”den rådgivande kommitté som avses i artikel 14 i förordning (EG) nr 1/2003”.
 - b) I punkt 2 skall ”den rådgivande kommitté som avses i artikel 15 ” ersättas med ”den rådgivande kommitté som avses i artikel 14 i förordning (EG) nr 1/2003”.
4. Artiklarna 10–25 skall upphöra att gälla med undantag av artikel 13.3 som skall fortsätta att tillämpas på beslut som fattas enligt artikel 81.3 i fördraget före den här förordningens tillämpningsdag fram till dess att giltighetstiden för dessa beslut utgår.
5. I artikel 26 skall orden ”form, innehåll och övriga bestämmelser beträffande de klagomål som avses i artikel 10, ansökningar enligt artikel 12 och förhör enligt artikel 23.1 och 23.2 ” utgå.

Artikel 39

Ändring av förordning (EEG) nr 3975/87

Artiklarna 3–19 i förordning (EEG) nr 3975/87 skall upphöra att gälla med undantag av artikel 6.3 som skall fortsätta att tillämpas på beslut som fattas enligt artikel 81.3 i fördraget före den här förordningens tillämpningsdag fram till dess att giltighetstiden för dessa beslut utgår.

Artikel 40

Ändring av förordningarna nr 19/65/EEG, (EEG) nr 2821/71 och (EEG) nr 1534/91

Artikel 7 i förordning 19/65/EEG, artikel 7 i förordning (EEG) nr 2821/71 och artikel 7 i förordning (EEG) nr 1534/91 skall upphöra att gälla.

*Artikel 41***Ändring av förordning (EEG) nr 3976/87**

Förordning (EEG) nr 3976/87 ändras på följande sätt:

1. Artikel 6 skall ersättas med följande:

”Artikel 6

Kommissionen skall höra den rådgivande kommitté som avses i artikel 14 i rådets förordning (EG)nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (*) innan ett utkast till förordning offentliggörs och innan en förordning antas.

(*)EGT L 1, 4.1.2003, s.1.”

2. Artikel 7 skall upphöra att gälla.

*Artikel 42***Ändring av förordning (EEG) nr 479/92**

Förordning (EEG) nr 479/92 ändras på följande sätt:

1. Artikel 5 skall ersättas med följande:

”Artikel 5

Innan kommissionen offentliggör utkastet till förordningen och innan den antar förordningen, skall kommissionen höra den rådgivande kommitté som avses i artikel 14 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (*).

(*)EGT L 1, 4.1.2003, s.1.”

2. Artikel 6 skall upphöra att gälla.

*Artikel 43***Upphävande av förordningarna nr 17 och nr 141**

1. Förordning nr 17 skall upphöra att gälla med undantag av artikel 8.3 som skall fortsätta att tillämpas på beslut som fattas enligt artikel 81.3 i fördraget före den här denna förordningens tillämpningsdag fram till dess att giltighetstiden för dessa beslut utgår.
2. Förordning nr 141 skall upphöra att gälla.
3. Hänvisningar till de upphävda förordningarna skall anses som hänvisningar till den här förordningen.

*Artikel 44***Rapport om tillämpningen av denna förordning**

Fem år efter denna förordnings tillämpningsdag skall kommissionen rapportera till Europaparlamentet och rådet om hur förordningen fungerar, särskilt när det gäller tillämpningen av artikel 11.6 och artikel 17.

På grundval av denna rapport skall kommissionen bedöma om det är lämpligt att föreslå rådet en översyn av denna förordning.

*Artikel 45***Ikraftträdande**

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Den skall tillämpas från och med den 1 maj 2004.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 16 december 2002.

På rådets vägnar
M. FISCHER BOEL
Ordförande